

Vissa säkerhetspolitiska frågor

Sammanfattning

Hot mot freden och vår säkerhet kan bäst avvärjas i gemenskap och samverkan med andra länder. Sverige måste därför verka för väl fungerande internationella institutioner som drivs av en fast politisk vilja till global fred och säkerhet. Utskottet anser att ett starkt FN-system i ett nära samarbete med regionala och andra organisationer är centralt. FN har av medlemsländerna tilldelats ett övergripande ansvar för global fred och säkerhet.

Utskottet anser att EU intar en särställning i svensk utrikes- och säkerhetspolitik. Sambandet mellan vår säkerhetspolitik och vår Europapolitik är uppenbart. Sveriges säkerhet stärks genom europeisk integration. Europeiska unionens gemensamma utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik har främjat stabilitet och fred på många håll i världen, från Balkan och Georgien i vårt eget närområde till Tchad i Afrika och Aceh i Asien.

Nato är en central aktör för europeisk säkerhet och integration samt för internationell krishantering. Nato är i dag den organisation som har den mest utvecklade förmågan för ledning och genomförande av krävande militära krishanteringsinsatser.

Utskottet anser att Sverige ska verka för att de transatlantiska relationerna stärks. I skapandet av en hållbar globalisering har USA en unik roll. Med en ny administration i USA, under president Barack Obama, finns också nya förutsättningar för att gå in i ett fördjupat skede i de transatlantiska relationerna. Sverige har sedan flera år ett omfattande och väl utvecklat samarbete med Nato inom EAPR, PFF och de insatser där vi deltar. Det sker utifrån svenska intressen och behov.

Utskottet välkomnar att EU parallellt med Natos växande roll på krishanteringsområdet har utvecklat den europeiska säkerhets- och försvarspolitiken (ESFP). I dag finns ett strategiskt partnerskap mellan EU och Nato som syftar till att undvika onödigt dubbelarbete och säkerställa att organisationernas verksamhet är ömsesidigt förstärkande.

Sverige är militärt alliansfritt. Hot mot freden och vår säkerhet kan bäst avvärjas i gemenskap och samverkan med andra länder. Det går inte att se militära konflikter i vårt närområde som skulle påverka endast ett land. Sverige kommer inte att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett

angrepp skulle drabba ett annat medlemsland eller nordiskt land. Vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas. Sverige bör därför kunna såväl ge som ta emot militärt stöd.

Det är Sverige självt som definierar den närmare innebörden av den militära alliansfriheten.

I betänkandet behandlar utskottet ett stort urval frågor om Sveriges säkerhetspolitiska vägval i en globaliserad värld, Sveriges deltagande i internationella säkerhetsskapande insatser och hur spridningen av massförstörelsevapen och konventionella vapen kan förhindras. Dessa frågor har väckts med anledning av ett antal motionsyrkanden från de allmänna motionstiderna för riksmötena 2006/07, 2007/08 och 2008/09.

Därutöver behandlar utskottet regeringens skrivelse 2008/09:137 *Sveriges samarbete med Nato inom Euroatlantiska partnerskapsrådet (EAPR), Partnerskap för fred (PFF) och krishanteringsinsatser*.

Till betänkandet är fogat 33 reservationer och ett särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	10
Ärendet och dess beredning	10
Skrivelsens huvudsakliga innehåll	10
Utskottet	11
Samverkan och internationell säkerhet	11
Sveriges säkerhetspolitiska vägval i en globaliserad värld.	11
Motionerna	11
Utskottets överväganden	12
Det bredare säkerhetsbegreppet	18
Motionerna	18
Utskottets överväganden	18
Konfliktlösning, förtroendeskapande åtgärder och försoning	20
Motionerna	20
Utskottets överväganden	21
Sveriges deltagande i internationella säkerhetsskapande insatser	23
Genusfrågor och FN-resolution 1325	24
Motionerna	24
Utskottets överväganden	25
Civila och militära insatser	27
Motionerna	27
Utskottets överväganden	28
Shirbrig	30
Motionen	30
Utskottets överväganden	31
FN:s säkerhetsfrämjande insats i Afghanistan (ISAF)	31
Motionerna	31
Utskottets överväganden	32
Europeiska unionens freds- och säkerhetsskapande insatser	35
Motionerna	35
Utskottets överväganden	35
Internationella fredsfrämjande insatser i samarbete med Nato	38
Motionerna	38
Utskottets överväganden	39
Globala utmaningar	42
En värld fri från massförstörelsevapen	42
Motionerna	42
Utskottets överväganden	45
Spridningen av konventionella vapen och klustervapen	51
Motionerna	51
Utskottets överväganden	52
Skrivelsen	55
Reservationer	56
1. Samverkan och internationell säkerhet, punkt 1 (v, mp)	56

2. Sveriges säkerhetspolitiska vägval i en globaliserad värld, punkt 2 (v, mp)	56
3. Sverige och Partnerskap för fred (PFF), punkt 3 (v)	57
4. Import av krigsmateriel från Israel, punkt 4 (v, mp)	58
5. Ett konfliktförebyggande perspektiv, punkt 7 (mp)	59
6. Konfliktlösning, förtroendeskapande åtgärder och försoning, punkt 8 (v, mp)	60
7. Förebyggande av väpnade konflikter, punkt 9 (v, mp)	61
8. Civila och militära insatser, punkt 11 (v)	62
9. Civil-militär samverkan, punkt 12 (s)	63
10. International Prevention Group, punkt 13 (mp)	64
11. Ett långsiktigt fredsperspektiv, punkt 14 (mp)	64
12. FN:s säkerhetsfrämjande insats i Afghanistan, punkt 16 (v)	65
13. USA:s krigföring i Afghanistan, punkt 17 (v, mp)	66
14. Svensk trupp i Afghanistan, punkt 18 (mp)	67
15. Natoövningar inom svenskt territorium, punkt 21 (v, mp)	67
16. Sveriges representation vid Natos högkvarter, punkt 22 (v)	68
17. Natos snabbinsatsstyrka (NRF), punkt 23 (v, mp)	68
18. Svenskt deltagande i Natos snabbinsatsstyrka (NRF), punkt 24 (s)	69
19. Strategiska flygtransporter (SAC), punkt 25 (v)	70
20. En värld fri från massförstörelsevapen, punkt 26 (v, mp)	70
21. Blixkommissionens rekommendationer, punkt 27 (v)	71
22. Tillämpningen av Blixkommissionens rekommendationer, punkt 28 (s)	71
23. Israel, punkt 29 (v, mp)	72
24. Nedrustning av kärnvapen, punkt 30 (v, mp)	73
25. USA:s kärnvapen i Europa, punkt 31 (v, mp)	73
26. Natos avskräckning med kärnvapen, punkt 32 (v, mp)	74
27. En kanadensisk-arktisk-skandinavisk kärnvapenfri zon, punkt 33 (v, mp)	74
28. EU – en kärnvapenfri zon, punkt 34 (v)	75
29. Spridningen av konventionella vapen och klustervapen, punkt 35 (v, mp)	76
30. Den svenska ratificeringen av konventionen om klustervapen (CCW), punkt 36 (s)	76
31. Utarmat uran (DU-vapen), punkt 37 (v, mp)	77
32. USA:s användning av DU-vapen, punkt 38 (v, mp)	78
33. Små och lätta vapen, punkt 39 (v, mp)	78
Särskilt yttrande	80
Sverige och den transatlantiska säkerhetsgemenskapen (fp)	80
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	81
Skrivelsen	81
Följdmotionerna	81
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2006	82
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007	85
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008	88

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Samverkan och internationell säkerhet

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:U17 yrkande 2 och 2008/09:U349 yrkande 41.

Reservation 1 (v, mp)

2. Sveriges säkerhetspolitiska vägval i en globaliserad värld

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:U216 yrkande 5, 2007/08:U273, 2007/08:U348 yrkande 7, 2007/08:U356, 2008/09:U17 yrkande 1, 2008/09:U18 yrkande 1, 2008/09:U230, 2008/09:U279, 2008/09:U349 yrkande 46, 2008/09:Fö204 yrkande 7 och 2008/09:Fö293 yrkande 13.

Reservation 2 (v, mp)

3. Sverige och Partnerskap för fred (PFF)

Riksdagen avslår motion 2008/09:U17 yrkande 3.

Reservation 3 (v)

4. Import av krigsmateriel från Israel

Riksdagen avslår motion 2008/09:U206 yrkande 12.

Reservation 4 (v, mp)

5. En angränsande zon utanför svenskt sjöterritorium

Riksdagen avslår motion 2008/09:U205.

6. Det bredare säkerhetsbegreppet

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U281 yrkande 7, 2007/08:U335 yrkande 7, 2007/08:U348 yrkande 3 och 2008/09:U346 yrkande 7.

7. Ett konfliktförebyggande perspektiv

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:U325 yrkande 1 och 2008/09:U329 yrkande 1.

Reservation 5 (mp)

8. Konfliktlösning, förtroendeskapande åtgärder och försoning

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U274, 2008/09:U325 yrkandena 2 och 4 samt 2008/09:U329 yrkandena 2 och 4.

Reservation 6 (v, mp)

9. Förebyggande av väpnade konflikter

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:U17 yrkandena 8 och 9 samt 2008/09:Fö204 yrkandena 14–16.

Reservation 7 (v, mp)

10. Genusfrågor och FN-resolution 1325

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U233 yrkandena 2 och 6, 2007/08:U204 yrkande 6, 2008/09:U204 yrkandena 2 och 6–8, 2008/09:U256 yrkande 6 och 2008/09:U349 yrkande 42.

11. Civila och militära insatser

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:U284, 2008/09:U349 yrkande 43 och 2008/09:Fö204 yrkande 17.

Reservation 8 (v)

12. Civil-militär samverkan

Riksdagen avslår motion 2008/09:U349 yrkande 44.

Reservation 9 (s)

13. International Prevention Group

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:U325 yrkande 3 och 2008/09:U329 yrkande 3.

Reservation 10 (mp)

14. Ett långsiktigt fredsperspektiv

Riksdagen avslår motion 2006/07:U290 yrkande 2.

Reservation 11 (mp)

15. Shirbrig

Riksdagen avslår motion 2008/09:U213.

16. FN:s säkerhetsfrämjande insats i Afghanistan

Riksdagen avslår motion 2006/07:U226 yrkandena 1 och 2.

Reservation 12 (v)

17. USA:s krigföring i Afghanistan

Riksdagen avslår motion 2007/08:U367 yrkande 1.

Reservation 13 (v, mp)

18. Svensk trupp i Afghanistan

Riksdagen avslår motion 2007/08:U367 yrkandena 2 och 3.

Reservation 14 (mp)

19. Europeiska unionens freds- och säkerhetsskapande insatser

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:U348 yrkandena 5 och 6 samt 2008/09:U349 yrkande 45.

20. Internationella fredsfrämjande insatser i samarbete med Nato

Riksdagen avslår motion 2008/09:U18 yrkandena 3–5.

21. Natoövningar inom svenskt territorium

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:U216 yrkande 3, 2008/09:U17 yrkande 5 och 2008/09:U19 yrkande 2.

Reservation 15 (v, mp)

22. Sveriges representation vid Natos högkvarter

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:U216 yrkande 4, 2008/09:U17 yrkande 4 och 2008/09:Fö204 yrkande 11.

Reservation 16 (v)

23. Natos snabbinsatsstyrka (NRF)

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:U17 yrkande 6 och 2008/09:U19 yrkande 1.

Reservation 17 (v, mp)

24. Svenskt deltagande i Natos snabbinsatsstyrka (NRF)

Riksdagen avslår motion 2008/09:U18 yrkande 2.

Reservation 18 (s)

25. Strategiska flygtransporter (SAC)

Riksdagen avslår motion 2008/09:U17 yrkande 7.

Reservation 19 (v)

26. En värld fri från massförstörelsevapen

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U204 yrkande 2, 2006/07:U246 yrkande 2, 2006/07:U258 yrkande 13, 2007/08:U203 yrkande 1, 2007/08:U361 yrkandena 1–4 och 6, 2008/09:U254 yrkande 1 och 2008/09:U349 yrkande 51.

Reservation 20 (v, mp)

27. Blixkommissionens rekommendationer

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U204 yrkande 3 och 2006/07:U246 yrkande 1.

Reservation 21 (v)

28. Tillämpningen av Blixkommissionens rekommendationer

Riksdagen avslår motion 2008/09:U349 yrkande 47.

Reservation 22 (s)

29. Israel

Riksdagen avslår motion 2006/07:U204 yrkande 1.

Reservation 23 (v, mp)

30. Nedrustning av kärnvapen

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U204 yrkandena 4 och 5, 2006/07:U246 yrkande 4, 2007/08:U203 yrkande 2, 2007/08:U361 yrkande 5 och 2008/09:U254 yrkande 2.

Reservation 24 (v, mp)

31. USA:s kärnvapen i Europa

Riksdagen avslår motion 2006/07:U204 yrkande 6.

Reservation 25 (v, mp)

32. Natos avskräckning med kärnvapen

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U246 yrkande 3, 2007/08:U203 yrkande 5 och 2008/09:U254 yrkande 4.

Reservation 26 (v, mp)

33. En kanadensisk-arktisk-skandinavisk kärnvapenfri zon

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:U203 yrkande 4 och 2008/09:U254 yrkande 3.

Reservation 27 (v, mp)

34. EU – en kärnvapenfri zon

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U238, 2006/07:U246 yrkandena 5 och 6, 2007/08:U203 yrkande 3, 2007/08:U256, 2008/09:U219, 2008/09:U221 yrkande 12 och 2008/09:Fö204 yrkande 6.

Reservation 28 (v)

35. Spridningen av konventionella vapen och klustervapen

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Fö233 yrkande 1, 2007/08:U229 yrkandena 1 och 2, 2008/09:U228 yrkandena 1–4, 2008/09:U252 yrkandena 1 och 2 samt 2008/09:U349 yrkande 48.

Reservation 29 (v, mp)

36. Den svenska ratificeringen av konventionen om klustervapen (CCW)

Riksdagen avslår motion 2008/09:U349 yrkande 50.

Reservation 30 (s)

37. Utarmat uran (DU-vapen)

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:U234 yrkandena 1–3, 2007/08:U203 yrkandena 6 och 7 samt 2008/09:U254 yrkandena 5 och 6.

Reservation 31 (v, mp)

38. USA:s användning av DU-vapen

Riksdagen avslår motion 2006/07:U257 yrkande 3.

Reservation 32 (v, mp)

39. Små och lätta vapen

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:U217 yrkande 6, 2007/08:U231 yrkande 3 och 2007/08:U327 yrkande 1.

Reservation 33 (v, mp)

40. Regeringens skrivelse 2008/09:137 Sveriges samarbete med Nato inom Euroatlantiska partnerskapsrådet (EAPR), Partnerskap för fred (PFF) och krishanteringsinsatser

Riksdagen lägger skrivelse 2008/09:137 till handlingarna.

Stockholm den 7 maj 2009

På utrikesutskottets vägnar

Göran Lennmarker

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Göran Lennmarker (m), Urban Ahlin (s), Carina Hägg (s), Anne-Marie Pålsson (m), Kent Härstedt (s), Birgitta Ohlsson (fp), Kenneth G Forslund (s), Walburga Habsburg Douglas (m), Kerstin Engle (s), Alf Svensson (kd), Christian Holm (m), Carin Runeson (s), Holger Gustafsson (kd), Mats Sander (m), Kalle Larsson (v), Max Andersson (mp) och Ulrika Carlsson i Skövde (c).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I september 2004 överlämnade regeringen proposition 2004/05:5 *Vårt framtida försvar* till riksdagen. I denna proposition lade regeringen fram förslag till riksdagens ställningstagande vad gäller säkerhets- och försvarspolitikens inriktning för försvarsbeslutsperioden 2005–2007.

Propositionen remitterades i sin helhet till försvarsutskottet. Utrikes- och försvarsutskotten beslutade därefter – med stöd av 4 kap. 8 § riksdagsordningen – att bereda propositionens delar vad gäller säkerhetspolitikens mål m.m. jämte tillhörande motioner i ett sammansatt utrikes- och försvarsutskott (bet. 2004/05:UFöU2 *Sveriges säkerhetspolitik*).

I betänkande 2005/06:UU18 *Vissa aspekter på svensk säkerhetspolitik* behandlade utrikesutskottet mot denna bakgrund motionsyrkanden från den allmänna motionstiden för riksmötet 2005/06.

I föreliggande betänkande behandlar utrikesutskottet ett antal motionsyrkanden angående vissa aspekter på svensk säkerhetspolitik från de allmänna motionstiderna för riksmötena 2006/07, 2007/08 och 2008/09.

Därutöver behandlar utskottet regeringens skrivelse 2008/09:137 *Sveriges samarbete med Nato inom Euroatlantiska partnerskapsrådet (EAPR), Partnerskap för fred (PFF) och krishanteringsinsatser*.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen lämnar regeringen redogörelse för Sveriges samarbete med Nato inom ramen för Euroatlantiska partnerskapsrådet (EAPR), Partnerskap för fred (PFF) och krishanteringsinsatser. Regeringen redogör vidare för sin bedömning av partnerskapets betydelse för Sverige och för hur Sveriges intressen i samarbetet med Nato bäst kan tillgodoses i framtiden.

Utskottet

Samverkan och internationell säkerhet

Sveriges säkerhetspolitiska vägval i en globaliserad värld.

I detta avsnitt behandlar utskottet ett antal grundläggande säkerhetspolitiska utgångspunkter och ett flertal aspekter på konfliktlösning och försörningskapande åtgärder i länder och områden som har härjats av krig och konflikter. Frågeställningarna har väckts genom ett antal motionsyrkanden som inledningsvis redovisas i korta ordalag, varefter utskottet redogör för sina överväganden.

Motionerna

I kommittémotion 2007/08:U349 (s) yrkande 41 anför Socialdemokraterna att FN-stadgan förpliktar alla stater att värna om internationell fred och säkerhet. För att leva upp till detta krävs en aktiv utrikespolitik och ett aktivt arbete för de mänskliga fri- och rättigheterna både hemma och utomlands. Demokratiska och välmående grannländer är en förutsättning för fortsatt säkerhet i vårt närområde. Socialdemokraterna vill att en modern svensk säkerhetspolitik ska innehålla följande element: Ett militärt alliansfritt Sverige, ett ökat nordiskt samarbete, en aktiv Östersjöpolitik, ett starkt Europasamarbete och ett starkare Förenta Nationerna.

I kommittémotion 2007/08:U349 (s) yrkande 46 anför Socialdemokraterna att den borgerliga regeringen inte i någon regeringsförklaring har beskrivit den svenska säkerhetspolitikens grundläggande hållning, vår vilja att vara militärt alliansfria. Svepande undanflykter och konstiga förklaringar efteråt kan inte dölja det faktum att regeringens två partier som vurmar för svenskt Natomedlemskap tar alla möjligheter de kan för att försvaga trovärdigheten i svensk säkerhetspolitik. Detta måste upphöra.

I kommittémotion 2008/09:U18 (s) yrkande 1 anför Socialdemokraterna att den svenska alliansfriheten har tjänat och tjänar oss väl och att Sverige ska fortsätta det nära samarbetet med Nato i alla frågor utom bindande försvarsförpliktelser, som sedan flera år har utvecklats.

I kommittémotion 2008/09:Fö293 (s) yrkande 13 anför Socialdemokraterna att Sverige är militärt alliansfritt. Socialdemokraterna menar att det inte stärker Sveriges eller andra länders säkerhet om vi väljer att bli medlem av försvarsalliansen Nato. Socialdemokraterna anser att den politiska legitimiteten för frågor om fred och säkerhet finns hos organisationerna FN, EU och OSSE.

I kommittémotion 2007/08:U348 (s) yrkande 7 anför Socialdemokraterna att riksdagen bör understryka Sveriges vilja till fortsatt alliansfrihet.

I kommittémotion 2007/08:U356 (s) efterlyser Socialdemokraterna ett riksdagsbeslut för att slå fast att överenskommelsen om Sveriges militära alliansfrihet fortfarande gäller.

I kommittémotion 2008/09:U17 (v) yrkande 2 kräver Vänsterpartiet att svenskt deltagande i fredsbevarande och fredsframtvingande åtgärder enbart bör ske på uppdrag av FN.

I kommittémotion 2007/08:U216 (v) yrkande 5 anförs att Sverige inte ska inleda några förhandlingar eller vidta andra åtgärder i syfte att ansöka om medlemskap i Nato.

I kommittémotion 2008/09:U17 (v) yrkande 1 kräver Vänsterpartiet att Sverige inte ska inleda några förhandlingar eller vidta andra åtgärder i syfte att ansöka om medlemskap i Nato.

I kommittémotion 2008/09:U17 (v) yrkande 3 kräver Vänsterpartiet att Sverige snarast ska lämna samtliga åtaganden i PFF.

I partimotion 2008/09:Fö204 (v) yrkande 7 kräver Vänsterpartiet att Sverige inte ska inleda några förhandlingar eller vidta andra åtgärder i syfte att ansöka om medlemskap i Nato.

I den enskilda motionen 2007/08:U273 (m) anförs att Sverige bör ansöka om medlemskap i Nato.

I den enskilda motionen 2008/09:U230 (m) anför motionären att Sverige ska se över förutsättningarna för ett framtida medlemskap i Nato.

I den enskilda motionen 2008/09:U279 (m) anför motionärerna att regeringen bör göra en översyn av förutsättningarna för svenskt medlemskap i Nato.

I kommittémotion 2008/09:U206 (v) yrkande 12 kräver Vänsterpartiet att Sverige omgående ska upphöra med alla former av militärt samarbete och utbyte med Israel.

I den enskilda motionen 2008/09:U205 (fp) kräver motionärerna inrättandet av en angränsande zon utanför svenskt sjöterritorium.

Utskottets överväganden

Ett antal motionsyrkanden behandlar frågor som rör utgångspunkterna för Sveriges utrikes- och säkerhetspolitisk. Socialdemokraterna anser att Sverige bör förbli militärt alliansfritt och verka för ett ökat nordiskt samarbete, en aktiv Östersjöpolitik, ett stärkt Europasamarbete och ett starkare Förenta Nationerna. Vänsterpartiet anser att inga åtgärder som syftar till ett svenskt medlemskap i Nato bör vidtas. Motionärer ur Moderaterna anser att Sverige bör se över förutsättningarna för ett svenskt Nato medlemskap. Med anledning av dessa motioner vill utskottet anföra följande:

Två decennier har nu förflutit sedan Berlinmurens fall 1989. Sovjetunionens sammanbrott två år senare, i december 1991, markerade slutpunkten för det kalla kriget som under ett halvt sekel präglat den internationella politiken i såväl Europa som resten av världen. I skuggan av kärnvapenkapprustningen, hot om ömsesidig total förstörelse i händelse av en konflikt med massförstörelsevapen och de många regionala konflikterna i bl.a.

Afrika och Asien där Sovjetunionen och USA stödde den ena eller andra krigförande parten, föddes emellertid även en rad internationella institutioner och organisationer såsom Internationella valutafonden (IMF) och Världsbanken (bägge 1944), Förenta nationerna (FN) (1945), frihandelsregimen GATT (1947), vilken sedermera, 1995, kom att uppgå i den nybildade Världshandelsorganisationen (WTO), Europeiska gemenskaperna, dvs. Europeiska kol- och stålgemenskapen, (1951), Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEG) och Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom) (bägge 1957), vilka 1993, i enlighet med Maastrichtfördraget, införlivades i Europeiska unionen (EU), Icke-spridningsregimen (NPT) (1968), Europeiska samarbets- och säkerhetskonferensen (ESK) (1973, fr.o.m. 1995 OSSE), m.fl. vilka genom idogt arbete och genom upprättandet av internationella politiska och finansiella regelverk och lagar har bidragit till att skapa dialog och förståelse stater emellan. De internationella institutionernas freds- och säkerhetsskapande betydelse är möjligtvis en av de främsta lärdomarna från det kalla kriget.

De senaste tjugo åren har präglats av ett flertal säkerhetspolitiska landvinningar. Den förbättrade levnadsstandarden i vissa fattiga länder, bl.a. Kina och Indien har bidragit till att höja den globala säkerheten, Europeiska unionens utvidgning 2004 som bl.a. omfattade de tidigare sovjetiska satellitstaterna i östra Europa – Polen, Slovakien, Slovenien, Tjeckien, Ungern – liksom Rumänien och Bulgariens inträde i unionen 2007, har väsentligen höjt säkerheten i Europa. De tre baltiska staterna, Estland, Lettland och Litauen, vilka ockuperades av Sovjetunionen 1940 som en följd av den s.k. Molotov–Ribbentrop-pakten vilken ingåtts mellan Nazi-Tyskland och Sovjetunionen (1939), kunde likaledes, såsom självständiga och demokratiskt styrda stater bli medlemmar av EU 2004. Också detta har bidragit till ett stabilare närområde och ett säkrare Europa.

Dessa säkerhetshöjande framgångar till trots finns alltså stora utmaningar för det internationella samfundet. Det kalla krigets slut har hittills inte medfört en värld fri från massförstörelsevapen. Nya kärnvapenstater har också tillkommit, i strid med rådande avtal och bestämmelser. Konflikter och djup fattigdom, ofta i spåren av gamla konflikter vars rötter delvis går tillbaka till kalla krigets dagar, fortsätter att prägla vissa stater och regioner, t.ex. Afghanistan, Darfurprovinsen i Sudan, Somalia och östra Kongo m.fl.

Nya typer av hot har också tillkommit. Terrordåden i New York 2001, Istanbul 2003, Madrid 2004, London 2005 och Bombay 2008 visade att terrorister kan åsamka förödelse och stort mänskligt lidande också med relativt enkla medel. Massförstörelsevapen i händerna på terrorister är en utveckling som måste förhindras. De säkerhetspolitiska implikationerna av den pågående klimatförändringen är alltså mycket svåra att överblicka. Väpnade konflikter över vattenresurser och markområden, liksom migrationsströmmar, kan få vittgående humanitära och mänskliga följder.

Utskottet anser att dessa utmaningar och hot endast kan hanteras i nära gemenskap och samverkan med andra stater. Sverige måste därför verka för väl fungerande internationella institutioner som drivs av en fast politisk vilja till global fred och säkerhet. Utskottet anser, liksom regeringen, att ett starkt FN-system i ett nära samarbete med regionala och andra organisationer är centralt. FN har av medlemsländerna tilldelats ett övergripande ansvar för global fred och säkerhet. Sverige har ett starkt intresse av att FN har en väl fungerande krishanteringsförmåga. Utskottet välkomnar mot denna bakgrund att Sverige ger sitt stöd till Förenta nationerna som genom sin världsomspännande medlemskrets har en unik legitimitet och unika förutsättningar att samla världens länder till hållbara lösningar på vår tids globala utmaningar. De FN-sanktionerade internationella insatserna i bl.a. Afghanistan och utanför Somalias kust – två insatser där Sverige aktivt deltar – bidrar till att höja säkerheten också på ett globalt plan.

Utskottet delar regeringens ståndpunkt att EU intar en särställning i svensk utrikes- och säkerhetspolitik. Sambandet mellan vår säkerhetspolitik och vår Europapolitik är uppenbart. Sveriges säkerhet stärks genom europeisk integration. Europeiska unionens gemensamma utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik har främjat stabilitet och fred på många håll i världen, från Balkan och Georgien i vårt eget närområde till Tchad i Afrika och Aceh i Asien. Utskottet välkomnar att Sverige, såsom ordförande i Europeiska unionen under andra halvåret 2009 ska verka för att sambandet mellan säkerhet, utveckling och de mänskliga rättigheterna tydligare ska genomsyra unionens politik. Utskottet välkomnar även att den europeiska säkerhets- och försvarspolitiken (ESFP) fortsätter att utvecklas i snabb takt. EU har blivit en alltmer synlig och efterfrågad aktör i fredsfrämjande sammanhang. Unionen genomför för närvarande drygt ett tiotal civila och militära insatser till stöd för internationell fred och säkerhet, ofta i nära samarbete med FN.

Stabiliteten i det internationella systemet vilar på respekten för folkrätten. Den ryska aggressionen mot Georgien och erkännandet av Abchazien och Sydossetien som självständiga stater utgjorde inte bara en oacceptabel kränkning av en stats territoriella integritet, utan också ett slag mot den internationella rätt som utgör själva grunden för fredliga och stabila mellanstatliga relationer.

Utskottet delar regeringens linje att utvidgningen är den Europeiska unionens främsta instrument för att skapa säkerhet, demokrati och välstånd i Europa. Utskottet välkomnar att regeringen under ordförandeskapet och där efter kommer att verka för framsteg i de pågående medlemskapsförhandlingarna med Kroatien och Turkiet och främja konkreta framsteg i västra Balkanländernas närmande till EU. Utskottet vill, liksom regeringen, särskilt lyfta fram den strategiska betydelsen av ett turkiskt EU-medlemskap. Att stänga dörren till EU för Turkiet skulle vara ett misstag av historiska mått.

Utskottet välkomnar att Sverige under sitt ordförandeskap kommer att verka för en mer synlig roll för unionen på de mänskliga rättigheternas område. Genom att reagera mot förtryck och diskriminering och värna det fria ordet och den fria tanken kan Europeiska unionen visa på det goda exemplets makt.

Under innevarande år har beslut fattats om det nya s.k. östliga partnerskap som har sin grund i ett gemensamt initiativ av Sveriges och Polens regeringar. I detta partnerskap ligger en viktig höjning av ambitionerna för samarbetet med Ukraina, Moldavien, Vitryssland, Georgien, Armenien och Azerbajdzjan. Partnerskapet syftar till att främja en substantiell integration inom viktiga områden som lagstiftning, handel och rörlighet för personer.

Utskottet vill understryka betydelsen av ett nära samarbete mellan EU och FN och välkomnar att EU aktivt stöder FN:s generalsekreterare i arbetet med att utarbeta förslag om fortsatt reformering av FN:s styrning och förvaltning. Utskottet delar regeringens ståndpunkt att detta arbete är nödvändigt och måste fortgå för att FN på ett effektivt sätt ska kunna genomföra de mandat som medlemsländerna ger organisationen.

Utskottet noterar att EU är en ledande aktör inom FN i de olika organ som behandlar mänskliga rättigheter och att det nära samarbetet mellan EU och FN när det gäller fredsfrämjande insatser fortsätter att utvecklas. Förutom ett allt närmare samarbete mellan EU:s rådssekretariat och FN-sekretariatet pågår ett nära samarbete i fält, bl.a. i Demokratiska republiken Kongo, Tchad och Kosovo.

Utskottet välkomnar även det nära samarbetet mellan EU och Europarådet, liksom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE). Ett gemensamt ramverk för demokratiarbete och normutveckling av arbetet med mänskliga rättigheter har utvecklats. Arbetet med att främja samarbetet mellan EU och OSSE, inte minst när det gäller insatser för konfliktförebyggande, krishantering och postkonfliktrehabilitering i fält fortsätter. Till grund för det operativa samarbetet ligger de riktlinjer för samarbete med OSSE som EU:s utrikesministrar antog 2003.

Utskottet vill även understryka den säkerhetspolitiska betydelsen av fortsatt dialog med Ryssland och att förhandlingarna om ett nytt samarbetsavtal mellan EU och Ryssland fortsätter. Utskottet anser att utvecklingen i Ryssland på flera plan ger skäl till oro. Jeltsin-erans stundtals turbulenta reformprocess mot demokrati, rättstat och marknadsekonomi under 90-talet har på senare år förbytts i en utveckling där yttrandefrihet, rättssäkerhet och respekten för de mänskliga rättigheterna har kommit att sättas på undantag. Det är angeläget, anser utskottet, att det internationella samfundet inom ramarna för FN, EU, OSSE, Europarådet m.fl. inte förtrötts i sina ansträngningar att arbeta för en gemensam värdegrund för relationerna till Ryssland.

Utskottet anser, liksom regeringen, att Nato är en central aktör för europeisk säkerhet och integration samt för internationell krishantering. Nato är i dag den organisation som har den mest utvecklade förmågan till ledning

och genomförande av krävande militära krishanteringsinsatser. Utskottet välkomnar att EU, parallellt med Natos växande roll på krishanteringsområdet, har utvecklat den europeiska säkerhets- och försvarspolitikerna (ESFP). I dag finns ett strategiskt partnerskap mellan EU och Nato som syftar till att undvika onödigt dubbelarbete och säkerställa att organisationernas verksamhet är ömsesidigt förstärkande. EU och Nato genomför regelbundna konsultationer på olika nivåer. Den s.k. Berlin plus-överenskommelsen från mars 2003 lägger fast former för att EU ska kunna använda sig av Natos planerings- och ledningsresurser vid krishanteringsinsatser. Syftet är att undvika kostsam och onödig duplicering av resurser och att värna den transatlantiska länken. I dag genomförs EU:s militära krishanteringsinsats i Bosnien-Hercegovina med stöd av denna överenskommelse.

Utskottet anser att en väl fungerande EU-Natorelation är av stor vikt även i de fall där EU inte använder sig av Natos resurser, t.ex. när EU och Nato agerar parallellt i krishanteringsinsatser och ger stöd till säkerhetssektorreformer i samma geografiska områden. I Afghanistan verkar den Natoleda ISAF-insatsen sida vid sida med en polisinsats under EU:s ledning. I Kosovo samverkar den Natoleda Kfor styrkan med EU:s insats på polis- och rättstatsområdet.

Sverige är militärt alliansfritt. Det går inte att se militära konflikter i vårt närområde som skulle påverka endast ett land. Sverige kommer inte att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat medlemsland eller nordiskt land. Vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas. Sverige bör därför kunna såväl ge som ta emot militärt stöd.

Det är Sverige självt som definierar den närmare innebörden av den militära alliansfriheten.

Utskottet delar regeringens åsikt att det i vårt land finns en bred politisk vilja till att vidareutveckla det nordiska försvarspolitiska samarbetet. Ett sådant kan komplettera de säkerhetspolitiska val våra olika länder har träffat. På sikt skapas bättre förutsättningar för att möta nya utmaningar vad gäller såväl försvarsekonomi som utvecklingen i Östersjöområdet och Arktis.

Utskottet vill inskräpa den säkerhetspolitiska betydelsen av att den år 2003 antagna politiken för global utveckling (PGU) får en koherent och samstämmig tillämpning inom alla politikområden, också i arbetet med Sveriges försvars- och säkerhetspolitik, liksom Sveriges deltagande i internationella säkerhetsskapande insatser. Arbetet med att utforma och genomföra en grundläggande internutbildning kring de mål, perspektiv och huvuddrag som gäller för politiken för global utveckling för all personal inom Sveriges riksdag, regeringskansliet och alla myndigheter måste påskyndas. Det bör även, anser utskottet, vara regeringens ambition att de erfarenheter som successivt ackumuleras i arbetet med att implementera politiken för global utveckling tillförs EU:s utvecklingspolitik, liksom de säkerhetshöjande insatser som sker under EU:s ledning, t.ex. utanför Somalias kust.

Det måste råda samstämmighet också på ett internationellt plan. Åtgärder som vidtas inom ramarna för Sveriges politik för global utveckling får inte stå i strid med motsvarande åtgärder på EU-nivå.

Utskottet anser, liksom regeringen, att Sverige ska verka för att de transatlantiska relationerna stärks. I skapandet av en hållbar globalisering har USA en unik roll att spela. Med en ny administration i USA, under president Barack Obama, finns också nya förutsättningar att gå in i ett fördjupat skede i de transatlantiska relationerna. Sverige har sedan flera år ett omfattande och väl utvecklat samarbete med Nato inom EAPR, PFF och de insatser där vi deltar. Det sker utifrån svenska intressen och behov.

Vad gäller det motionsvis framförda kravet på att Sverige ska upphöra med alla former av militärt samarbete och utbyte med Israel konstaterar utskottet att denna fråga var föremål för behandling i utrikesutskottets betänkande 2008/09:UU14 *Strategisk exportkontroll 2008 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden*. Utskottet anförde då följande:

Vad gäller det motionsvis väckta kravet avseende Israel konstaterar utskottet att Sveriges militära samarbete med Israel består i att Sverige importerar viss krigsmateriel från landet. Utskottet delar regeringens ståndpunkt att denna import sker i syfte att säkra det svenska försvarets möjligheter att klara sina uppgifter. Utskottet konstaterar vidare att Sverige inte exporterar krigsmateriel till Israel.

Utskottet vill i sammanhanget erinra om att regeringen den 10 juli 2003 beslutade om direktiv för en statlig utredning med uppdrag att se över den svenska krigsmateriellagstiftningen. I uppdraget ingick även att överväga och redovisa behovet av att reglera import av krigsmateriel (dir. 2003:80). Utredningens betänkande Krut, Reformerat regelverk för handel med försvarsmateriel (SOU 2005:9) lades fram i februari 2005 och är för närvarande föremål för beredning inom Regeringskansliet. Mot denna bakgrund anser utskottet att motion 2008/09:U206 (v) *yrkande 12* kan avstyrkas.

Vad gäller det motionsvis väckta kravet på inrättandet av en angränsande zon utanför svenskt sjöterritorium vill utskottet anföra följande:

Utskottet anser att inrättandet av en angränsande zon utanför svenskt sjöterritorium i vissa icke obetydliga avseenden skulle utvidga möjligheterna för tillsyn av överträdelser av svenska lagar och förordningar. I en angränsande zon kan kuststaten utöva nödvändig kontroll av exempelvis ingående fartyg för att i preventivt syfte och på ett mer effektivt sätt förhindra överträdelser mot kuststatens lagar och förordningar vad avser invandring, skatter, tullar och hälsovård. Vidare kan kuststaten följa och ingripa mot utgående fartyg vid misstanke om att brott skett inom kuststatens territorium eller territorialhav mot sådana lagar och förordningar.

Utskottet konstaterar att detta är frågor som har bäring på flera viktiga områden och som berör Sveriges geografiska närhet, såsom miljö, utrikes- och säkerhetspolitik, kampen mot terrorism och gränsöverskridande brottslighet. Juridiska och tekniska skäl talar för att frågan hanteras som en del

av en på sikt nödvändig översyn av den svenska havsgränslagstiftningen. Utskottet noterar att regeringen verkar för att en sådan översyn ska komma till stånd.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2007/08:U349 (s) yrkande 41, 2007/08:U349 (s) yrkande 46, 2008/09:U18 (s) yrkande 1, 2008/09:Fö293 (s) yrkande 13, 2007/08:U348 (s) yrkande 7, 2007/08:U356 (s), 2008/09:U17 (v) yrkande 2, 2007/08:U216 (v) yrkande 5, 2008/09:U17 (v) yrkande 1, 2008/09:U17 (v) yrkande 3, 2008/09:Fö204 (v) yrkande 7, 2007/08:U273 (m), 2008/09:U230 (m), 2008/09:U279 (m) samt 2008/09:U205 (fp) kan avstyrkas.

Det bredare säkerhetsbegreppet

Motionerna

I kommittémotion 2007/08:U348 (s) yrkande 3 anför Socialdemokraterna att Sverige och övriga i världssamfundet har ett gemensamt ansvar att möta både militära hot och andra utmaningar mot demokrati och trygghet. För att se hot och lösningar i ett sammanhang är det enligt Socialdemokraterna nödvändigt utgå från ett bredare säkerhetsbegrepp, arbeta mer förebyggande, men samtidigt kunna agera snabbare och mer kraftfullt när en konflikt inte har kunnat förhindras. Utgångspunkten ska vara att skydda människor och mänskliga värden, inte endast stater och dess gränser.

I den enskilda motionen 2006/07:U281 (kd) anför motionärerna att det säkerhetspolitiska begreppet i Sverige bör vidgas till att även gälla epidemier.

I den enskilda motionen 2007/08:U335 (kd) anför motionärerna att det säkerhetspolitiska begreppet i Sverige bör vidgas till att även gälla epidemier.

I den enskilda motionen 2008/09:U346 (kd) yrkande 7 anför motionärerna att det säkerhetspolitiska begreppet i Sverige bör vidgas till att även gälla epidemier.

Utskottets överväganden

Utskottet anser, såsom ovan har preciserats, att hot mot freden och vår säkerhet bäst kan avvärjas i gemenskap och samverkan med andra länder. Denna utgångspunkt är lika giltig för de gränsöverskridande hot som urskiljs inom det s.k. bredare säkerhetsbegreppet, såsom epidemier, miljöförstöring, internationell organiserad brottslighet m.m.

Utskottet vill även erinra om att det bredare säkerhetsbegreppet inte endast omfattar ett större urval av möjliga hotbilder – denna aspekt får en utförligare behandling nedan – utan det har även ett mer mångsidigt förhållningssätt till vad som ska skyddas. Enligt det traditionella realpolitiska synsättet utgör upprätthållandet av statens suveränitet och främjandet av det nationella intresset de allt överskuggande målen för all säkerhetspoli-

tisk och utrikespolitisk verksamhet.¹ Det vidgade säkerhetspolitiska synsättet innebär som kontrast att enskilda stater, utöver att säkra sin suveränitet och sitt fortbestånd, har ett ansvar för att, i nära samverkan med det internationella samfundet, värna om respekten för de mänskliga rättigheterna, bidra till att upprätthålla legitimiteten och funktionen hos internationella institutioner och organisationer (såsom FN), värna om den globala miljön och regionala ekosystem, m.m.²

Utskottet vill här peka på att Förenta nationerna 2005 accepterade den viktiga principen om staters skyldighet att skydda sin befolkning mot folkmord, krigsförbrytelser, etnisk rensning och brott mot mänskligheten, och världssamfundets ansvar att ingripa när en stat inte vill eller förmår leva upp till denna skyldighet.

Utskottet anser att ställningstagandet om skyldigheten att skydda har stor folkrättslig betydelse, något som utskottet framhållit även i tidigare betänkanden.³ Utskottet välkomnar att staters ansvar för individens säkerhet och rättigheter ytterligare betonas. Med vad som anförts anser utskottet att motion 2007/08:U348 (s) yrkande 3 kan avstyrkas.

Med anledning av motionärernas förslag om att säkerhetsbegreppet bör utvidgas till att bl.a. innefatta epidemier, konstaterar utskottet att det s.k. bredare säkerhetsbegreppet – som omfattar ett större urval av möjliga hotbilder vid sidan av de rent militära – under lång tid har varit en självklar utgångspunkt för såväl regeringens som riksdagens bedömningar och prioriteringar i arbetet med att utforma Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik.⁴

Det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet anförde i bet. 2004/05:UFöU2 *Sveriges säkerhetspolitik* att svält, bristande vatten- och energiförsörjning, miljöhot, narkotika- och drogrelaterad transnationell brottslighet, terrorism och epidemiska sjukdomar såsom hiv/aids utgör komponenter i den s.k. vidgade hotkatalogen. I bet. 2005/06:UU18 *Vissa aspekter på svensk säkerhetspolitik* urskilde utrikesutskottet, förutom ovan nämnda hotbilder, även ett antal globala och regionala utmaningar avseende spridningen av massförstörelsevapen och konventionella vapen.

Utskottet vill här även peka på Försvarsberedningens säkerhetspolitiska analyser som finns redovisade i ett flertal rapporter.⁵ Häri urskiljs en rad hotkategorier av gränsöverskridande karaktär som bl.a. omfattar frågor om miljöförstöring, internationell brottslighet, resursknapphet och befolkningsu-

¹ Det realpolitiska synsättet eller realismen har ett flertal uttolkare. Se t.ex. Hans Morgenthau, *Politics Among Nations*, Knopf, New York, 1948.

² För olika aspekter vad gäller forskningen kring det vidgade säkerhetspolitiska begreppet hänvisas till Robert Keohane och Joseph Nye, *Power and Interdependence: World Politics in Transition*, Little, Brown, Boston, 1977, Barry Buzan, *People, States and Fear*, Harvester Wheatsheaf, New York, 1991 samt Barry Buzan (et al.) *Security: A New Framework for Analysis*, Boulder, 1998.

³ Se t.ex. bet. 2007/08:UU9 Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik.

⁴ Se t.ex. bet. 2004/05:UFöU1 Sveriges säkerhetspolitik och bet. 2005/06:UU18 Vissa aspekter på svensk säkerhetspolitik.

⁵ Se bl.a. Försvarsberedningens rapporter Gränsöverskridande sårbarhet – gemensam säkerhet (Ds 2001:14), Säkrare grannskap – osäker värld (Ds 2003:8), Försvar för en ny tid (Ds 2004:30) och En strategi för Sveriges säkerhet, Ds 2006:1.

tveckling, hot mot respekten för de mänskliga rättigheterna och demokrati, den tekniska infrastrukturens sårbarhet, terrorism, internationell narkotikahandel, naturkatastrofer och allvarlig smitta m.m.

I sin senaste rapport, *Säkerhet i samverkan* (Ds 2007:46), nämner Försvarsberedningen bl.a. miljöpåverkan och klimathotet liksom massförstörelsevapen och bristande energiförsörjning som hot mot Sveriges säkerhet.

Utskottet noterar även att regeringen i syfte att genomföra politiken för global utveckling urskiljer sex globala utmaningar – förtryck, ekonomiskt utanförskap, klimatförändringar och miljöpåverkan, migrationsströmmar, smittsamma sjukdomar och andra hälsohot samt konflikter och sviktande situationer. Dessa utmaningar, anser utskottet, speglar det vidgade säkerhetsbegreppets större urval av möjliga hotbilder.

Mot denna bakgrund anser utskottet att motionerna 2006/07:U281 (kd), 2007/08:U335 (kd) liksom 2008/09:U346 (kd) yrkande 7 kan avstyrkas.

Konfliktlösning, förtroendeskapande åtgärder och försoning

Motionerna

I flerpartimotion 2006/07:U274 (fp, kd) efterlyser motionärerna upprättandet av ett norsk-svenskt konfliktlösningscentrum.

I den enskilda motionen 2008/09:U325 (mp) yrkande 1 begärs att regeringen ska agera, i enlighet med riksdagens tidigare beslut om ”att konstruktivt vara pådrivande för ett konfliktförebyggande perspektiv som successivt ska genomsyra politiken”.

I den enskilda motionen 2008/09:U329 (s) yrkande 1 begärs att regeringen, i linje med riksdagens tidigare beslut, bör bli ”konstruktivt pådrivande för att ett konfliktförebyggande perspektiv successivt ska genomsyra politiken”.

I den enskilda motionen 2008/09:U325 (mp) yrkande 2 begärs att regeringen prioriterar en uppbyggnad av nationella resurser som kan användas till att förebygga väpnade konflikter i olika konfliktområden i världen.

I den enskilda motionen 2008/09:U329 (s) yrkande 2 begärs att regeringen prioriterar en uppbyggnad av nationella resurser för förebyggande av väpnad konflikt i konfliktområden.

I den enskilda motionen 2008/09:U329 (s) yrkande 4 begärs att regeringen stegvis avsätter ekonomiska resurser för en uppbyggnad av strukturer, mekanismer och processer för förebyggande av väpnad konflikt.

I den enskilda motionen 2008/09:U325 (mp) yrkande 4 begärs att regeringen stegvis avsätter ekonomiska resurser för en uppbyggnad av strukturer, mekanismer och processer för att förebygga väpnade konflikter.

I partimotion 2008/09:Fö204 (v) yrkande 14 anför Vänsterpartiet att regeringen bör upprätta en handlingsplan för arbetet med att förebygga väpnade konflikter.

I kommittémotion 2008/09:U17 (v) yrkande 8 kräver Vänsterpartiet att regeringen ska upprätta en handlingsplan för att förebygga väpnade konflikter.

I partimotion 2008/09:Fö204 (v) yrkande 15 anför Vänsterpartiet att regeringen bör upprätta en organisation för arbetet med att förebygga väpnade konflikter.

I partimotion 2008/09:Fö204 (v) yrkande 16 anför Vänsterpartiet att regeringen bör lägga fram en regeringsskrivelse som redogör för gjorda insatser och formulera framtida prioriteringar i arbetet med att förebygga väpnade konflikter.

I kommittémotion 2008/09:U17 (v) yrkande 9 kräver Vänsterpartiet att regeringen regelbundet ska utarbeta en regeringsskrivelse om arbetet med att förebygga väpnade konflikter.

Utskottets överväganden

Utskottet vill inledningsvis, med anledning av Folkpartiets och Kristdemokraternas krav på upprättandet av ett norsk-svenskt konfliktlösningscentrum, understryka att kompetensen och insatserna inom konfliktlösning som de nordiska länderna, och då inte enbart Sverige och Norge, kan tillhandahålla, självfallet är omfattande och bör värnas.

Utskottet vill dock även erinra om att det internationella samfundet inför hanteringen av framtida konflikter måste kunna tillgodogöra sig de värdefulla erfarenheter kring konfliktlösning och försoningsskapande åtgärder som i synnerhet finns i tidigare konflikthärjade områden och länder.

Det är likaledes angeläget att frågor om konfliktlösning inte enbart blir en nationell eller nordisk angelägenhet utan förblir en fråga som är föremål för diskussion och analys på internationell och global nivå. Det finns ett flertal framstående forsknings- och policyinstitut världen över som analyserar konflikter och internationell säkerhetspolitik på såväl regional som global nivå, t.ex. det brittiska *International Institute for Strategic Studies* (IISS), det sydafrikanska *Institute for Security Studies* (som finns utlokaliserat i flera länder i södra Afrika) och det Brysselbaserade *Transatlantic Center* som ingår i *The German Marshall Fund of the United States*. Den internationella dialogen kring dessa frågor upprätthålls bl.a. även i samband med de många forskningskonferenser kring internationell politik och säkerhet som årligen genomförs, t.ex. inom ramarna för *International Studies Association* (ISA), men också i de parlamentariska församlingarna inom OSSE, Europarådet, Nato och andra internationella institutioner.

Utskottet vill vidare peka på den mångsidiga forskning kring säkerhetspolitik som bedrivs vid Sveriges universitet och högskolor, t.ex. Institutionen för freds- och konfliktforskning vid Uppsala universitet och vid Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (Sipri), vid det svenska Utrikespolitiska institutet (UI), Dansk Udenrigspolitisk Institut (DUPI), Norsk Utenrikspolitisk institut (NUPI) och vid det finska Utrikespolitiska institutet.

Det vidgade säkerhetsbegreppet visar även på behovet av en konfliktanalys som innefattar en större uppsättning möjliga konfliktskapande faktorer, t.ex. klimatförändring, miljöförstöring och vattenbrist. Utskottet vill här peka på den viktiga forsknings- och informationsverksamhet som bedrivs inom ramarna för *Stockholm International Water Institute* (SIWI), liksom *Stockholm Environmental Institute* (SEI). Utskottet anser mot bakgrund av ovanstående att det i nuläget inte finns stöd för en satsning på ett gemensamt centrum av den typ som motionärerna föreslår och avstyrker därför motion 2006/07:U274 (fp, kd).

I ett flertal motioner framförs krav på att ett konfliktförebyggande perspektiv ska genomsyra Sveriges säkerhetspolitik, att regeringen bör avsätta resurser för en uppbyggnad av strukturer, mekanismer och processer för förebyggande av väpnad konflikt, att regeringen ska upprätta en handlingsplan och en organisation för konfliktförebyggande åtgärder, att regeringen bör framlägga en skrivelse som redogör för gjorda insatser och formulera framtida prioriteringar i arbetet med att förebygga väpnade konflikter.

Utskottet finner det angeläget att här erinra om att konflikthantering och säkerhet utgör ett av åtta huvuddrag i Sveriges politik för global utveckling.⁶ En grundtanke i denna politik är att dess olika komponenter – dess mål, perspektiv och huvuddrag – ska iaktas och vinna praktisk tillämpning inom samtliga politikområden. De är lika giltiga för Sveriges biståndspolitik som för Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik och Sveriges deltagande i internationella insatser och andra områden. Ett konfliktförebyggande perspektiv – i enlighet med politiken för global utveckling – ska således finnas med i arbetet med att fastställa målsättningar och utvärdera verksamheten inom samtliga politikområden.

Ett framgångsrikt bedrivande av den svenska politiken för global utveckling förutsätter att flera krafter drar åt samma håll. Kravet på samstämmighet mellan olika politikområden ställer stora krav på överblick och analys kring möjliga kopplingar mellan t.ex. säkerhets-, handels-, jordbruks-, folkhälso- och migrationspolitik och global utveckling. Det Sverige gör och säger i ett sammanhang måste stämma med svenskt agerande i ett annat. Kravet på samstämmighet gäller även för den svenska utrikes- och säkerhetspolitiken, liksom Sveriges arbete med konfliktförebyggande åtgärder och konfliktlösning.

Motionärernas krav på att ett konfliktförebyggande perspektiv ska genomsyra Sveriges säkerhetspolitik och på att en handlingsplan för konfliktförebyggande verksamhet ska upprättas är således, anser utskottet, tillgodosedda bl.a. genom den politik för global utveckling som riksdagen har antagit. Kravet på att regeringen i en skrivelse ska redovisa konfliktförebyggande åtgärder är likaledes tillgodosedd. Regeringen har i ett flertal skrivelser redogjort för hur politiken för global utveckling – där konfliktförebyggande arbete ingår som ett huvuddrag – genomförs. Utskottet vill i sammanhanget även erinra om att regeringen i en rad andra sammanhang

⁶ (bet. 2003/04:UU3, bet. 2005/06:UU5, bet. 2006/07:UU8, bet. 2007/08:UU5).

redogör för Sveriges fredsfrämjande och konfliktförebyggande arbete, t.ex. inom ramarna för internationella organisationer såsom FN och OSSE – vars uppgift bl.a. är att arbeta konfliktförebyggande – liksom för Sveriges deltagande i internationella fredsfrämjande insatser.

Utmaningen ligger inte, anser utskottet, i att utarbeta ytterligare handlingsplaner och program för det konfliktförebyggande arbetet, eller rentav konfliktförebyggande organisationer, som regeringen därefter ska redovisa i skrivelser. Utmaningen ligger snarare i att i praktisk handling uppnå samstämmighet och samverkan mellan olika politikområden så att en effektiv och allomfattande konfliktförebyggande verksamhet kan uppnås i enlighet med den redan antagna politiken för global utveckling.

Mot denna bakgrund anser utskottet att motionerna 2006/07:U274 (*fp, kd*), 2008/09:U17 (*v*) yrkandena 8 och 9, 2008/09:U325 (*mp*) yrkandena 1, 2 och 4, 2008/09:U329 (*s*) yrkandena 1, 2, och 4 samt 2008/09:Fö204 (*v*) yrkande 14,15 och 16 .

Sveriges deltagande i internationella säkerhetsskapande insatser

I detta avsnitt behandlar utskottet ett antal motionsyrkanden rörande Sveriges deltagande i internationella säkerhetsskapande insatser. Utskottet vill inledningsvis framhålla att den internationella fredsfrämjande verksamheten är en viktig del av svensk säkerhetspolitik. Sverige vill aktivt bidra till internationell fred och säkerhet och deltar i dag i både militära och civila insatser under FN:s, EU:s, OSSE:s och Natos ledning. Det svenska deltagandet i internationella insatser stärker vår egen säkerhet och bidrar till Försvarmaktens utveckling.

Utskottet vill inledningsvis även klarlägga att Sverige lämnar bidrag med väpnade styrkor till de FN-sanktionerade insatserna i Afghanistan, *International Security Assistance Force for Afghanistan* (ISAF), den Nato-

ledda fredsfrämjande styrkan i Kosovo (Kosovo Force, Kfor) och den EU-ledda insatsen för att stävja sjöröveriet utanför Somalias kust (*Operation Atalanta*).⁷

Därutöver deltar Sverige med fem personer till *Neutral Nations Supervisory Commission* (NNSC) som har till uppgift att upprätthålla stilleståndsmekanismen mellan Nord- och Sydkorea, två observatörer i den FN-ledda insatsen i Nepal (Unmin), en observatör i OSSE:s insats i Georgien, ytterligare tre observatörer i den FN-ledda insatsen i Georgien (Unomig), sju observatörer i den FN-ledda insatsen i Mellanöstern (Untso), fem observatörer i den FN-ledda insatsen i Kongo (Monuc), en stabsofficer i den EU-ledda insatsen i Sudan (Unamid), två stabsofficerare och tre militära observatörer i den FN-ledda insatsen i Sudan (Unmis), tre personer i den EU-ledda insatsen i Tchad (Eufor), samt sex observatörer och en *Medical Assistant* i den FN-ledda insatsen i Indien och Pakistan (Unmopig).

Genusfrågor och FN-resolution 1325

Motionerna

I kommittémotion 2008/09:U349 (s) yrkande 42 understryker Socialdemokraterna betydelsen av att Sverige agerar både nationellt och internationellt för att förbättra arbetet med FN:s resolutioner 1325 och 1820. Den svenska handlingsplanen för resolution 1325 löper ut vid årets slut och en ny, skärpt, sådan bör antas. Regeringen har hittills underlåtit att ta upp

⁷ Sedan riksmötet 1998/99 har det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet inalles vid 18 tillfällen sammanställt betänkanden kring svenskt deltagande i internationella insatser: 2001/02:UFöU2 Svenskt deltagande i en säkerhetsstyrka i Afghanistan, 2001/02:UFöU3 Fortsatt svenskt deltagande i en internationell säkerhetsstyrka i Afghanistan, 2002/03:UFöU1 Fortsatt svenskt deltagande i en internationell säkerhetsstyrka i Afghanistan, 2002/03:UFöU2 Svenskt deltagande i en EU-ledd styrka i demokratiska republiken Kongo, 2003/04:UFöU1 Svenskt deltagande i Förenta nationernas mission i Liberia, 2003/04:UFöU2 Fortsatt svenskt deltagande i en internationell säkerhetsstyrka i Afghanistan, 2004/05:UFöU1 Operation Althea, 2005/06:UFöU1 Utökad svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan (ISAF) i Afghanistan, 2005/06:UFöU2 Svenskt deltagande i en EU-ledd militär förstärkningsstyrka till stöd för FN-insatsen i Demokratiska republiken Kongo, 2006/07:UFöU1 Svenskt deltagande i Förenta nationernas insats i Libanon, 2006/07:UFöU2 Fortsatt svenskt deltagande i Förenta nationernas insats i Libanon, 2006/07:UFöU3 Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan, 2007/08:UFöU1 Svenskt deltagande i Förenta nationernas och Afrikanska unionens gemensamma fredsfrämjande insats i Darfur, 2007/08:UFöU2 Svenskt deltagande i Europeiska unionens militära insats i Tchad och Centralafrikanska republiken, 2007/08:UFöU5 Fortsatt svenskt deltagande i Europeiska unionens militära insats i Tchad och Centralafrikanska republiken, 2008/09:UFöU1 Fortsatt svenskt deltagande i internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (Isaf), 2008/09:UFöU2 Fortsatt svenskt deltagande i fredsstyrkan i Kosovo (Kfor), 2008/09:UFöU3 Svenskt deltagande i EU:s marina insats utanför Somalias kust. Därutöver har det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet behandlat mer övergripande frågor som rör det svenska deltagandet i internationella fredsfrämjande insatser i 1998/99:UFöU1 Sveriges säkerhetspolitik, 2001/02:UFöU1 Sveriges säkerhetspolitik, 2004/05:UFöU2 Sveriges säkerhetspolitik, 2007/08:UFöU3 Svenskt deltagande i den nordiska stridsgruppen och 2007/08:UFöU4 Nationell strategi för svenskt deltagande i internationell freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet. Utrikesutskottet har på egen hand sammanställt betänkanden rörande svenskt deltagande i internationella insatser i bl.a. 2002/03:UU14 Svenskt deltagande i en EU-ledd styrka i Makedonien, 2002/03:UU15 Svenskt deltagande i Förenta nationernas fredsoperation i Demokratiska republiken Kongo, 2003/04:UU8 Fortsatt svenskt deltagande i en internationell säkerhetsstyrka i Afghanistan samt 2004/05:UU5 Fortsatt svenskt deltagande i FN:s mission i Liberia.

t.ex. resolution 1325 i sina propositioner om internationella insatser, vilket Socialdemokraterna tycker är allvarligt. Socialdemokraterna kräver att regeringen lägger större vikt vid dessa frågor.

I den enskilda motionen 2008/09:U204 (fp) yrkande 2 begärs att Sverige integrerar ett genusperspektiv i all fredsfrämjande verksamhet. I den enskilda motionen 2006/07:U233 (fp) yrkande 2 begärs att regeringen verkar för att ett genusperspektiv integreras i all fredsfrämjande verksamhet.

I den enskilda motionen 2008/09:U204 (fp) yrkande 6 begärs att Sverige i alla internationella insatser erbjuder stöd och rehabilitering på plats åt våldtagna kvinnor.

I den enskilda motionen 2006/07:U233 (fp) yrkande 6 anförs att Sverige i alla internationella insatser bör erbjuda stöd och rehabilitering på plats åt våldtagna kvinnor.

I kommittémotion 2008/09:U256 (v) yrkande 6 anför Vänsterpartiet att Sverige ska verka för att alla samarbetsländer vid internationella insatser har en handlingsplan för att implementera FN:s resolution 1325.

I den enskilda motionen 2008/09:U204 (fp) yrkande 8 anförs att genusfrågor bör få ett större utrymme i utbildningen av insatsstyrkorna.

I den enskilda motionen 2008/09:U204 (fp) yrkande 7 anförs att Sverige bör arbeta för att fler kvinnor ska finnas med i Sveriges internationella styrkor.

Utskottets överväganden

Ett flertal motionsyrkanden behandlar FN:s säkerhetsråds resolutioner 1325 (2000), genusperspektiv i fredsfrämjande verksamhet, stöd och rehabilitering åt våldtagna kvinnor m.m. Utskottet vill med anledning av dessa motioner anföra följande:

Utskottet vill erinra om att den av FN:s säkerhetsråd antagna resolution 1325 (2000) om kvinnor, fred och säkerhet, syftar till att stärka kvinnor och deras roll i kris- och konfliktområden. Resolutionen tar fasta på kvinnans utsatthet under och efter krig och har som utgångspunkt att krig drabbar män och kvinnor olika, något som fordrar ett vidgat och mer nyanserat arbetssätt från omvärlden vid fredsfrämjande insatser.

I arbetet med 1325 utgör FN:s säkerhetsresolution 1820 (2008) om sexuellt våld i konflikt en fördjupning och ett förtydligande av skyddsaspekten av resolution 1325. Att skydda kvinnor och flickor, inte minst från sexuellt våld, möjliggör för fler kvinnor att delta aktivt i fredsprocesser och i konfliktförebyggande arbete.

Utskottet vill inskräpa betydelsen av att FN:s säkerhetsrådsresolutioner 1325 (2000) om kvinnor, fred och säkerhet, 1820 (2008) om sexuellt våld i väpnade konflikter, liksom 1612 (2005) om barn i väpnade konflikter genomsyrar all verksamhet inom ramarna för svenskt deltagande i internationella fredsfrämjande och säkerhetshöjande insatser. Dessa resolutioner ska utan undantag utgöra självklara fundament i de internationella insatser där Sverige lämnar ett bidrag.

Utskottet konstaterar att Sverige i juni 2006, som ett av de första länderna i världen, antog en nationell handlingsplan för genomförandet av resolution 1325. Den svenska handlingsplanen, som har omarbetats och uppdaterats, senast i februari 2009, utgår från FN:s handlingsplan och genomförs för närvarande på nationell, regional och global nivå. Handlingsplanen gäller t.o.m. 2012. Utskottet välkomnar att regeringen fäster stor vikt vid implementeringen av FN:s säkerhetsrådsresolutioner 1325 och 1820.

Planens övergripande mål är att ”synliggöra och förstärka kvinnors deltagande, makt, inflytande, betydelse, säkerhet och åtnjutande av sina mänskliga rättigheter, både före, under och efter konflikter”.

Försvarsdepartementet ansvarar för att resolution 1325 tillämpas inom försvarsområdet och krisberedskap. Det är främst Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd (tidigare Räddningsverket) som berörs. Svenska polisers tjänstgöring i internationella säkerhetsfrämjande insatser gör det angeläget att resolution 1325 även tillämpas inom Rikspolisstyrelsen.

Utskottet har erfarit att en ingående utbildning i FN-resolutionerna 1325, 1820 och 1612, liksom genusperspektiv, i enlighet med gängse standardförfaranden inom Försvarsmakten, numera utgör ett stående inslag när svensk militär personal förbereds inför deltagande i internationella fredsfrämjande insatser. Utskottet vill framhålla betydelsen av att dessa resolutioner samt ett genusperspektiv ovillkorligen genomsyrar verksamheten inom alla typer av internationella insatser där Sverige deltar.

Det finns en mängd tänkbara situationer – från omhändertagande av barnsoldater som har deltagit i stridigheter och olika typer av kriminell verksamhet till givande av stöd, skydd och rehabilitering åt kvinnor och barn som har utsatts för sexuellt våld – där ingående kunskaper i resolutionerna 1325, 1820 och 1612 kan ge viktiga bidrag till den svenska personalens kompetens och förmåga att agera korrekt.

Utskottet anser även att nämnda resolutioner är av stor vikt för det internationella samfundets förmåga att lämna ett konkret bidrag i samband med det freds- och försoningsarbete och sedermera statsbyggande som under goda omständigheter kan komma att bedrivas efter en avslutad väpnad konflikt. Det är särskilt viktigt, anser utskottet, att uppmärksamma kvinnors roll som aktörer i försoningsprocesser, fredsförhandlingar och sedermera statsbyggande.

Därutöver är det utskottets uppfattning att svensk militär personal som deltar i internationella insatser kan bidra till att kunskapen om nämnda resolutioner vinner spridning också bland övriga deltagande länders militära enheter.

Utskottet välkomnar att Försvarsmakten och tidigare Räddningsverket som ett led i arbetet med att tillämpa resolution 1325 har arbetat aktivt med att få till stånd en ökning av antalet kvinnor i utlandsinsatserna. Utan kvinnliga soldater och räddningspersonal är det svårt att få kontakt med de

lokala kvinnorna, som på grund av kulturella normer begränsas i sin kontakt med män. Utskottet välkomnar även att Försvarsmakten har infört ett system med en ”jämsällldhetsrådgivare”.

Jämsällldhetsrådgivaren finns med på utlandsmissionerna och säkrar att jämsällldhetsperspektivet (genusperspektivet) blir en integrerad del i det dagliga arbetet. Rent konkret kan det handla om att upprätta kvinnliga nätverk. Räddningsverket har å sin sida utbildat kvinnor i Pakistan och Libanon till minröjare och räddningspersonal vid exempelvis jordbävningar. Behovet av kvinnlig räddningspersonal är stort, då många kvinnor inte får ”vidröras” av en utomstående man och därmed inte kan ta emot hjälp av ett manligt räddningsteam. Genom kvinnlig personal kan räddningsarbetet bli mer lyckosamt samtidigt som kvinnornas status i samhällsstrukturen höjs.

Utskottet anser att interaktionen mellan regeringen och riksdagen under den senaste tioårsperioden i samband med de många beredningarna av förslag till svenskt deltagande i FN-, EU- och Natoleda internationella freds- och säkerhetsfrämjande insatser successivt har kommit att institutionaliseras och formaliseras på ett sätt som främjar ett säkert och väl underbyggt beslutsfattande.

Utskottet vill dock understryka vikten av att propositioner och skrivelser som behandlar Sveriges internationella insatser, vid sidan av uppgifter om de fredsfrämjande insatsernas folkrättsliga mandat, frågor som finansiering för de svenska bidragen samt personalramarna för eventuella förstärknings- och evakueringsinsatser, även innehåller relevanta uppgifter om tillämpningen av säkerhetsrådets resolutioner 1325 (2000) om kvinnor, fred och säkerhet, 1820 (2008) om sexuellt våld i väpnade konflikter och 1612 (2005) om barn i väpnade konflikter m.m. Det är angeläget, anser utskottet, att det viktiga arbetet med att integrera dessa resolutioner i all verksamhet som bedrivs inom internationella fredsfrämjande insatser fortsätter att uppmärksammas och prioriteras. Det är också angeläget att regeringen regelbundet följer upp och utvärderar tillämpningen av dessa resolutioner i de internationella insatser där Sverige deltar.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2006/07:U233 (fp) yrkande 2 och 6, 2008/09:U204 (fp) yrkande 2 och 6–8, 2008/09:U256 (v) yrkande 6 och 2008/09:U349 (s) yrkande 42 kan avstyrkas.

Civla och militära insatser

Motionerna

I den enskilda motionen 2008/09:U325 (mp) yrkande 3 efterlyses en ”International Prevention Group”. Härmed avses en ”internationell resurs för förebyggande” bestående av kvinnor och män med utbildning, erfarenhet och kompetens, som ska ingå i ”freds- och utvecklingsteam” – resursteam

för utbildning och kompetensutveckling för demokrati, mänskliga rättigheter etc. och för t.ex. konfliktbearbetning och medling på olika nivåer i konfliktområden.

I den enskilda motionen 2008/09:U329 (s) yrkande 3 understryker motionären likaledes behovet av att en ”International Prevention Group” byggs upp.

I den enskilda motionen 2006/07:U290 (mp) yrkande 2 anförs att den internationella verksamheten bör ställas om så att den genomsyras av ett långsiktigt fredsperspektiv.

I den enskilda motionen 2008/09:U284 (m) efterlyser motionären att av en svensk fredskår som kan vara ett komplement i biståndsarbetet inrättas.

I kommittémotion 2008/09:U349 (s) yrkande 44 ställer sig Socialdemokraterna positivt till samordning och strategisk styrning för att olika typer av internationella insatser ska kunna öka varandras verkningsgrad. Men det är inte realistiskt, eller kanske ens önskvärt, med helt samlade civil-militära insatser. Det finns flera viktiga och komplexa frågeställningar som en strategi måste ta ställning till eller åtminstone problematisera kring, såsom oklarheter om de civila insatsernas opartiskhet, svårigheter i att föra samman olika insatsernas ledning och struktur m.m.

I partimotion 2008/09:Fö204 (v) yrkande 17 anför Vänsterpartiet att civila och militära insatser alltid bör hållas separerade.

I kommittémotion 2008/09:U349 (s) yrkande 43 anför Socialdemokraterna att FN kan ge andra regionala organisationer, som exempelvis EU och Afrikanska unionen (AU), uppdraget att leda fredsbevarande operationer. EU har utvecklat sin kompetens att leda alltmer besvärliga operationer. Sverige har deltagit i praktiskt taget alla fredsfrämjande insatser som EU har gjort. Socialdemokraterna anser att det är positivt att också AU utvecklar sin beredskap att leda operationer på uppdrag av Förenta nationerna.

Utskottets överväganden

I ett antal yrkanden framförs krav på en åtskillnad mellan civila och militära insatser. Utskottet vill med anledning av dessa yrkanden anföra följande:

Frågan om civilt och militärt agerande var föremål för behandling i det sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2007/08:UFöU4 Nationell strategi för svenskt deltagande i internationell freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet. Utskottet ställde sig här bakom regeringens ståndpunkt att svenska freds- och säkerhetsfrämjande insatser ska utformas så att de utgör en integrerad och samlad del av den svenska politiken gentemot det aktuella landet eller regionen, liksom att de svenska bidragen bör utformas med både militära och civila delar i de insatser där det är efterfrågat och möjligt.⁸ Det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet anförde bl.a. följande:

⁸ Regeringens skrivelse 2007/08:51. Bet. 2007/08:UFöU4 Nationell strategi för svenskt deltagande i internationell freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet.

Utskottet anser att alla politikområden som berörs av freds- och säkerhetsbefrämjande insatser ska bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. Även målsättningen att utforma insatserna som en integrerad och samlad del av svensk politik har utskottets stöd. Likaså behöver de civila och militära delarna i insatserna samordnas. Att möjligheterna till och behovet av integration varierar från fall till fall och att samordningen måste utgå från de internationella åtaganden som gjorts, t.ex. vad avser biståndsfrågor (OECD/DAC:s regler, Parisagendan m.m.), är självklart. De möjligheter till synergier som finns mellan bistånds- och utvecklingsåtgärder, diplomati, politik samt militär närvaro måste alltid tillvaratas. I skrivelsen fastslås att det finns en rad politiska instrument för att bidra till fred och säkerhet. Konfliktförebyggande åtgärder, medlingsinsatser, dialog, sanktioner och återuppbygg-nadsinsatser är alla områden där Sverige agerar aktivt för att förhindra och stävja konflikter och skapa förutsättningar för varaktig fred.

Utrikesutskottet har ingen annan uppfattning.

Med vad som anförts ovan anser utskottet att motionerna 2008/09:U349 (s) yrkande 44 och 2008/09:Fö204 (v) yrkande 17 kan avstyrkas.

Vad avser kraven i motionerna på att svenska internationella insatser ska genomsyras av ett långsiktigt fredsperspektiv vill utskottet åter erinra om att den svenska politiken för global utveckling genomsyras av två perspektiv – ett rättighetsperspektiv och de fattigas perspektiv.

Ett långsiktigt fredsperspektiv finns integrerat i ett av de huvuddrag – konfliktantering och säkerhet – som utgör ett grundläggande fundament i politiken för global utveckling. Utskottet har i flera sammanhang understrukt vikten av att de mål, perspektiv och huvuddrag som gäller för den svenska politiken för global utveckling får genomslag inom samtliga politikområden och fullt ut förmår genomsyra all verksamhet som bedrivs däri. Detta gäller även inom de säkerhetsfrämjande internationella insatser där Sverige deltar.

Utskottet vill även erinra om vad som anförts ovan om kvinnors roll och betydelse för att få till stånd ett långsiktigt och varaktigt fredsperspektiv i såväl pågående konflikter som tidigare konfliktzoner.

Regeringen ska varje år rapportera hur politiken för global utveckling genomförs, och utskottet förutsätter att regeringen också i dessa skrivelser utförligt redogör för hur de mål, perspektiv och huvuddrag som gäller för politiken för global utveckling får genomslag i de konfliktförebyggande och säkerhetsfrämjande insatser där Sverige deltar.

Hittills har denna rapportering skett genom fyra skrivelser till riksdagen (2004/05:4 Sveriges politik för global utveckling, 2004/05:161 Sveriges politik för global utveckling, 2005/06:204 Sveriges politik för global utveckling och 2007/08:89 Sveriges politik för global utveckling).

Motionärernas krav på att de svenska internationella insatserna ställs om så att de genomsyras av ett långsiktigt fredsperspektiv är således tillgodosett.

Utskottet anser att motionerna 2008/09:U325 (mp) yrkande 3 och 2008/09:U329 (s) yrkande 3 kan avstyrkas.

Vad avser kravet i motionerna på uppbyggande av en svensk ”International Prevention Group” byggs upp liksom att en svensk fredskår inrättas (bestående av ”freds- och utvecklingsteam”) konstaterar utskottet att det aktiva och mångsidiga svenska deltagandet i FN:s och EU:s fredsfrämjande insatser på olika håll i världen – i konfliktdrabbade regioner och länder, såsom Afghanistan, Kosovo, Kongo, Liberia, Tchad och Centralafrikanska republiken, liksom i den FN-sanktionerade insatsen utanför Somalias kust – med personal som har erhållit utbildning i relevanta FN-resolutioner (såsom resolution 1325), utgör ett konkret bidrag till det internationella samfundets konfliktförebyggande och förtroendeskapande verksamhet. Utskottet ser mot denna bakgrund inga skäl att tillmötesgå motionärernas krav och anser att motionerna 2006/07:U290 (mp) yrkande 2 och 2008/09:U284 (m) kan avstyrkas.

Vad gäller Afrikanska unionen (AU) och dess beredskap att leda operationer på uppdrag av FN konstaterar utskottet att en styrka från AU bestående av ugandisk och burundisk trupp, i enlighet med FN:s säkerhetsråds resolution 1744 (2007), finns i Somalia sedan mars 2007 med uppgift att stabilisera landet, skydda övergångsinstitutionerna och understödja politisk dialog (Amisom). Utskottet konstaterar vidare att en styrka från AU sedan december 2007 finns i Sudan för att delta inom ramarna för FN:s och AU:s gemensamma fredsfrämjande insats i Darfur (Unamid)⁹, i enlighet med FN:s säkerhetsråds resolution 1769 (2007). Huvudsyftet med denna insats är enligt resolutionen att understödja genomförandet av det fredsavtal som ingicks mellan Sudans regering och en av grenarna i rebellrörelsen Sudan Liberation Movement (SLM).

Utskottet konstaterar att Sverige verkar för att stärka AU förmåga att bidra till fred och säkerhet i Afrika. Utskottet noterar att EU och de afrikanska statscheferna, vid toppmötet i Lissabon i december 2007, enades om en gemensam EU–Afrika-strategi, vari bl.a. framgår att EU stöder AU:s arbete att få till stånd en fungerande afrikansk freds- och säkerhetsarkitektur¹⁰. Med det anförda anser utskottet att motion 2008/09:U349 (s) yrkande 43 kan avstyrkas.

Shirbrig

Motionen

I den enskilda motionen 2008/09:U213 (s) anføres att Sverige även fortsättningsvis bör ge Shirbrig sitt fulla stöd.

⁹ United Nations African Union Mission in Darfur (Unamid).

¹⁰ The African Peace and Security Architecture (Apsa).

Utskottets överväganden

Vad gäller kravet i motionen på svenskt stöd till Shirbrig konstaterar utskottet att Sverige sedan 1996 har varit med i Shirbrig och bidragit till organisationens verksamhet.¹¹ Bland annat har Sverige anmält en militärpolispluton och stabsofficerare till organisationen.

Shirbrigs övergripande målsättning har varit att bistå FN:s fredsfrämjande arbete med en multinationell snabbinsatsstyrka av en brigads storlek. Sedan organisationens bildande 1996 har det dock visat sig vara svårt att få fram större styrkebidrag, och flertalet av de genomförda insatserna har varit små och bestått av stabspersonal till högkvarter.

Shirbrigs kapacitet vilar på medlemsstaternas vilja att anmäla sig och delta med de styrkeanmälningar som gjorts. De bidrag som anmälts till Shirbrig under de senaste åren har sammantaget understigit två kompanier och dessutom saknat nödvändig reservkapacitet. Sålunda har organisationen inte kunnat leverera den förmåga som man föresatt sig.

En arbetsgrupp med syfte att se över organisationens verksamhet träffades i mars 2008. Arbetsgruppen drog slutsatsen att Shirbrig visserligen hade kapacitet att erbjuda FN planeringsstöd, men att sådant stöd endast var efterfrågat från FN om det samtidigt följdes upp av ytterligare truppbidrag. Ordförandeskapet för Shirbrig fick uppgiften att inför organisationens styrelsemöte i maj 2008 genomföra en behovsanalys och i enlighet med denna uppmana medlemsländerna att bidra till styrkepoolen. I det fall medlemsländerna till dess inte anmält tillräckligt med bidrag rekommenderade arbetsgruppen styrelsen att upplösa Shirbrig.

Arbetsgruppens rekommendation om nedläggning av organisationen kom därför att stödjas av en överväldigande majoritet av organisationens medlemmar, och i november 2008 fattades det formella beslutet om att Shirbrig skulle upplösas.

Utskottet delar regeringens uppfattning att en nedläggning av Shirbrig på intet sätt ska uppfattas som minskat stöd för FN:s fredsbevarande verksamhet, utan som en möjlighet att använda Sveriges resurser på ett sätt som bättre svarar mot FN:s behov.

Med vad som anförts ovan anser utskottet att motion 2008/09:U213 (s) kan avstyrkas.

FN:s säkerhetsfrämjande insats i Afghanistan (ISAF)

Motionerna

I kommittémotion 2006/07:U226 (v) yrkande 1 anför Vänsterpartiet att Sverige i FN bör verka för att en ny strategi för fred när det gäller ISAF:s närvaro i Afghanistan utformas.

I den enskilda motionen 2007/08:U367 (mp) yrkande 2 anförs att krav ska ställas på FN och Nato att tydliggöra ISAF:s roll.

¹¹ Multinational Standby High-readiness Brigade for United Nations Operations (Shirbrig).

I den enskilda motionen 2007/08:U367 (mp) yrkande 3 anför att den svenska styrkan i Afghanistan ska tas hem om USA:s krig i Afghanistan fortsätter eller om den svenska regeringen vägrar att ställa tydliga krav gentemot FN och USA.

Vänsterpartiet anför i kommittémotion 2006/07:U226 (v) yrkande 2 att Sverige bör dra tillbaka sin del av ISAF-styrkan.

I den enskilda motionen 2007/08:U367 (mp) yrkande 1 anför motionärerna att regeringen bör kräva att den amerikanska offensiva krigföringen i Afghanistan upphör.

Utskottets överväganden

Flera motioner behandlar det svenska bidraget till den FN-sanktionerade internationella säkerhetsfrämjande insatsen i Afghanistan (ISAF). Vänsterpartiet efterlyser en ”ny strategi för fred när det gäller ISAF:s närvaro i Afghanistan”. Motionärer från Miljöpartiet anser att ISAF:s roll bör tydliggöras och att den svenska styrkan bör tas hem om USA:s krig i Afghanistan fortsätter. Motionärer från Miljöpartiet anser även att Sverige bör kräva att USA:s offensiva krigföring i landet upphör. Vänsterpartiet anser att Sverige bör dra tillbaka sin del av ISAF-styrkan.

Utskottet konstaterar inledningvis att ISAF i dag består av ca 56 000 personer från 41 länder, varav 15 är icke-Natoländer. Deltagarkretsen i ISAF har ökat de senaste åren. Sverige har sedan mars 2006 ledningsansvaret för en regional enhet för säkerhet och återuppbyggnad, ett s.k. PRT (*Provincial Reconstruction Team*), i Mazar-e-Sharif i norra Afghanistan. Merparten av det svenska bidraget om 390 personer finns där. Utöver Sverige bidrar även Finland till den regionala enheten med ca 100 personer. I enheten verkar även civila rådgivare (politiska rådgivare, utvecklingsrådgivare och polistrådgivare) från Sverige, Finland och USA. Det svenska bidraget är utformat för att i första hand verka i de norra delarna av landet.

Den 19 december 2008 beslutade riksdagen, i enlighet med regeringens förslag (prop. 2008/09:69, bet. 2008/09:UFöU1, rskr. 2008/09:146), att förlänga mandatet för det svenska ISAF-bidraget fram till utgången av december månad 2009. Beslutet innebär även att den tidigare tillåtna storleken på bidraget på 600 personer höjdes till 855. Under 2009 beräknas det svenska bidraget komma att uppgå till omkring 500 personer. Det svenska deltagandet i ISAF utgör för närvarande Sveriges enskilt största militära bidrag till en internationell fredsfrämjande insats.

Utskottet anser att den senaste tidens utveckling i Afghanistan uppvisar flera problematiska aspekter vad gäller ekonomi, politik och säkerhet. I en rapport av den 10 mars 2009 från FN:s generalsekreterare till säkerhetsrådet,¹² konstateras bl.a. att 2008 blev det mest våldsdrabbade året sedan 2001, med 31 % fler incidenter än 2007. Under andra halvåret 2008 skedde i genomsnitt 857 incidenter per månad, att jämföra med i genom-

¹² *The Situation in Afghanistan and its implications for international peace and security. Report of the Secretary General. A/63/751-S/2009/135, 10 mars 2009.*

snitt 625 incidenter per månad under första halvåret samma år. En förhållandevis mild vinter 2008–09 har medfört att våldsnivåerna har förblivit höga under en årstid som normalt brukar präglas av en viss återhållsamhet i detta avseende. Enligt FN-rapporten ägde 52 % fler våldsamma incidenter rum i december 2008 i jämförelse med december 2007, liksom 75 % fler i januari 2009, jämfört med januari 2008.

Vidare konstateras en ökning av antalet försök att destabilisera delar av landet som tidigare har präglats av lugn, liksom en ökning av antalet attacker riktade mot bl.a. civila statstjänstemän, bistånds- och utvecklingspersonal samt vägbyggen. Säkerheten för biståndsarbetare väntas, enligt FN-rapporten, försämrats under 2009.

Den afghanska regeringens och det internationella samfundets insatser har inte motsvarat den afghanska befolkningens förväntningar. Rättsväsendet i landet fungerar alltför dåligt, och respekten för de mänskliga rättigheterna är en lågt prioriterad fråga för den afghanska regeringen. I rapporten konstateras även att kvinnor i ökande utsträckning utsätts för olika typer av hot.

Utskottet vill i sammanhanget framhålla att den nyligen föreslagna shariainspirerade lagstiftningen avseende vissa familjerättsliga angelägenheter ger skäl till stor oro och bl.a. kan komma att medföra betydande inskränkningar i kvinnors mänskliga rättigheter. Vid ett besök nyligen av Afghanistanens talman framförde utskottet sina synpunkter härvidlag.

Utskottet vill dock, den senaste FN-rapporten till trots, framhålla de positiva tendenser som ur ett längre perspektiv kan skönjas. Beskrivningar och analyser av utvecklingen i Afghanistan bör, anser utskottet, ha 2001 som startpunkt, dvs. när FN:s säkerhetsråd antog resolution 1386, enligt vilken den internationella säkerhetsstyrkan, ISAF, gavs mandat att under FN-stadgans kapitel VII stödja övergången till demokratiskt styre i Afghanistan. Utvecklingen sedan dess har på flera plan gått framåt, bl.a. vad gäller kvinnors och flickors tillgång till utbildning och sjukvård.

FN:s särskilde sändebud till Afghanistan, Kai Eide, framhöll t.ex. vid sin föredragning inför FN:s säkerhetsråd den 14 oktober 2008 tre gynnsamma tendenser som det internationella samfundet bör uppmärksamma och stödja: *För det första* har förhållandet mellan Afghanistan och Pakistan förbättrats – en konstruktiv politisk dialog länderna emellan är under utveckling. *För det andra* har det afghanska inrikesministeriet och polisen förstärkts – förutsättningarna för ökad säkerhet, ett fungerande rättssamhälle, korruptionsbekämpning och gränskontroll kan härigenom förbättras. *För det tredje* går det att skönja en minskning av framställningen av droger i landet – den totala produktionen har minskat med 19 %, och antalet provinser som är fria från opiumodlingar har ökat från 11 till 13 under 2007.

Utskottet vill i sammanhanget även nämna att en nationell handlingsplan för kvinnor har antagits.

I den ovan anförda FN-rapporten av den 10 mars 2009 redogörs även för ett antal faktorer som pekar i rätt riktning: Den afghanska nationella armén har förbättrat sin förmåga att planera, genomföra och leda insatser samt övertagit huvudansvaret för upprätthållandet av säkerheten i Kabul och i tilltagande grad även ute i provinserna den afghanska statsmaktens medvetenhet kring genusperspektivet har även, enligt rapporten, förbättrats (även om kvinnans ställning i landet alltjämt är mycket svag) produktionen av droger väntas minska under 2009; relationerna till Pakistan har fortsatt att förbättras. I januari 2009 utfärdade de bägge länderna en gemensam deklaration vari de aviserade gemensamma ansträngningar i syfte att motverka och helt eliminera hoten från bl.a. extremism och terrorism.

Utskottet anser att de många komplexa utmaningar och problem som den afghanska regeringen och folket har att hantera ytterst måste lösas på politisk väg. Ett ökat civilt engagemang i landet är, anser utskottet, önskvärt. Utskottet konstaterar dock att den bristfälliga säkerhetssituationen i landet medför att internationella fredsfrämjande väpnade insatser alltjämt är nödvändiga.

FN:s säkerhetsråd konstaterar i resolution 1833 att situationen i Afghanistan alltjämt utgör ett hot mot internationell fred och säkerhet. Utskottet delar denna bedömning och anser att ett Afghanistan i sönderfall riskerar att få mycket allvarliga säkerhetspolitiska konsekvenser såväl regionalt som globalt. De humanitära konsekvenserna av ett politiskt sammanbrott riskerar likaledes att bli mycket omfattande. Det internationella samfundet har ett stort ansvar att inte lämna landet och dess hårt prövade befolkning åt sitt öde. Sveriges engagemang inom ramen för ISAF, liksom i bistånds- och utvecklingsarbetet, ska därför vara långsiktigt och mångsidigt.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det internationella samfundet, inklusive Sverige, bör fortsätta stödja och bistå den afghanska regeringen i dess strävan efter ett säkert Afghanistan där demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna kan upprätthållas. Det är av stor vikt, anser utskottet, att presidentvalen och valen till provinsförsamlingarna under hösten 2009 liksom valen till parlamentet och till distriktsråd i början av 2010 kan genomföras som planerat.

Det är utskottets uppfattning att ett stabilt Afghanistan fritt från väpnade konflikter och allvarlig kriminalitet på lång sikt endast kan förverkligas av den afghanska regeringen och, i förlängningen, dess militära och polisiära resurser. Utskottet vill här framhålla att FN:s säkerhetsråd i resolution 1833 (2008) särskilt uppmanar de nationer som deltar i ISAF att ge fortsatt stöd åt den säkerhetsfrämjande verksamhet som bedrivs inom ramarna för de särskilda utbildnings- och samverkansgrupperna (OMLT)¹³.

Utskottet ser allvarligt på det stora antal civila dödsoffer som har krävts i samband med insatser utförda av de afghanska och internationella styrkorna. Dessa förluster är oacceptabla, och de riskerar, anser utskottet, att allvarligt försvaga legitimiteten hos såväl den afghanska regeringens som

¹³ The Operational Mentor and Liaison Team (OMLT).

den internationella säkerhetsstyrkans ansträngningar att uppnå ett långsiktigt fungerande och stabilt afghanskt samhälle. Utskottet anser att alla tillgängliga åtgärder måste vidtas för att undvika civila dödsoffer. Utskottet välkomnar mot denna bakgrund att ett avtal nyligen har ingåtts mellan det afghanska försvarsdepartementet och ISAF om hur civila offer i samband med insatser och operationer ska kunna undvikas.

Det är angeläget, anser utskottet, att ISAF också framgent, genom utbildningsinsatser och rådgivning, kan bidra till etablerandet av en fungerande, professionell och ansvarstagande afghansk försvarsmakt. Endast härigenom kan en successiv och säker avveckling av det internationella militära engagemanget i landet bli möjlig. Utskottet anser att strategin för en sådan avveckling måste utvecklas och tydliggöras.

Utskottet konstaterar att en ny strategi vad gäller USA:s politik gentemot Afghanistan presenterades i slutet av mars 2009. Denna strategi innebär bl.a. en ökad amerikansk militär och civil närvaro i Afghanistan.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2006/07:U226 (v) yrkande 1, 2007/08:U367 (mp) yrkande 1, 2007/08:U367 (mp) yrkande 2, 2007/08:U367 (mp) yrkande 3 och 2006/07:U226 (v) yrkande 2 kan avstyrkas.

Europeiska unionens freds- och säkerhetsskapande insatser

Motionerna

I kommittémotion 2007/08:U348 (s) yrkande 5 anförts att arbetet med att utveckla EU:s civila insatser bör fortsätta.

I kommittémotion 2007/08:U348 yrkande 6 anför Socialdemokraterna att FN och regionala organisationer som Afrikanska unionen efterfrågar stöd för snabba internationella insatser. Här råder globalt en stor brist på kapacitet. Socialdemokraterna anser att EU bör etablera civila snabbinsatsgrupper med bl.a. räddningstjänst, sjukvård, polis och åklagare. Dessa ska snabbt kunna sättas in för att hjälpa offer för terrordåd, naturkatastrofer och andra kriser.

I kommittémotion 2008/09:U349 (s) yrkande 45 anför Socialdemokraterna att det är viktigt att EU etablerar civila snabbinsatsgrupper med bl.a. räddningstjänst, sjukvård, polis och åklagare. Dessa ska snabbt kunna sättas in för att hjälpa offer för terrordåd, naturkatastrofer eller andra kriser.

Utskottets överväganden

Socialdemokraterna efterlyser i ett antal motionsyrkanden att av EU-ledda civila snabbinsatsgrupper inrättas med bl.a. räddningstjänst, sjukvård, polis och åklagare. Med anledning av dessa motioner, och med hänvisning till vad som sagts ovan om den svenska utrikes- och säkerhetspolitikens betoning på internationell samverkan och dialog vill utskottet anföra följande:

Utskottet delar regeringens ståndpunkt att EU intar en särställning i svensk utrikes- och säkerhetspolitik. Det är därför lovvärt, anser utskottet, att den europeiska säkerhets- och försvarspolitiken (ESFP) fortsätter att utvecklas i snabb takt. EU bör ha förmågan att vara en solid och pålitlig global aktör i fredsfrämjande sammanhang. Utskottet välkomnar att unionen för närvarande, ofta i nära samarbete med FN, genomför drygt ett tiotal civila och militära insatser till stöd för internationell fred och säkerhet.

Under 2008 påbörjades fem nya fredsfrämjande insatser inom ramen för ESFP. Med dessa insatser har unionen kunnat bidra till att förbättra säkerhet och stabilitet i Afrika och Europa och därmed förstärkt sin roll som global aktör. Den militära insatsen Eufor Tchad/CAR i Tchad och Centralafrikanska republiken om 3 700 personer bidrar till höjd säkerhet i flyktinglägren, vilket har motverkat destabilisering av länderna. För att bekämpa piratverksamheten vid Somalias kust och skydda hjälpleveranser från World Food Programme till Somalia inleddes samordningsinsatsen EU Navco samt den militära insatsen Atalanta som är EU:s första marina insats och där Sverige deltar med en väpnad styrka.¹⁴ I Guinea Bissau påbörjades även den första civil-militära insatsen till stöd för landets nationella säkerhetssektorsreform.

EU ledde den internationella reaktionen på Rysslands angrepp mot Georgien. På mycket kort tid kunde EU:s civila observatörsinsats (EUMM)¹⁵ om ca 300 personer placeras ut i Georgien för att bl.a. övervaka det ryska trupptillbakadragandet från de delar av landet som ligger utanför de i Georgien ingående delrepublikerna Abchaziens och Sydossetiens territorier. EUMM har, enligt Regeringskansliet, vidimerat att så skett.

Utskottet konstaterar att EU:s observatörsinsats, som avses att bedriva verksamhet inom Georgiens hela territorium, för närvarande inte har tillträde till Abchazien och Sydossetien. Utskottet anser att detta är oacceptabelt. Utskottet ser även med oro på att förhandlingarna om förlängt mandat för OSSE:s observatörsmission i Sydossetien har strandat. Det är angeläget, anser utskottet, att det internationella samfundet också framgent finns närvarande i Sydossetien. Det är även av stor vikt att FN:s observatörsmission i Abchazien (Unomig),¹⁶ vars mandat löper ut i juni 2009, får fortsätta sin verksamhet.

Utskottet ser med oro på att den samlade ryska militära närvaron i Georgien alltjämt överstiger tidigare numerär. Eldupphöravtalet från den 12 augusti 2008 stipulerar att de ryska styrkorna ska återvända till de positioner de hade före krigsutbrottet. Utskottet anser att Ryssland måste leva upp till ingångna överenskommelser och avtal. Utskottet anser även att flyktingar har rätt att återvända. Utskottet delar den uppfattning som fördes

¹⁴ Bet. 2008/09:UFöU3 *Svenskt deltagande i EU:s marina insats utanför Somalias kust*. Sverige deltar med en väpnad styrka om högst 450 personer.

¹⁵ European Union Monitoring Mission in Georgia (EUMM).

¹⁶ United Nations Observer Mission in Georgia (Unomig).

fram i proposition 2008/09:140 *Ett användbart försvar* att det ryska inkrånet i Georgien var ett brott mot FN:s våldsförbud och en kränkning av Georgiens territoriella integritet.

EU:s polis- och rättsväsendeinsats i Kosovo kunde efter lång förberedelse tid inledas mot slutet av året. Med upp till 1 800 utsända blir det EU:s största civila insats hittills och den första med ett mandat att genomföra polis- och rättsfunktioner i värdnationens ställe.

Utöver dessa fem insatser bedrevs ytterligare åtta insatser. Två insatser som syftar till reformer av säkerhetssektorn bedrivs i demokratiska republiken Kongo, en utbildningsinsats för att stärka rättsväsendet i Irak, en militär och civil insats i Bosnien och Hercegovina och två i de palestinska områdena, där polisinsatsen under året fördjupade engagemanget i det palestinska rättsväsendet. EU:s polisinsats i Afghanistan inledde en fördubbling av sin personalstyrka. I samtliga insatser har Sverige bidragit med personal.

Utskottet välkomnar även att det angelägna arbetet med att förbättra unionens civila och militära krishanteringsförmåga har fortsatt under 2008 och varit särskilt prioriterat under det franska ordförandeskapet. På den civila sidan har utvecklingen gått snabbt framåt under det senaste året. EU:s förmåga att genomföra civila insatser för fredsfrämjande har stärkts på flera sätt. Den nya och utökade organisationen för planering och ledning av de civila insatserna har blivit fullt funktionell. De administrativa stödfunktionerna har utvecklats, bl.a. med bättre rutiner för upphandling av utrustning. Nya behov har identifierats i samband med att förberedande planering för att genomföra civil-militära insatser har genomförts.

EU:s utrikesministrar har under 2009 bl.a. beslutat att stärka förmågan att planera och leda flera insatser samtidigt och att stärka de civila snabbinsatsgrupperna.

Utskottet vill i sammanhanget inskräpa betydelsen av att alla fredsfrämjande och säkerhetsskapande insatser som genomförs av EU:s civila och militära snabbinsatsförmåga inom ramarna för den europeiska säkerhets- och försvarspolitik (ESFP) genomsyras av resolutionerna 1325 (2000) om kvinnor, fred och säkerhet, 1820 (2008) om sexuellt våld i väpnade konflikter liksom 1612 (2005) om barn i väpnade konflikter. Utskottet välkomnar den studie som presenterades av ordförandelandet Frankrike i samarbete med Österrike och Tyskland i maj 2008 – *Enhancing the EU response to women and armed conflict with particular reference to Development Policy*. Studien fokuserar på hur EU kan förbättra sina insatser när det gäller kvinnor och väpnade konflikter, med särskild hänvisning till biståndet. Med vad som anförts ovan anser utskottet att motionerna 2007/08: U348 (s) yrkandena 5 och 6 och 2008/09:U349 (s) yrkande 45 kan avstyrkas.

Internationella fredsfrämjande insatser i samarbete med Nato

Motionerna

I kommittémotion 2008/09:U18 (s) yrkande 4 kräver Socialdemokraterna att Sverige agerar både nationellt och internationellt för att förbättra arbetet med FN:s resolutioner 1325 och 1820. Det är också, anser Socialdemokraterna, av vikt att Sverige driver på arbetet med att omsätta resolutionerna i handling både nationellt och internationellt, exempelvis genom att arbeta för att implementera resolutionerna i Natos och PFF:s verksamhet.

I kommittémotion 2008/09:U18 (s) yrkande 3 vill Socialdemokraterna understryka vikten av bättre informationstillgång och större inflytande för att öka säkerheten för soldaterna från truppbidragande icke-Natoländer.

I kommittémotion 2007/08:U216 (v) yrkande 3 anför Vänsterpartiet att Nato inte ska tillåtas öva på svensk mark och på svenskt vatten.

I kommittémotion 2008/09:U17 (v) yrkande 5 kräver Vänsterpartiet att Nato inte ska tillåtas öva på svensk mark svenskt luftrum och i svenskt vatten.

I kommittémotion 2008/09:U19 (mp) yrkande 2 kräver Miljöpartiet att Sverige inte ska hysa Natoövningen Loyal Arrow.

I partimotion 2008/09:Fö204 (v) yrkande 11 anför Vänsterpartiet att Sverige ska dra tillbaka sin representation i Natos högkvarter.

I kommittémotion 2008/09:U17 (v) yrkande 4 kräver Vänsterpartiet att Sverige ska dra tillbaka sin representation i Natos högkvarter.

I kommittémotion 2007/08:U216 (v) yrkande 4 anför att Sverige ska dra tillbaka sin representation i Natos högkvarter.

I kommittémotion 2008/09:U17 (v) yrkande 6 kräver Vänsterpartiet att Sverige omgående ska avböja erbjudandet att delta i Nato Response Force (NFR).

I kommittémotion 2008/09:U18 (s) yrkande 2 kräver Socialdemokraterna att Sverige inte ska delta i Natos snabbinsatsstyrka (NRF).

I kommittémotion 2008/09:U19 (mp) yrkande 1 kräver Miljöpartiet att Sverige inte ska delta i Nato Response Force (NRF).

I kommittémotion 2008/09:U17 (v) yrkande 7 kräver Vänsterpartiet att Sverige bör säga upp samarbetet kring strategiska flygtransporter (SAC-avtalet).

I kommittémotion 2008/09:U18 (s) yrkande 5 anför Socialdemokraterna att ett samarbete kring luftövervakning (Air Situation Data Exchange, ASDE) som kan komplettera svensk egen förmåga till informationsinhämtning, analys och incidentberedskap kan medföra fördelar. Socialdemokraterna förutsätter dock att detta inte får leda till att den svensk förmågan till egen oberoende inhämtning och analys försämras.

Utskottets överväganden

Vad gäller Nato och internationella säkerhetsskapande insatser vill utskottet anföra följande:

Utskottet konstaterar att verksamheten inom Nato efter det kalla krigets slut har ändrat karaktär. Internationell militär krishantering har sedan mitten av 1990-talet i praktiken kommit att bli alliansens huvuduppgift. Genom säkerhetsfrämjande samarbete och genom utvidgning till nya medlemsländer har Nato, jämte EU, spelat en viktig roll för främjande av demokrati, stabilitet och säkerhet i Europa, inte minst på Balkan. Nato har på senare år fått en mer global roll genom den omfattande militära krishanteringsinsatsen i Afghanistan och fördjupade samarbeten med länder i Mellanöstern och Asien. Utvecklingen har bidragit till att Nato blivit en alltmer politisk organisation. Alliansen utgör i dagsläget den centrala multilaterala plattformen för transatlantisk säkerhetspolitisk dialog där europeiska länder, USA och Kanada träffas regelbundet.

Sverige har sedan flera år ett omfattande och väl utvecklat samarbete med Nato inom EAPR, PFF och de insatser där vi deltar. Det sker utifrån svenska intressen och behov. För Sverige är behovet av att fortsätta att utveckla Försvarmaktens förmåga till samverkan i krishanteringsinsatser ett kärnintresse inom ramen för partnerskapet. Nato är i dag den organisation som har den mest utvecklade förmågan för ledning och genomförande av krävande militära krishanteringsinsatser. Samarbetet med Nato är därför centralt för att utveckla och stärka Försvarmaktens förmåga att genomföra insatser och samverka med andra såväl nationellt som i och utanför vårt närområde. Utskottet delar regeringens ståndpunkt att Sveriges deltagande i EAPR och PFF även bidrar till att utveckla det europeiska säkerhetssamarbetet och den transatlantiska länken.

Utskottet delar även regeringens ståndpunkt att samarbetet med Nato inom EAPR och PFF är av stor vikt och att Sverige även fortsättningsvis bör arbeta för ett nära och allsidigt samarbete med Nato. Samarbetet sker i enlighet med vår säkerhetspolitiska linje som tillgodoser svenska intressen och som inte omfattar ömsesidiga försvarsförpliktelser.

Vad gäller kraven i motionerna om att Nato inte ska tillåtas öva på svensk mark och svenskt vatten och att Sverige ska dra tillbaka sin representation i Natos högkvarter, konstaterar utskottet att det omfattande svenska engagemanget i internationella krishanteringsinsatser gör tillgången till kvalificerade, internationella krishanteringsövningar till en allt viktigare komponent för såväl generell förmågeutveckling som mer specifika förbandsförberedelser inför en insats eller beredskap.

Eftersom EU inte genomför övningar med förband utan endast övar staber på högre nivå blir fortsatt tillgång till Natoleda krishanteringsövningar av stor vikt även för förmågeutveckling av svenska förband för EU-insatser. Detta inkluderar snabbinsatsförmåga inom ramen för EU:s stridsgruppskoncept.

Vad gäller det motionsvis framförda kravet på bättre informationstillgång och större inflytande för soldater från truppbidragande icke-Natoländer som deltar i internationella insatser, konstaterar utskottet att truppbidragande partnerländers insyn och inflytande i Natoledda insatser regleras i ett särskilt politisk-militärt ramverk. Ramverket syftar till att ge partnerländer tillgång till relevant information och möjligheter till viss insyn och påverkan på planering och genomförande av de insatser de deltar i. Nato genomför årligen en översyn av tillämpningen av det politisk-militära ramverket, varvid partnerländer och icke-allierade truppbidragarländer konsulteras.

Utskottet vill även erinra om att denna fråga var föremål för det sammansatta utrikes- och försvarsutskottets överväganden i betänkande 2006/07: UFöU3 Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan. Utskottet anförde då följande:

Underrättelseinformation är central för att den internationella säkerhetsstyrkan skall kunna verka fullt ut. Såväl den svenska insatsen som ISAF-insatsen i sin helhet är för sin säkerhet beroende av relevant underrättelseinformation. Med det ledningsansvar för den regionala enheten för säkerhet och återuppbyggnad i Mazar-e-Sharif som Sverige tagit på sig förutsätter utskottet att den svenska insatsen får del av relevant underrättelseinformation. Utskottet noterar att regeringen upprepade gånger har påtalat detta i kontakter med Nato. Utskottet konstaterar vidare att det finns skäl för riksdagen att kontinuerligt följa upp förutsättningarna vad avser underrättelseinformation vid de tillfällen för redovisning och rapportering om den verksamhet som bedrivs av svenska förband i internationell tjänst [...].

Utrikesutskottet delar denna ståndpunkt. Utskottet delar även regeringens uppfattning att all information som är relevant för genomförandet av en insats måste vara lika tillgänglig för alla truppbidragande länder, även de som inte är medlemmar i Nato. Utskottet välkomnar därför att regeringen, i syfte att öka de svenska förbandens säkerhet och deras förmåga att verka effektivt, har varit pådrivande för att förbättra processerna för informationsdelgivning. Bland annat presenterade Sverige och Finland ett gemensamt förslag inför toppmötet i Riga 2006. Förslaget handlade om hur den politiska och militära dialogen om insatser kunde fördjupas och förbättras, hur tillgången till all relevant information kunde säkerställas för icke-allierade samt hur icke-allierades närvaro i insatsens ledningskedja kunde utvecklas.

Förslaget har därefter följts upp i brevväxling och på möten på minister-nivå. Förslagen har i dag ett brett stöd såväl bland Natos medlemmar som inom dess strukturer. Inom Nato pågår nu en omfattande process för att förbättra den situation Sverige och alltfler icke-allierade truppbidragare har belyst.

Det faktum att möten med partnerländerna i truppbidragarformat har införts har bidragit till insyn och inflytande. Den information Sverige får är betydligt mer omfattande och kvalitativ än den man tidigare erhållit. För svensk del kvarstår behovet av fortsatta ansträngningar, dels för att få största möjliga utdelning av de möjligheter till insyn som ges genom att

fullt ut nyttja existerande regler och mekanismer, dels för att säkerställa ett fortsatt fokus på frågan och därmed bibehålla trycket på förändringar. Med vad som anförts anser utskottet att motion 2008/09:U18 (s) yrkande 3 kan avstyrkas.

Vad gäller de motionsvis framförda kraven på att Sverige inte ska delta i Natos snabbinsatsstyrka (NRF) vill utskottet anföra följande:

Utskottet delar regeringens uppfattning att det är viktigt att bidra till de insatser som EU och Nato genomför på FN:s uppdrag. Sveriges engagemang i internationella insatser ska vara långsiktigt. Vidare bör Sverige överväga ett deltagande i de samarbeten som utvecklas för att förbättra den gemensamma krishanteringsförmågan. Natos partnerländer, alltså även Sverige, har sedan 2006 också möjlighet att delta i Natos snabbinsatsstyrka, Nato Response Force (NRF). Förband från partnerländer som uppfyller samma kvalitetskrav som de som gäller för Natoförband kan anmälas som supplementära bidrag till styrkan. Att anmäla supplementära resurser till NRF:s styrkeregister är ett nationellt beslut. Utskottet konstaterar att det i proposition 2008/09:140 *Ett användbart försvar* framgår att regeringen avvaktar när det gäller Natos erbjudande om partnerländers deltagande i snabbinsatsstyrkan NRF mot bakgrund av utvärderingen av konceptet som äger rum inom Nato självt. Med det anförda anser utskottet att motionerna 2008/09:U17 (v) yrkande 6, 2008/09:U18 (s) yrkande 2 och 2008/09:U19 (mp) yrkande 1 kan avstyrkas.

Vad gäller den svenska representationen vid Natos högkvarter konstaterar utskottet att bl.a. Sverige 1997 inbjöds att utse en ambassadör vid Nato och att upprätta en delegation vid högkvarteret i Bryssel. Den svenska delegationen upprättades i maj 1998 och var fram till den 1 juli 2008 formellt en del av Sveriges bilaterala ambassad i Belgien. Delegationen blev därefter en självständig myndighet. Verksamheten vid delegationen består bl.a. i att företräda Sverige i olika kommittéer inom EAPR och PFF, upprätthålla kontakter med sekretariatet angående svenska bidrag till Nato-ledda krishanteringsinsatser, bevaka utvecklingen inom alliansen och ha löpande kontakter med andra Nato- och partnerländers delegationer.

Internationell fred och säkerhet främjas genom nära samverkan och dialog såväl stater emellan, som mellan stater och internationella organisationer och institutioner. Mot denna bakgrund, och i ljuset av det aktiva svenska deltagandet i den FN-sanktionerade insatsen i Afghanistan (ISAF), som sker under Natos ledning, anser utskottet att delegationens verksamhet är av stor vikt och bör fortgå.

Utskottet vill i sammanhanget inskräpa betydelsen av att alla fredsfrämjande och säkerhetsskapande insatser som genomförs under ledning av Nato genomsyras av resolutionerna 1325 (2000) om kvinnor, fred och säkerhet, 1820 (2008) om sexuellt våld i väpnade konflikter liksom 1612 (2005) om barn i väpnade konflikter. Utskottet anser att den svenska dele-

gationen till Nato utgör en utmärkt plattform i arbetet med att göra utbildning och kunskap kring om resolutioner till en självklar beståndsdel i alla fredsfrämjande insatser där medlemsstater i Nato ger bidrag.

Utskottet välkomnar att den säkerhetspolitiska dialogen inom ramen för EAPR, som äger rum på bl.a. månatliga ambassadörmöten och i undergrupper i Bryssel, under senare år har kretsat kring frågor som samarbete för att bekämpa trafficking, terrorism, projekt för att motverka korruption inom de deltagande ländernas försvarsmakter, samt hur Nato kan tillämpa FN:s säkerhetsresolutioner 1325 och 1820. Utskottet välkomnar även att Sverige, inom ramen för denna dialog, tillsammans med Danmark, Finland, Nederländerna och Norge, har tagit initiativ till en studie om implementeringen av resolution 1325 inom ramen för ISAF-insatsen i Afghanistan.

Med det anförda anser utskottet att motionerna 2008/09:U18 (s) yrkande 4, 2007/08:U216 (v) yrkande 3, 2008/09:U17 (v) yrkande 5, 2008/09:U19 (mp) yrkande 2, 2008/09:Fö204 (v) yrkande 11, 2008/09:U17 (v) yrkande 4, 2007/08:U216 (v) yrkande 4, 2008/09:U17 (v) yrkande 7 och 2008/09:U18 (s) yrkande 5 kan avstyrkas.

Globala utmaningar

I detta avsnitt behandlar utskottet motionsyrkanden om bl.a. icke-spridningsfördraget, Blixkommissionens rekommendationer, upprättandet av kärnvapenfria zoner på olika håll i världen, utarmat uran och vit fosfor m.m.

En värld fri från massförstörelsevapen

Motionerna

I kommittémotion 2007/08:U361 (s) yrkande 3 vill Socialdemokraterna understryka vikten av att icke-spridningsfördraget (NPT) stärks.

I kommittémotion 2006/07:U204 (v) yrkande 1 begär Vänsterpartiet att Sverige i FN, EU och andra internationella organ ska kräva att Israel avvecklar sina kärnvapen och undertecknar icke-spridningsavtalet.

I kommittémotion 2006/07:U204 (v) yrkande 2 begär Vänsterpartiet att Sverige uppmanar Nordkorea att upphöra med all verksamhet som rör kärnvapenprov och kärnvapenproduktion och underteckna icke-spridningsavtalet.

I kommittémotion 2007/08:U361 (s) yrkande 4 konstaterar Socialdemokraterna att USA har kommit överens med Indien om export av kärnteknik som gör att Indien trots att man inte skrivit under NPT ändå får del av dess fördelar. Ett förverkligande av denna överenskommelse riskerar att innebära en skadlig erodering av NPT. Innan så sker måste dock överenskommelsen godkännas enhälligt av länderna i Nuclear Suppliers Group

(NSG) där Sverige ingår. Socialdemokraterna vill att regeringen redovisar sina ståndpunkter och öppnar för en diskussion inför kommande NSG-möten.

I kommittémotion 2007/08:U361 (s) yrkande 2 efterlyser Socialdemokraterna ett starkare IAEA.

I kommittémotion 2008/09:U349 (s) yrkande 47 anför Socialdemokraterna att regeringen bör välja ut några av Blixkommissionens konkreta förslag om hur världen ska kunna befrias från kärnvapen biologiska och kemiska vapen och driva förslagen i internationella forum. Härigenom, anser Socialdemokraterna, skulle den svenska regeringen kunna lämna ett viktigt bidrag till att hantera en av vår världs ödesfrågor.

I kommittémotion 2006/07:U204 (v) yrkande 3 anför Vänsterpartiet att det är av största vikt att Sverige ansluter sig till Blixkommissionens rekommendationer om alla massförstörelsevapen.

I kommittémotion 2006/07:U246 (v) yrkande 1 anför Vänsterpartiet att regeringen ska ansluta sig till Blixkommissionens rekommendationer gällande alla massförstörelsevapen.

I kommittémotion 2006/07:U246 (v) yrkande 2 anför Vänsterpartiet att regeringen ska verka för att kärnvapen och kemiska och biologiska massförstörelsevapen ska förbjudas folkrättsligt.

I kommittémotion 2008/09:U254 (v) yrkande 1 anför Vänsterpartiet att regeringen ska verka för att kärnvapen och kemiska och biologiska massförstörelsevapen ska förbjudas folkrättsligt.

I kommittémotion 2007/08:U203 (v) yrkande 1 kräver Vänsterpartiet att regeringen ska verka för att kärnvapen och kemiska och biologiska massförstörelsevapen ska förbjudas folkrättsligt.

I partimotion 2006/07:U258 (v) yrkande 13 anføres att Sverige i EU och FN bör verka för att kärnvapen förbjuds i internationell lag och avvecklas.

I kommittémotion 2007/08:U361 (s) yrkande 1 efterlyser Socialdemokraterna en fullständig avveckling av massförstörelsevapen, såväl biologiska och kemiska som nukleära.

I kommittémotion 2008/09:U349 (s) yrkande 51 anför Socialdemokraterna att det internationella nedrustningsarbetet måste ta ny fart. Mer måste göras. Kärnvapenhotet är långt ifrån avvärvat. Tvärtom har det ökat. Därför har Socialdemokraterna lagt fram ett tolvpunktsprogram för nedrustning under riksdagens utrikespolitiska debatt i februari 2008.

I kommittémotion 2007/08:U361 (s) yrkande 6 efterlyser Socialdemokraterna ett övergripande handlingsprogram för nedrustning.

I kommittémotion 2006/07:U204 (v) yrkande 4 anför Vänsterpartiet att Sverige bör återta sin roll som aktivt pådrivande för nedrustning av kärnvapen.

I kommittémotion 2007/08:U361 (s) yrkande 5 efterlyser Socialdemokraterna ett svenskt initiativ för nedrustning inom kärnvapenområdet.

I kommittémotion 2006/07:U246 (v) yrkande 4 anför Vänsterpartiet att Sverige bör återta rollen i FN som pådrivande i arbetet för kärnvapennedrustning genom att återuppliva NAC.

I kommittémotion 2007/08:U203 (v) yrkande 2 anförs att Sverige bör återta rollen i FN som pådrivande i arbetet för kärnvapennedrustning genom att återuppliva NAC.

I kommittémotion 2008/09:U254 (v) yrkande 2 anför Vänsterpartiet att Sverige bör återta rollen i FN som pådrivande i kärnvapennedrustning genom att återuppliva NAC.

I kommittémotion 2006/07:U204 (v) yrkande 5 anför Vänsterpartiet att Sverige i FN och EU bör kräva att USA med sitt överlägsna vapeninnehav inleder nedrustningen av kärnvapen och att Ryssland och övriga kärnvapenmakter omedelbart följer efter.

I kommittémotion 2006/07:U204 (v) yrkande 6 begär Vänsterpartiet att Sverige i FN och EU verkar för att USA drar tillbaka sina kärnvapen från Europa och andra länder och upphör med att hota andra länder med förebyggande kärnvapenanfall.

I kommittémotion 2006/07:U246 (v) yrkande 6 anför Vänsterpartiet att regeringen bör verka för att Storbritannien blir det första landet i FN:s säkerhetsråd som avskaffar sina kärnvapen.

I kommittémotion 2007/08:U203 (v) yrkande 5 anförs att regeringen ska verka för att Nato omprövar sin säkerhetsstrategi som bygger på avskräckning med kärnvapen.

I kommittémotion 2008/09:U254 (v) yrkande 4 anför Vänsterpartiet att regeringen ska verka för att Nato omprövar sin säkerhetsstrategi som bygger på avskräckning med kärnvapen.

I kommittémotion 2006/07:U246 (v) yrkande 3 anför Vänsterpartiet att regeringen ska verka för att Nato omprövar sin säkerhetsstrategi som bygger på avskräckning med kärnvapen.

I kommittémotion 2008/09:U254 (v) yrkande 3 begär Vänsterpartiet att Sverige ska verka för en kanadensisk-arktisk-skandinavisk kärnvapenfri zon.

I kommittémotion 2007/08:U203 (v) yrkande 4 anförs att Sverige ska verka för en kanadensisk-arktisk-skandinavisk kärnvapenfri zon.

I kommittémotion 2007/08:U203 (v) yrkande 3 anför Vänsterpartiet att regeringen bör verka inom EU för att unionen ska bli en kärnvapenfri zon.

I partimotion 2008/09:U221 (v) yrkande 12 kräver Vänsterpartiet att Sverige under sitt ordförandeskap i EU verkar för att EU blir en kärnvapenfri zon.

I kommittémotion 2006/07:U246 (v) yrkande 5 anför Vänsterpartiet att regeringen bör verka inom EU för att unionen ska bli en kärnvapenfri zon.

I partimotion 2008/09:Fö204 (v) yrkande 6 kräver Vänsterpartiet att regeringen verkar inom EU för att unionen ska bli en kärnvapenfri zon.

I den enskilda motionen 2006/07:U238 (s) anförs att Sverige i lämplig form bör väcka frågan om ett kärnvapenfritt Europa.

Motionärerna bakom den enskilda motionen 2007/08:U256 (s) anser att Sverige bör undersöka förutsättningarna för att i lämplig form väcka frågan om en kärnvapenfri zon i Europa, helst tillsammans med några andra europeiska stater.

I den enskilda motionen 2008/09:U219 (s) efterlyser motionärerna upprättandet av en kärnvapenfri zon i Europa.

Utskottets överväganden

Med anledning kraven i motionerna om att icke-spridningsfördraget (Non-Proliferation Treaty, NPT) bör stärkas, kravet på ett starkare IAEA, kravet på uppföljning av Blixkommissionens rekommendationer, kravet på nedrustning av kärnvapen samt uppmaningar till upprättande av kärnvapenfria zoner vill utskottet anföra följande:

Utskottet anser att spridningen av massförstörelsevapen (kärnvapen och kemiska och biologiska vapen) utgör ett av de största hoten mot internationell fred och säkerhet. De fem erkända kärnvapenstaterna (Frankrike, Kina, Sovjetunionen [t.o.m. 1991, därefter Ryssland], Storbritannien och USA) har i enlighet med icke-spridningsavtalet av kärnvapen från 1970 förbundit sig att inte sprida dessa till andra stater och inte heller sprida relaterad kunskap eller teknik i annat än fredliga syften (t.ex. för uppbyggnad av kärnkraftverk eller inom sjukvården). Övriga stater, förutom Indien, Israel och Pakistan, vilka har vägrat att skriva på avtalet, har åtagit sig att inte heller utveckla eller anskaffa kärnvapen.¹⁷ Detta avtal till trots fortsätter ett flertal stater att eftersträva en egen kärnvapenkapacitet. Indien provsprängde kärnvapen 1974 och 1998, Pakistan 1998 och Nordkorea 2006.

Utskottet vill understryka betydelsen av att icke-spridningsavtalet upprätthålls och iakttas. Målet för det internationella samfundets arbete med nedrustning och icke-spridning måste vara att alla former av massförstörelsevapen avvecklas. Det är angeläget, anser utskottet, att fortsatt spridning av relevanta komponenter och kunskap för framställning av kärnvapen och andra former av massförstörelsevapen förhindras. Det internationella samfundet får inte förtrötts i arbetet med att förmå alla stater att avstå från att anskaffa och utveckla dessa vapen.

Utskottet ser med särskild oro på spridningen av massförstörelsevapen till politiskt instabila och i vissa fall svaga och sönderfallande stater, s.k. *failing states*. Utskottet anser att det internationella samfundets arbete måste intensifieras härvid och ser med stor oro på utvecklingen i Iran, Nordkorea, Pakistan och andra stater.

De humanitära konsekvenserna av ett eventuellt användande av massförstörelsevapen i regionala konflikter kommer att bli mycket omfattande. Det är därför angeläget att svaga och sönderfallande stater, vars relationer med närliggande stater ofta är konfliktfyllda, förhindras att få tillgång till dessa vapen.

¹⁷ Nordkorea skrev på avtalet 1985 men anser sig ha frånträtt det 2003.

Spridning av massförstörelsevapen till svaga och sönderfallande stater liksom till stater med totalitära regimer vars politiska makt och legitimitet vilar på en repressiv och bräcklig grund, kan även medföra att dessa vapen kommer i extremisters och terroristers händer. Det internationella samfundet har ett stort ansvar att samfällt verka för att massförstörelsevapen inte kommer till användning vid eventuella framtida terrorattentat. En sådan utveckling framstår som ytterst skrämmande, i synnerhet i ljuset av de omfattande terrorhandlingar som på senare år har genomförts i bl.a. New York, Istanbul, Madrid, London och Bombay.

Det är mot denna bakgrund av stor vikt att de s.k. sexpartssamtalen kring en eliminering av Nordkoreas nukleära kapacitet liksom FN:s och EU:s förhandlingar med Iran fortgår och kan leda fram till en lösning som innebär att icke-spridningsavtalet kan upprätthållas.

Det internationella samfundet har konstaterat att Iran inte har uppfyllt sina åtaganden vad avser kärnteknisk verksamhet, och frågan har därför, i enlighet med IAEA:s stadgar, rapporterats till FN:s säkerhetsråd. Säkerhetsrådet har, i sin tur, i en i december 2006 enhälligt antagen, bindande resolution (1737) krävt att Iran tar ett antal steg, bl.a. en frysning av all verksamhet kring anrikning av uran. Dessa krav upprepades i mars 2007 i resolution 1747 och ett år senare i resolution 1803 om icke-spridning.

FN:s säkerhetsråd antog därutöver i juli 2006 resolution 1696 om stärkt exportkontroll gentemot Iran i fråga om produkter som skulle kunna användas för landets kärntekniska program och missilprogram. EU:s ministerråd har beslutat att EU:s medlemsländer ska iaktta största vaksamhet ("utmost vigilance") vid export av sådana produkter. Genom FN-resolutionerna har säkerhetsrådet ålagt FN:s medlemsländer att ytterligare skärpa exportkontrollen gentemot Iran. EU genomför dessa åtgärder genom en gemensam ståndpunkt och en rådsförordning.

Nordkoreas missilttest och kärnvapenprov 2006 har fördömts av omvärlden. Sverige och EU står bakom kraven att Nordkorea måste avveckla alla kärnvapenprogram på ett fullständigt, verifierbart och oåterkalleligt sätt. Det gemensamma uttalande som gjordes av deltagarna i de s.k. sexpartssamtalen i september 2005, i vilket Nordkorea går med på en avveckling, måste genomföras.

Utskottet konstaterar att EU under 2008 har fortsatt att ge stöd till sexpartsprocessen som syftar till att lösa frågan om Nordkoreas kärnvapenprogram. EU har uttryckt stöd för arbetet med att uppnå en fullständig och verifierbar nedmontering av Nordkoreas kärntekniska anläggningar samt för IAEA:s utökade roll i verifieringsarbetet.

Utskottet anser att Nordkoreas ensidiga beslut i april 2009 att avbryta de pågående internationella samtalen om kärnvapenprogrammet samt utvisa de internationella observatörerna från IAEA ger skäl till stor oro. Det nyligen genomförda missilttestet är likaledes oroväckande. Utskottet vill understryka vikten av att sexpartsprocessen kan återupptas så snart som möjligt.

FN:s säkerhetsråd har också antagit resolution 1718 (2006) om Nordkorea. Genom denna har förbud införts mot bl.a. överföringar till Nordkorea av tyngre militär utrustning och produkter som skulle kunna användas för landets program för massförstörelsevapen och missiler samt av lyxvaror. Resolutionen förbjuder också finansiella tjänster knutna till sådana överföringar. EU har antagit en gemensam ståndpunkt och en rådsförordning för att på EU-planet följa upp åliggandena enligt resolution 1718.

Utskottet konstaterar att USA:s president George Bush och Indiens premiärminister Manmohan Singh, i ett gemensamt uttalande den 18 juli 2005, förklarade att USA var berett att uppta fullt samarbete med Indien på det civila kärntekniska området om Indien separerade sina militära och civila nukleära program och ställde de civila anläggningarna under IAEA-kontroll.

Den amerikanska kongressen har genom en särskild lag i december 2006 öppnat för sådant samarbete med Indien. USA och Indien framförhandlade 2007 ett bilateralt avtal om civilt kärntekniskt samarbete. Indien har ingått ett avtal med IAEA om att landets civila anläggningar ställs under IAEA-kontroll. Detta godkändes av IAEA:s styrelse den 1 augusti 2008. I september 2008 beslöt NSG att bevilja Indien ett undantag från NSG:s riktlinjer.

Utskottet vill understryka att hotet från massförstörelsevapen är gränsöverskridande. Endast genom en väl fungerande internationell samverkan kan de redan omfattande internationella juridiska regelverken kring icke-spridning upprätthållas. Samverkan stater emellan är avgörande för det internationella samfundets förmåga att nå en varaktig och hållbar lösning på denna globala ödesfråga.

Utskottet vill i sammanhanget välkomna FN:s säkerhetsråds resolution 1540 (2004) som anger ett antal åtgärder som alla stater har att vidta i syfte att förhindra att terrorgrupper eller andra icke-statliga aktörer kommer i besittning av massförstörelsevapen. Resolutionen syftar även till att förhindra att icke-statliga aktörer får tillgång till produkter som skulle kunna användas för tillverkning av massförstörelsevapen och deras vapenbärare.

I resolutionen slås fast att alla stater ska vidta effektiva åtgärder för att upprätta nationella kontroller i syfte att förhindra spridning av sådana produkter. Säkerhetsrådet har vidare upprättat den s.k. 1540-kommittén med uppgift att rapportera till rådet om resolutionens genomförande. Alla FN:s medlemsländer har uppmanats att informera om steg de tagit eller avser att ta för att implementera resolutionen. Sverige har lämnat sin rapport till kommittén.

Det internationella samarbetet för icke-spridning av massförstörelsevapen sker i enlighet med ett antal multilaterala exportkontrollregimer, som vardera har ett fyrtiotal medlemsländer: Zanggerkommittén (ZAC), Nuclear Suppliers Group (NSG), Australiengruppen (AG), Missilteknologikontrollregimen (MTCR) och Wassenaararrangemanget (WA).

I regimerna identifieras varor och teknologier som kan missbrukas för framställning av massförstörelsevapen och deras vapenbärare och vars utförelse bör kontrolleras på ett samordnat sätt av medlemsländerna. Verksamheten omfattar också utbyte av information om spridningsrisker och kontakter med tredje land för att främja regimernas icke-spridningsmålsättningar.

Utskottet konstaterar att icke-spridningsfördraget, vilket är det mest betydelsefulla avtalet på kärnvapenområdet, innebär att de fem erkända kärnvapenstaterna åtar sig att inte sprida kärnvapen till andra stater och inte heller sprida relaterad kunskap eller teknik annat än i fredliga syften. Samtidigt åtar de sig enligt fördragets artikel VI att nedrusta.

Vid icke-spridningsfördragets översynskonferens år 2000 nåddes en överenskommelse om de s.k. 13 stegen mot kärnvapennedrustning, vilka utgör en handlingsplan för nedrustning som kärnvapenstaterna har åtagit sig att genomföra. Under våren 2010 kommer en ny översynskonferens av NPT-avtalet att anordnas, och utskottet välkomnar att regeringen avser att verka för att icke-spridningsavtalet ska stärkas.

Utskottet välkomnar att Sverige verkar för behovet av större och snabbare framsteg i frågor om kärnvapennedrustning. Vidare är det viktigt att substansförhandlingar kommer i gång i FN:s nedrustningskonferens CD¹⁸ i Genève. Samtidigt är det av största vikt att reglerna mot spridning följs och att inga nya kärnvapenstater tillkommer. FN:s säkerhetsråd har ett särskilt ansvar för att upprätthålla regelverket. Moratorium (frivilligt stopp) för kärnvapentester måste iaktas av samtliga stater i väntan på att provstoppavtalet¹⁹ träder i kraft.

Utskottet välkomnar vidare att Sverige kommer att fortsätta att verka för att fördraget och hela icke-spridningsregimen stärks och att alla världens stater tillträder fördraget. Målet är att förhindra att nya länder skaffar kärnvapen och att en effektiv och verifierbar kärnvapennedrustning genomförs. De motionsvis framförda kraven på upprättande av kärnvapenfria zoner på olika håll i världen är visserligen lovvärda men erbjuder endast regionala lösningar på ett problem som är globalt till sin natur. Utskottet anser att målet förblir en värld utan alla former av massförstörelsevapen, dvs. även biologiska och kemiska massförstörelsevapen.

Utskottet anser att stormakternas oförmåga att nå samförstånd i fråga om massförstörelsevapen och deras avveckling är olycklig och riskerar att sätta i gång nya rustningsspiraler. Det är angeläget, anser utskottet, att kärnvapenstaterna uppfyller redan ingångna överenskommelser och avtal.

Utskottet noterar att USA och Ryssland är beredda att förhandla om en ersättning för Start 1-avtalet som löper ut 2009. Tillsammans svarar dessa två stater för ca 95 % av dagens existerande nukleära arsenaler, och även

¹⁸ Conference on Disarmament (CD).

¹⁹ Comprehensive Test-Ban Treaty (CTBT).

om mycket betydande reduktioner skett under de senaste decennierna bör bägge stater ha ett intresse av ytterligare reduktioner av sina samlade arsenaler under kommande år.

I ett flertal yrkanden uppmanas regeringen att ansluta sig till Blixkommissionens rekommendationer om alla massförstörelsevapen. Utskottet konstaterar att Kommissionen om massförstörelsevapen under ledning av ambassadör Hans Blix, som tillkom på initiativ av den förra utrikesministern Anna Lindh, upprättades i december 2003. Kommissionen bestod av 13 kommissionärer från olika håll i världen och presenterade sin slutrapport i juni 2006.²⁰ Utöver en ingående analys av olika aspekter av icke-spridning och nedrustning av massförstörelsevapen presenterade kommissionen en detaljerad lista med 60 rekommendationer för hur det fortsatta arbetet bör bedrivas.

Kommissionen pekade bl.a. på behovet att snarast möjligt återuppta internationella förhandlingar via alla till buds stående mellanstatliga mekanismer och institutioner i syfte att reducera riskerna med de existerande arsenalerna av massförstörelsevapen, förhindra spridning av sådana vapen och verka för ett internationellt förbud mot alla former av massförstörelsevapen. Kommissionen framhöll vidare att åtgärder bör vidtas för att förhindra att massförstörelsevapen och tillhörande komponenter hamnar i händerna på terrorister, att produktionen av höganrikat uran bör upphöra, att förhandlingarna med Iran och Nordkorea i syfte att få dem att avstå från massförstörelsevapen bör fortgå, att en zon fri från massförstörelsevapen bör upprättas i Mellanöstern osv.

Utskottet anser att Blixkommissionens rekommendationer är väl underbyggda och bör ges stor uppmärksamhet i det internationella samfundets arbete för en värld fri från alla former av massförstörelsevapen. Utskottet anser även att regeringen, i synnerhet mot bakgrund av det svenska värdskapet för den internationellt sammansatta kommissionen, bör verka för att dess slutrapport och rekommendationer kommer till praktisk användning inom ramarna för internationella organisationers och institutioners arbete för icke-spridning och nedrustning.

Utskottet noterar även att Sverige i mars 2003 tog initiativ till att stärka EU:s gemensamma politik avseende massförstörelsevapen. Detta initiativ resulterade i att EU sedan december 2003 har en strategi och en konkret handlingsplan för att motverka spridningen av sådana vapen. Utskottet konstaterar att Sverige därefter aktivt har deltagit i arbetet med att genomföra denna strategi och handlingsplan. Under 2007 och 2008 har detta arbete bl.a. resulterat i fortsatta insatser för att främja nedrustning och icke-spridning, inklusive stöd för att stärka internationella konventioner och förbättra deras genomförande. Den s.k. icke-spridningsklausulen i EU:s avtal med tredje land är ett värdefullt komplement.

²⁰ The Weapons of Mass Destruction Commission (WMDC). Kommissionens slutrapport heter *Weapons of Terror: Freeing the World of Nuclear, Biological and Chemical Arms*.

Utskottet konstaterar att Sverige är en aktivt bidragande part till det internationella samarbetet inom ramen för *Proliferation Security Initiative* (PSI), vilket syftar till att motverka spridningen av massförstörelsevapen genom ingripanden mot misstänkta sjö-, luft- och landtransporter.

Utskottet konstaterar vidare att Sverige aktivt har deltagit i den s.k. Koalitionen för en Ny Agenda (*New Agenda Coalition*, NAC), vilken bl.a. verkar för att den 13-stegshandlingsplan för kärnvapenedrustning som antogs år 2000 vid översynskonferensen för NPT-avtalet ska genomföras. NAC har även med framgång lagt fram förslag till resolutioner i FN:s generalförsamlings första utskott (2000, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007 och 2008), vilka bl.a. har syftat till att befästa överenskommelserna och handlingsplanen från NPT-översynskonferensen samt få till stånd en generell kärnvapenedrustning och nedrustning av taktiska kärnvapen. Stödet för resolutionerna har gradvis ökat, inte minst inom EU (2008: 24 ja, 2 avstående, 1 nej).

NAC består utöver Sverige av Brasilien, Egypten, Irland, Mexiko, Nya Zeeland och Sydafrika. Efter NPT-översynskonferensen 2005 har verksamheten inom NAC i viss utsträckning avtagit, delvis mot bakgrund av det internationella samfundets ökade fokus på icke-spridningsfrågor snarare än nedrustningsfrågor. Utskottet konstaterar att Egyptens agerande i samband med översynskonferensen 2005 vållade problem i NAC-samarbetet. NAC har dock fortsatt sitt arbete och har lagt fram arbetspapper vid de förberedande konferenserna 2007 och 2008 inför 2010 års översynskonferens av icke-spridningsfördraget. Under våren 2009 koordineras NAC av Sverige och även vid årets NPT-Prepcom avser NAC att lägga fram ett gemensamt arbetspapper med förslag inför 2010 års översynskonferens.

Efterlevnaden av icke-spridningsavtalet kontrolleras av Internationella atomenergiorganet (IAEA). Utskottet anser, liksom regeringen, att IAEA:s mandat begränsas av att endast deklarerade anläggningar får inspekteras och att oanmälda inspektioner inte får göras. 1997 antogs det s.k. tilläggsprotokollet, vilket ger rätt till ökat tillträde för IAEA och ökad tillgång till information. 107 stater har undertecknat och 75 stater har ratificerat tilläggsprotokollet. Sverige ratificerade tilläggsprotokollet 1998 men fick vänta på övriga EU-länder och Euratom tills det kunde träda i kraft. Detta skedde den 30 april 2004.

Utskottet vill sammanfattningsvis, liksom regeringen, understryka att kärnvapenstaterna måste uppmanas att påskynda nedrustningen som syftar till en total eliminering av såväl taktiska som strategiska kärnvapen, att förhandlingar om ett förbud mot framställning av klyvbart material avsett för kärnvapen (FMCT)²¹ måste inledas utan ytterligare fördröjning, att alla stater som inte redan gjort så måste uppmanas att ratificera provstoppsavtalet (CTBT) och att kärnvapenstaterna förbinder sig att inte utveckla nya kärnvapen.

²¹ *Fissile Material Cut-off Treaty* (FMCT).

Med vad som anförts ovan anser utskottet att motionerna 2006/07:U204 (v) yrkandena 1–6, 2006/07:U238 (s), 2006/07:U246 (v) yrkandena 1–6, 2006/07:U258 (v) yrkande 13, 2007/08:U203 (v) yrkandena 1–5, 2007/08:U256 (s), 2007/08:U361 (s) yrkandena 1–6, 2008/09:U219 (s), 2008/09:U221 (v) yrkande 12, 2008/09:U254 (v) yrkandena 1–4, 2008/09:U349 (s) yrkandena 47 och 51 och Fö204 (v) yrkande 6 kan avstyrkas.

Spridningen av konventionella vapen och klustervapen

Motionerna

I kommittémotion 2008/09:U349 (s) yrkande 48 anför Socialdemokraterna att arbetet mot spridningen av konventionella vapen måste fortsätta med än större kraft.

I kommittémotion 2008/09:U349 (s) yrkande 50 begär Socialdemokraterna att Sverige snarast ska skriva under den avtalstext om förbud mot klustervapen som förhandlades fram i Oslo i maj 2008.

I kommittémotion 2008/09:U252 (v) yrkande 1 begär Vänsterpartiet att Sverige ska skriva under och ratificera konventionen mot klustervapen.

I kommittémotion 2008/09:U228 (mp) yrkande 3 begärs att Sverige ska arbeta aktivt för ett internationellt förbud mot samtliga klustervapen.

I kommittémotion 2008/09:U228 (mp) yrkande 4 begärs att Sverige, som ett första steg mot ett internationellt förbud mot klustervapen, skriver under Oslokonventionen i Oslo den 3 december 2008.

I den enskilda motionen 2006/07:Fö233 (fp) yrkande 1 kräver motionären ett svenskt förbud mot klustervapen.

I kommittémotion 2008/09:U228 (mp) yrkande 1 begär Miljöpartiet att Sverige ska införa ett moratorium för bombkapsel 90 som ett första steg mot en avveckling av vapnet.

I kommittémotion 2008/09:U228 (mp) yrkande 2 begär Miljöpartiet att en plan ska utfärdas för ett avvecklande av bombkapsel 90.

I kommittémotion 2008/09:U252 (v) yrkande 2 begär Vänsterpartiet att regeringen genast påbörjar en skrotning av bombkapsel 90.

I kommittémotion 2007/08:U229 (mp) yrkande 1 kräver Miljöpartiet att Sverige ska införa ett moratorium för bombkapsel 90 som ett första steg innan en avveckling av vapnet sker.

I kommittémotion 2007/08:U229 (mp) yrkande 2 kräver Miljöpartiet att en plan utfärdas för ett avvecklande av bombkapsel 90.

I kommittémotion 2008/09:U254 (v) yrkande 5 begär Vänsterpartiet att regeringen ska arbeta för ett internationellt förbud mot användning av utarmat uran i vapen.

I kommittémotion 2008/09:U254 (v) yrkande 6 begär Vänsterpartiet att regeringen stoppar all svensk medverkan i spridandet och användandet av utarmat uran.

I kommittémotion 2007/08:U203 (v) yrkande 6 anförts att regeringen bör arbeta för ett internationellt förbud mot användning av utarmat uran i vapen.

I kommittémotion 2007/08:U203 (v) yrkande 7 anförs att regeringen bör stoppa all svensk medverkan i spridandet och användandet av utarmat uran.

I kommittémotion 2006/07:U234 (v) yrkande 1 begär Vänsterpartiet att regeringen bör arbeta för ett internationellt förbud mot användandet av utarmat uran i projektiler.

I kommittémotion 2006/07:U234 (v) yrkande 2 anför Vänsterpartiet att regeringen bör arbeta för ett internationellt förbud mot användandet av utarmat uran som förstärkningsskydd i bepansrade fordon.

I kommittémotion 2006/07:U234 (v) yrkande 3 begär Vänsterpartiet att regeringen stoppar all svensk medverkan i spridandet och användandet av DU-vapen.

I kommittémotion 2006/07:U257 (v) yrkande 3 anförs att Sverige kraftfullt bör protestera mot USA:s användning av DU-vapen och i FN verka för att USA upphör att använda vit fosfor och DU-vapen i sin krigföring.

I kommittémotion 2007/08:U217 (v) yrkande 6 kräver Vänsterpartiet att en nationell strategi för små och lätta vapen utvecklas.

I kommittémotion 2007/08:U231 (mp) yrkande 3 kräver Miljöpartiet att en nationell strategi för små och lätta vapen upprättas.

I flerpartimotion 2007/08:U327 (fp, m, kd, mp, v, c) kräver motionärerna att en nationell handlingsplan om små och lätta vapen utarbetas.

Utskottets överväganden

Utskottet vill understryka att spridningen av konventionella vapen, inte minst små och lätta vapen, utgör en påtaglig världsomspännande fara som bidrar till att underblåsa många väpnade konflikter. Utskottet noterar att EU 2005 antog en strategi för bekämpning av olaglig ansamling och handel med små och lätta vapen. FN-förhandlingen om spårning och märkning av små och lätta vapen har resulterat i ett särskilt instrument. Sverige har, bilateralt och genom EU, på olika vis bidragit till genomförandet av EU-strategin och FN:s handlingsprogram för att bekämpa illegal handel med lätta vapen från 2001, bl.a. genom stöd till förstöring av lätta vapen och bekämpning av spridningen av sådana vapen. Sverige deltog aktivt i det betydelsefulla tredje genomförandemötet för handlingsprogrammet i juli 2008.

Vad gäller klusterammunition konstaterar utskottet att denna typ av ammunition skapar och har skapat allvarliga humanitära problem. Det har varit Sveriges övergripande målsättning att få till stånd en ambitiös och effektiv internationell reglering av densamma. Ett led i detta arbete har varit det svenska stödet och medverkan i den s.k. Osloprocessen, vilken har resulterat i upprättandet av en konvention om klusterammunition.²²

Utskottet välkomnar att Sverige den 3 december 2008 undertecknade denna konvention, vilken träder i kraft sex månader efter att den trettionde staten har ratificerat densamma. Utskottet vill, mot bakgrund av det stora

²² The Convention on Cluster Munitions (CCM).

mänskliga lidande som har vållats av klustervapen i olika konfliktområden, framhålla vikten av att ratificeringsprocessen sker skyndsamt. I maj 2009 hade konventionen undertecknats av 96 stater och ratificerats av sju.²³

Utskottet konstaterar att bombkapsel 90 ska avvecklas i enlighet med Oslokonventionen. Utskottet anser mot bakgrund av ovanstående att motionerna 2007/08:U229 (mp) yrkandena 1 och 2, 2008/09:U228 (mp) yrkandena 1 och 2 samt 2008/09:U252 (v) yrkande 2 är tillgodosedda och kan avstyrkas.

Utskottet noterar vidare att Sverige sedan länge har stött arbetet kring klusterammunition inom ramen för FN:s konvention (1980) om konventionella vapen (CCW),²⁴ vilket är en ramkonvention med bifogade protokoll som syftar till att förbjuda eller begränsa användningen av vapenkategorier som kan anses vara ytterst skadebringande eller har urskillningslösa verkningar.

Ett antal länder med betydande arsenaler av klusterammunition – enligt vissa beräkningar omkring 90 % av världens totala innehav – står utanför den process som lett till konventionen om klusterammunition. Flera av dessa länder medverkar däremot i arbetet inom CCW. Dit hör USA, Ryssland, Kina, Sydkorea, Indien, Pakistan, Israel m.fl. Sverige kommer därför att fortsätta att vara pådrivande i CCW-förhandlingarna.

Vad gäller utarmat uran konstaterar utskottet att den svenska försvarsmakten inte använder sig av vapen eller ammunition som innehåller utarmat uran. Utskottet konstaterar även att Sverige inte bedriver någon export av krigsmateriel som innehåller utarmat uran.

Utskottet noterar att Världshälsoorganisationen (WHO) och FN:s miljöprogram (Unep) har gjort ett antal undersökningar om effekterna av utarmat uran på människor och i miljön. Unep har i sina rapporter lagt fram ett antal rekommendationer som bör följas.

Utskottet har förståelse för den oro som uttrycks beträffande verkningarna på hälsa och miljö på grund av användning av utarmat uran i ammunition och missiler, men konstaterar att det enligt expertinformation inte finns några vetenskapliga bevis för att en sådan användning skulle innebära någon farlig strålningsrisk eller någon större toxisk risk än vad som är fallet med andra tungmetaller.

Utskottet menar dock att den oro och medvetenhet som genererats av debatten om utarmat uran måste tas på allvar. Därför kan utskottet med tillfredsställelse konstatera att hälsoaspekter av krishantering diskuteras i ett bredare sammanhang av EU:s militära hälsomyndigheter. Utskottet vill framhålla att Sverige är drivande i det internationella arbetet med att reglera olika typer av vapen, ammunition och sprängmedel och följer noga händelseutvecklingen inom detta område. Skulle övertygande medicinska

²³ För mer utförlig information rörande Konventionen om klustervapen och ratificeringen av densamma hänvisas till <http://www.clusterconvention.org/>.

²⁴ Convention on Conventional Weapons (CCW).

bevis visa att utarmat uran i ammunition ger hälso- och miljökador, är utskottet berett att verka för att ett förbud mot denna typ av ammunition och dess användning kommer till stånd.

Vad gäller de motionsvis väckta yrkandena om användandet av vit fosfor som vapen vill utskottet inledningsvis erinra om att den internationella humanitära rätten föreskriver att vapen aldrig får användas mot civila. Utskottet konstaterar att *Human Rights Watch* i en nyligen publicerad rapport (mars 2009)²⁵ presenterar en rad vittnesuppgifter som bekräftar att Israel använde vit fosfor i sin krigföring i Gaza. Civilbefolkningen ska ha drabbats mycket hårt. Utskottet vill även erinra om att den oberoende israeliska organisationen *B'tselem – The Israeli Information Center for Human Rights in the Occupied Territories* i sin rapport²⁶ (februari 2009) gör gällande att den israeliska militären använde vit fosfor i krigföringen.

Två oberoende FN-kommissioner – den av FN:s generalsekreterare tillsatta *The UN Board of Inquiry into Incidents in Gaza* och FN:s råd för mänskliga rättigheters särskilda utredning om brott mot de mänskliga rättigheterna och humanitär rätt under kriget i Gaza (*International Independent Fact-Finding Mission on Gaza Conflict*) – är för närvarande verksamma med att undersöka bl.a. omständigheterna kring attackerna mot FN:s anläggningar i Gaza samt Israels påstådda användning av vit fosfor i krigföringen i Gaza. Utskottet anser att användandet av vit fosfor mot civila utgör ett grovt och oförsvarbart övergrepp och välkomnar att det internationella samfundet genomför grundliga utredningar i frågan.

Vad gäller de motionsvisa kraven på upprättande av en nationell handlingsplan för små och lätta vapen konstaterar utskottet att likalydande yrkanden har varit föremål för behandling i utrikesutskottets betänkande 2007/08:UU7 Strategisk exportkontroll 2007 och i justitieutskottets betänkande 2008/09:JuU22 Polisfrågor.

Utrikesutskottet anförde bl.a. att hotet från en okontrollerad spridning av små och lätta vapen måste tas på stort allvar och att insatser för att förhindra spridningen av små och lätta vapen var av stor vikt i det konfliktförebyggande och fredsbyggande arbetet. Utskottet välkomnade vidare att regeringen i internationella forum verkar pådrivande för åtgärder mot spridningen av små och lätta vapen. Frågor om små och lätta vapen var även föremål för behandling i utrikesutskottets betänkande 2008/09:UU14 Strategisk exportkontroll 2008 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden. Utskottet anförde bl.a. följande:

Inom Wassenaararrangemanget (WA) finns rapporteringsskyldighet rörande handel med [små och lätta vapen]. Sverige verkar för att varje land ska inrätta och genomföra en ansvarsfull exportpolitik med heltäckande lagar och regler. Målet är att alla länder ska ha effektiva system som kontrollerar tillverkare, säljare, köpare, agenter och förmedlare av små och lätta vapen.

²⁵ *Rain of Fire: Israel's Unlawful Use of White Phosphorus in Gaza*, 25 mars 2009. Rapporten finns tillgänglig på Human Rights Watchs webbplats (<http://www.hrw.org>).

²⁶ *Guidelines for Israel's Investigation into Operation Cast Lead*. Februari 2009. Rapporten finns tillgänglig på B'tselems webbplats (<http://www.btselem.org/English/>).

Utskottet har ingen annan uppfattning.

Mot bakgrund av ovanstående anser utskottet att motionerna 2006/07:U234 (v) yrkande 1– 3, 2006/07:U257 (v) yrkande 3, 2006/07:Fö233 (fp) yrkande 1, 2007/08:U203 (v) yrkande 6 och 7, 2007/08:U217 (v) yrkande 6, 2007/08:U231 (mp) yrkande 3, 2008/09:U228 (mp) yrkande 3 och 4, 2008/09:U252 (v) yrkande 1, 2008/09:U254 (v) yrkande 5 och 6, 2008/09:U349 (s) yrkande 48 och 50 och 2007/08:U327 (fp, m, kd, mp, v, c) kan avstyrkas.

Skrivelsen

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Samverkan och internationell säkerhet, punkt 1 (v, mp) av Kalle Larsson (v) och Max Andersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:U17 yrkande 2 och avslår motion 2008/09:U349 yrkande 41.

Ställningstagande

Regeringen har valt att stegvis öka resurserna för fredsfrämjande insatser under 2007, 2008 och 2009. Målsättningen är att Sveriges bidrag i freds- och säkerhetsfrämjande insatser ska öka.

Vid internationella insatser är det alltid behoven i de krisdrabbade områdena som ska styra – aldrig svenska intressen. Om vi ska bli trovärdiga i vårt internationella engagemang krävs att vi har en oberoende utrikespolitik och är militärt alliansfria. Vänsterpartiet och Miljöpartiet anser att ett svenskt deltagande i fredsbevarande och fredsframtvingande åtgärder enbart ska kunna ske på uppdrag av FN.

2. Sveriges säkerhetspolitiska vägval i en globaliserad värld, punkt 2 (v, mp) av Kalle Larsson (v) och Max Andersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:U216 yrkande 5, 2008/09:U17 yrkande 1 och 2008/09:Fö204 yrkande 7 och avslår motionerna 2007/08:U273, 2007/08:U348 yrkande 7, 2007/08:U356, 2008/09:U18 yrkande 1, 2008/09:U230, 2008/09:U279, 2008/09:U349 yrkande 46 och 2008/09:Fö293 yrkande 13.

Ställningstagande

Som alliansfritt land och en aktör som har förutsättningar att uppfattas som neutral har Sverige en viktig uppgift att fylla i världen. Det ger oss bl.a. en möjlighet att agera medlare i internationella konflikter och att ställa upp som värdland för fredsförhandlingar.

Vi värnar ett oberoende Sverige med en självständig utrikes- och säkerhetspolitik. För Vänsterpartiet och Miljöpartiet är den svenska militära alliansfriheten en grundbult i Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik som vi inte är beredda att kompromissa med. Ett medlemskap i Nato skulle binda oss till Natos medlemskrav att bistå en annan Natostat om dess intressen hotas och skulle kunna tvinga in oss i orimliga situationer och åtaganden. Sverige bör därför inte inleda några förhandlingar eller vidta andra åtgärder i syfte att ansöka om medlemskap i Nato.

3. Sverige och Partnerskap för fred (PFF), punkt 3 (v)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:U17 yrkande 3.

Ställningstagande

Sverige är sedan 1994 med i Partnerskap för fred (PFF) – ett samarbete som utvecklas mellan Nato och andra länder i Europa, Centralasien och södra Kaukasien. PFF-länderna samordnar och övar regelbundet med Nato. Ett syfte är att utveckla samverkansförmågan mellan de olika ländernas styrkor så att de ska kunna agera gemensamt vid krishanteringsoperationer.

Regeringen tillmäter samarbetet med Nato inom PFF stor vikt och bedömer i skrivelsen att Sverige fortsatt bör arbeta för ett nära och allsidigt samarbete med Nato. Man menar att samarbetet sker ”i enlighet med vår säkerhetspolitiska linje som tillgodoser svenska intressen och som inte omfattar ömsesidiga försvarsförpliktelser”. Detta håller inte Vänsterpartiet med om. Vi menar tvärtom att vårt deltagande i PFF enbart leder fram till ytterligare harmonisering med Nato och att Sverige därför ska lämna samtliga åtaganden i PFF snarast.

4. Import av krigsmateriel från Israel, punkt 4 (v, mp)

av Kalle Larsson (v) och Max Andersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:U206 yrkande 12.

Ställningstagande

I år firar staten Israel 60-årsjubileum, samtidigt intensifieras ockupationen av Palestina, och livet för den palestinska befolkningen blir allt svårare. Trots fredskonferensen som hölls i Annapolis förra året visar Israel inte några tecken på vilja att upphäva ockupationen och freden i Mellanöstern fortsätter att vara avlägsen. Israel har tiden efter konferensen fortsatt att bygga ut den mur som enligt FN bör rivas. Israel fortsätter att bygga ut illegala bosättningar i det ockuperade Västbanken och östra Jerusalem.

De flyktingar som enligt FN har rätt att flytta tillbaka nekas detta, och befolkningen i Gaza lever på grund av israelisk blockad under katastrofala förhållanden. Israels övergrepp mot de mänskliga rättigheterna blir allt fler och allt grövre. Bara i staden Nil'in har elva personer dödats under sommaren när de protesterat mot Israels murbygge runt byn. Sex av de dödade var barn under 18 år. Ashraf Abu Rahma sköts i benet på mycket nära håll samtidigt som han var bakbunden och bar ögonbindel. Tioåriga Ahmed Moussa sköts i huvudet på fem till tio meters avstånd av israelisk militär. Detta är två av många exempel på ockupationens grymhet.

Så länge Israel vägrar respektera ens palestiniernas mest grundläggande mänskliga rättigheter kommer det fredsavtal som slöts i Annapolis endast att vara ett spel för gallerierna och sakna förutsättningar för att leda till en hållbar fred. Vänsterpartiet och Miljöpartiet anser att Sverige och det internationella samfundet inte kan låta ännu ett år av ockupation fortskrida. Vi bör i stället agera kraftigt för att sätta press på Israel. EU har påbörjat arbetet med att fördjupa det handelsavtal som finns mellan EU och Israel. Detta samarbete bör genast frysas.

För Sveriges del bör vi avbryta alla former av militärt samarbete och utbyte med Israel, vilket innebär att alla former av handel, utlåning och uthyrning av krigsmateriel mellan våra länder måste upphöra, att Sveriges militärattaché i Tel Aviv måste kallas hem, att Sverige inte ska delta i militärövningar med Israel och att Israel inte ska beredas möjlighet att testa krigsmateriel på svensk mark.

5. Ett konfliktförebyggande perspektiv, punkt 7 (mp)

av Max Andersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:U325 yrkande 1 och 2008/09:U329 yrkande 1.

Ställningstagande

Mellan 1997 och 2006 ökade världens rustningskostnader med 37 %. I dag befinner sig ca femtio länder i väpnad konflikt eller i riskzon för väpnad konflikt. Klimatkonflikter kommer att öka detta antal. Enligt rapporten *A Climate of Conflict* från den internationella organisationen International Alert löper 2,7 miljarder invånare stor risk att hamna i väpnad konflikt på grund av klimatförändringar i samspel med ekonomiska, sociala och politiska problem. Denna destruktiva utveckling måste brytas.

De senaste decennierna har fört med sig nya förutsättningar att förebygga att konflikter och kriser eskalerar till väpnade konflikter och krig. Det kalla krigets slut 1989 medförde att de flesta konflikter inte längre är *mellan* stater utan *inom* stater. Det betyder att det civila samhällets organisationer nu har stora möjligheter att agera förebyggande. Nya redskap, metoder och strategier har utvecklats, informella och formella fredsprocesser har prövats. Det är fråga om att gripa in i god tid innan de olika kontrahenterna har gripit till våld.

Sveriges riksdag beslöt redan 2001 ”att tonvikten i arbetet bör ligga på de två första stegen i en konflikthanteringsprocess. Utmaningen för det internationella samfundet i det konfliktförebyggande arbetet är att bidra till att konflikterna hanteras så att våldsanvändning och mänskligt lidande kan undvikas. Konfliktförebyggande syftar enligt utskottets mening till att på ett konstruktivt sätt kanalisera konflikter, i betydelsen samhällsmotsättningar, genom fredliga procedurer och strukturer och förhindra att de tar sig väpnade uttryck. Här bör även, enligt utskottets mening, de största ansträngningarna göras.” (En säkerhetsordning för 2000-talet, 2000/01 UU4.)

Sverige ska alltså ”lägga tonvikten på” och satsa ”de största ansträngningarna” på att förhindra att konflikter tar sig väpnade uttryck. Sverige ska också enligt riksdagen 2001 fortsätta att vara i fronten i arbetet för att förebygga väpnad konflikt: ”Den roll Sverige kan och bör ta på sig, tillsammans med andra likasinnade, är att vara konstruktivt pådrivande för att ett konfliktförebyggande perspektiv successivt skall genomsyra politiken.”

6. Konfliktlösning, förtroendeskapande åtgärder och försörjning, punkt 8 (v, mp)

av Kalle Larsson (v) och Max Andersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:U325 yrkandena 2 och 4 samt 2008/09:U329 yrkandena 2 och 4 samt avslår motion 2006/07:U274.

Ställningstagande

Både när det gäller konflikter mellan stater och inom stater är nyckeln att utrusta stater och samhällen för att klara av sina egna konflikter. År 2006 efterlyste FN:s dåvarande generalsekreterare, Kofi Annan, lokala och nationella förebyggande resurser ("local and national capacities for prevention"): "Om vi ska kunna förbättra effekterna av våra insatser och behandla grundorsakerna till konflikter måste styrkan i det förebyggande arbetet förflyttas – vilket det verkligen har börjat göra – från reaktiva externa interventioner med begränsad och i slutändan ytlig påverkan till internt drivna initiativ med syftet att utveckla lokala och nationella förebyggande resurser. Det här arbetssättet främjar inhemska, självbärande infrastrukturer för fred. Syftet är att utveckla samhällets förmåga att lösa tvister på internt accepterade sätt, som inbegriper en mängd olika aktörer inom regering och det civila samhället" (Progress report on the prevention of armed conflict, A/60/891).

Ännu sju år efter det svenska riksdagsbeslutet att prioritera förebyggande av väpnad konflikt inriktas dock de stora ansträngningarna och resurserna på militär krishantering. De ekonomiska kostnaderna är enorma. Ett exempel är Nordic Battle Group, en snabbinsatsstyrka inom EU, med ca 2 300 soldater från Sverige till en kostnad av ca 1 miljard kronor.

I enlighet med svensk biståndspolitik och FN:s generalsekreterares förslag bör Sverige – i samarbete med andra likasinnade länder – satsa på en uppbyggnad av lokala och nationella förebyggande resurser i konfliktområden med syftet att utbilda och utrusta de lokala aktörerna bidra till en demokratisk, hållbar och fredlig utveckling.

I enlighet med tidigare riksdagsbeslut bör Sverige också utarbeta en handlingsplan för en stegvis överföring av ekonomiska resurser till "att på ett konstruktivt sätt kanalisera konflikter, i betydelsen samhällsmotsättningar, genom fredliga procedurer och strukturer och förhindra att de tar sig väpnade uttryck".

7. Förebyggande av väpnade konflikter, punkt 9 (v, mp)

av Kalle Larsson (v) och Max Andersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:U17 yrkandena 8 och 9 samt 2008/09:Fö204 yrkandena 14–16.

Ställningstagande

Världen lider i dag ingen brist på militära styrkor och förband, men det finns ett stort underskott på humanitära insatser. FN:s säkerhetsråd har slagit fast att behovet är stort av åtgärder för att förebygga väpnade konflikter. Vänsterpartiet och Miljöpartiet anser att Sverige, i stället för att satsa på militära insatser, bör inrikta sin internationella säkerhetspolitik på att förebygga kriser och på återuppbyggnad av utsatta områden. Våra arbetsområden bör innefatta fattigdomsbekämpning och hjälp med att utveckla demokrati och fungerande rättssamhällen. Hantering av de kriser som kan följa i spåren av förändringarna i klimatet och miljöpåverkan bör också vara en av de stora utmaningarna som svensk säkerhetspolitik står inför.

Arbetet med att förebygga väpnade konflikter tycks inte få det utrymme som det bör ha enligt fastslagna prioriteringar i utrikes- och säkerhetspolitiken. Sverige måste våga fortsätta prioritera det förebyggande arbetet som är långt mer samhällseffektivt, både vad gäller mänskligt välmående, ekonomi och socialt kapital.

Det arbete som Sverige vidtar för att förebygga väpnade konflikter måste också vara tydligare kopplat till konkreta risksituationer. Det kan inte enbart vara inriktat på ett mer allmänt förebyggande arbete som först på lång sikt och indirekt kan kopplas till fredsbyggande och undanröjande av risker för väpnad konflikt. Givetvis är sådana indirekta insatser, som kan handla om utvecklingssamarbete och nedrustningsarbete, av godo men de kan inte tillåtas dölja behovet av mer konkreta insatser. Sverige bör därför prioritera det förstnämnda arbetet i högre utsträckning och synliggöra just denna typ av arbete i regeringens rapporter och utvärderingar.

För att arbetet med att förebygga väpnade internationella konflikter ska konkretiseras krävs det att regeringen upprättar en heltäckande handlingsplan.

Varje konfliktsituation är unik och det finns ingen standardmall att följa. Potentiella konfliktområden måste också uppmärksammas på ett tidigt stadium. För de aktörer som vill bidra till att fredligt lösa en konfliktsituation krävs flexibilitet, analysförmåga och anpassningsförmåga till den specifika situationen. Många gånger måste flera olika instrument kombineras, ofta av flera aktörer i samverkan. Att inneha en samlad bild över

dessa instrument tillsammans med förmågan till kritisk utvärdering av deras effektivitet är nödvändigt för att man ska kunna avgöra vilka instrument som är att föredra i en specifik situation.

För att arbetet med att förebygga väpnade konflikter ska bli effektivt krävs det att regeringen upprättar en organisation för detta ändamål. En sådan enhet kan ha en samlad bild över det internationella läget utifrån ett perspektiv som är relevant för att förebygga väpnade konflikter. Utifrån ett gott underrättelseläge kan politiska åtgärder rekommenderas i tidigt skede. Åtgärderna kan variera, såsom diplomatiska, politiska, ekonomiska och folkrättsliga insatser. Vid insatser ska enheten göra en god uppföljning och återrapportering samt ge kontinuerliga rekommendationer för vidare åtgärder.

Eftersom det förebyggande arbetet är en så viktig och prioriterad komponent i den traditionella utrikes- och säkerhetspolitiken är det också av största vikt att kunskapen om vad Sverige gör inom detta område måste spridas till den svenska allmänheten. Riksdagen ska också kunna granska den förda politiken. Regeringen måste därför regelbundet utarbeta en regeringsskrivelse om arbetet med att förebygga väpnade konflikter. En sådan skrivelse bör både utvärdera tidigare insatser och diskutera framtida prioriteringar.

8. Civila och militära insatser, punkt 11 (v)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Fö204 yrkande 17 och avslår motionerna 2008/09:U284 och 2008/09:U349 yrkande 43.

Ställningstagande

Att koppla biståndsmedel och civila insatser till militära insatser är förknippat med en mängd risker och problem. Först och främst är det de civila insatsernas opartiskhet och integritet som kan ifrågasättas. Detta försvårar naturligtvis biståndsorganisationernas arbete. När civil personal förknippas med militär ökar också risken för våld mot den civila personalen.

Vänsterpartiet ser på den här problematiken med stort allvar. Vi anser att det är mycket viktigt att civila och militära insatser hålls separerade både när det gäller personal, materiel och ekonomiska resurser.

9. Civil-militär samverkan, punkt 12 (s)

av Urban Ahlin (s), Carina Hägg (s), Kent Härstedt (s), Kenneth G Forslund (s), Kerstin Engle (s) och Carin Runeson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:U349 yrkande 44.

Ställningstagande

Vi socialdemokrater ställer oss bakom en sammanhållen politik, gentemot de länder där vi är verksamma, där olika komponenter, såväl civila som militära, kan samverka och ömsesidigt stärka möjligheterna att uppfylla politikens mål.

Det finns emellertid ett stort antal komplexa frågor när det gäller civil-militär samverkan som vi anser måste besvaras tydligare än vad som görs i regeringens skrivelse och i utskottets betänkande. Några exempel på sådana frågor som borde ha behandlats är:

- Risken för att de civila insatsernas opartiskhet och integritet ifrågasätts. Det kan äventyra både säkerheten för exempelvis biståndsorganisationernas personal liksom deras möjligheter att verka.
- Det är svårt att föra samman olika insatsers ledning och struktur både på grund av de stora olikheterna mellan civila och militära strukturer och det faktum att olika insatsers självständighet kan ifrågasättas.
- De civila insatserna är inte heller enhetliga. De kan vara av helt olika karaktär: svenska enskilda organisationer, statliga myndigheter eller multilaterala EU- eller FN-organ. En del insatser är finansierade från Sverige men utförs av andra. Vad eller vilka av dessa tänker sig regeringen ska ingå i den samlade strategin?
- När en nation bedriver "totalentreprenad" i ett visst område kan problem uppstå. Ett exempel är de spänningar som kan bli följden av att Sverige kanaliserar bistånd för återuppbyggnad till ett område där en svensk trupp är verksam samtidigt som grannområdet där ett annat lands trupp verkar inte får del av sådana resurser. Om dessutom dessa två områden domineras av olika befolkningsgrupper kan problemen bli ännu större.

Vad ska vara styrande för hur de civila resurserna kanaliseras? Det är inte alls säkert att de största biståndsbehoven finns just där de svenska truppen är verksamma eller att den typ av bistånd som efterfrågas är något som just Sverige är det mest lämpade landet att bidra med.

10. International Prevention Group, punkt 13 (mp)

av Max Andersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:U325 yrkande 3 och avslår motion 2008/09:U329 yrkande 3.

Ställningstagande

Arbete i konfliktområden innefattar minst ett hundratal olika funktioner och arbetsuppgifter. I alla konfliktområden finns det därför ett stort behov av kapacitetsutveckling och utbildning i exempelvis demokrati, mänskliga rättigheter, jämställdhet och icke-våldslig konflikthantering. Syftet bör vara att – i enlighet med regeringens skrivelse till riksdagen om svenskt demokratibistånd – de lokala aktörerna, ”fredliga medborgarrörelser”, själva ska kunna ta ansvar för olika freds- och utvecklingsprocesser med internationellt stöd. Dessutom finns ett stort behov av andra tredjepartsinsatser för fred, exempelvis preventiv närvaro, förtroendeskapande arbete, medling etc.

Detta betyder, att det behövs en internationell resurs för förebyggande, ”International Prevention Group” (jfr Nordic Battle Group), med kvinnor och män med utbildning, erfarenhet och kompetens för att ingå i ”freds- och utvecklingsteam” – resursteam för utbildning och kompetensutveckling för demokrati, mänskliga rättigheter, etc. och för t.ex. konfliktbearbetning och medling på olika nivåer i konfliktområden. I gruppen bör även civila stand-by-resurser ingå, exempelvis för preventiv närvaro. Sverige bör ta initiativ inom EU för att en sådan International Prevention Group kommer till stånd.

11. Ett långsiktigt fredsperspektiv, punkt 14 (mp)

av Max Andersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:U290 yrkande 2.

Ställningstagande

Efter den elfte september 2001 satsar de flesta länder mycket pengar på att lösa konflikter på ett kortsiktigt sätt. Därför skulle Sverige med sin historia – inga krig under de senaste 150 åren och ingen historia som kolonial-

makt – kunna ha trovärdighet och kunna profilera sig i arbetet för långsiktig fred. Det finns mycket kunskap om hur man kan arbeta för långsiktig fred.

Skandinavien är känt för sina framstående fredsforskare bl.a. i Norge men även i Sverige. Det gäller att ta vara på deras kunskap. Därför bör staten inleda ett omfattande samarbete med dem och omstrukturera den internationella verksamheten så att den använder sig av långsiktigt fredsperspektiv. Detta gör man bäst genom att inleda en omfattande kompetenssatsning i dessa frågor för all personal som arbetar inom försvaret, internationell samverkan och internationellt bistånd. Det görs bäst genom bl.a. samarbete med högskoleinstitutioner som forskar och utbildar i fredskunskap runt om i Skandinavien.

12. FN:s säkerhetsfrämjande insats i Afghanistan, punkt 16 (v) av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:U226 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Den 5 oktober 2006 övertog den Natoleda ISAF-styrkan ansvaret för säkerheten i hela Afghanistan. Mandatet för ISAF-styrkan har därmed förskjutits kraftigt från vad som ursprungligen angavs. Risken för sammanblandning torde vara uppenbar. USA som tog initiativet till hela denna politik glider undan ansvaret för den Afghanistanpolitik man bedrivit under tre årtionden. Man lämnar över ansvaret för utvecklingen i Afghanistan på FN och ISAF.

Det är uppenbart att ISAF:s styrkor inte kan fortsätta på det sätt som hittills skett, än mindre att de kan överta den roll som OEF haft i egenkap av direkt stridande förband. Eftersom ISAF-styrkan står under Natobefäl och till stor del består av trupper från ockupationsmakterna är dess möjligheter att verka fredsfrämjande och opartiskt undergrävd. Det enda rimliga om ISAF ska vara kvar i Afghanistan är att det mandat ISAF fått av FN omformuleras och förtydligas, att truppen inte längre står under Natobefäl och att styrkans sammansättning ändras helt så att de nuvarande ockupationsmakterna inte längre ingår. Detta bör Sverige verka för i Förenta nationerna.

Det är också uppenbart att som generalsekreteraren i Svenska Afghanistankommittén förklarar: ”Om man bara övertar den militära strategi som USA misslyckats med – utan förhandlingar och utan försök till fredsbygg-

relse med talibanerna – kommer man att misslyckas. Varken Nato eller FN:s säkerhetsråd har klargjort hur en fredsbevarande uppbyggande strategi ska se ut.”

Sverige bör alltså i FN verka för att en ny strategi för fred i Afghanistan utformas. En förutsättning för en sådan strategi är att de länder vars trupper deltog vid invasionen 2001 drar sig tillbaka från landet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

De amerikanska soldater som ingått i OEF flyttas samtidigt över till Irak. Vänsterpartiet ställer sig mycket starkt kritiskt till det faktum att ISAF-styrkan avlastar den amerikanska armén för att dess trupper ska överföras för att förstärka en folkrättsvidrig ockupation.

Sverige bör dra tillbaka den svenska delen av ISAF-styrkan. Tar inte Sverige hem sina ISAF-soldater i en situation där strategin förblir densamma som hittills kommer Sverige att för första gången sedan 1814 (slaget vid Leipzig under Napoleonkrigen) delta i regelrätt krigföring på ett annat folks territorium, vilket vore mycket tragiskt och skulle inverka menligt på Sveriges internationella anseende.

13. USA:s krigföring i Afghanistan, punkt 17 (v, mp)

av Kalle Larsson (v) och Max Andersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:U367 yrkande 1.

Ställningstagande

USA:s krigföring i Afghanistan är problematisk på flera sätt. Dels är det svårt eller omöjligt för civilbefolkningen att särskilja FN-soldater med civila uppdrag och krigande styrkor. Risken för sammanblandning har ökat de senaste åren då en ”amerikanisering” av ISAF har skett. Stridande förband inom OEF har förts över till ISAF, och ISAF och OEF samordnas alltmer.

Det har gång efter gång kommit uppgifter om amerikanska övergrepp och brott mot de mänskliga rättigheterna. Om USA inte förmår hålla sig till folkrättsliga regler i sitt ”krig mot terrorismen” förlorar den utländska närvaron sin legitimitet. Det tycks oavsett detta i allt större omfattning vara rent praktiskt svårt att särskilja de Natoleda FN-insatserna från de amerikanska krigsinsatserna.

I längden är det därför inte möjligt att genomföra FN-uppdraget samtidigt som USA bedriver krig i Afghanistan. Den svenska regeringen bör snarast kräva att USA avslutar sina pågående offensiva krigshandlingar i Afghanistan.

14. Svensk trupp i Afghanistan, punkt 18 (mp)

av Max Andersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:U367 yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

De amerikanska styrkornas agerande i Afghanistan har förvärrat den nuvarande situationen, vilket har lett till att FN-styrkorna har misslyckats med målet för sitt uppdrag: att bringa säkerhet och stoppa våldet i landet. Våldspiralen växer för var dag och kan inte i längden stoppas med mera våld. Därför ser vi ett stort problem med en svensk trupp i Afghanistan. Risken för sammanblandning av ISAF-styrkan och den krigförande OEF är alltför stor.

Den nya amerikanska regeringen under Barack Obama har sänt ut motstridiga signaler. Om USA:s krig fortsätter eller om den svenska regeringen vägrar ställa tydliga krav gentemot FN och USA för en fortsatt svensk FN-insats, anser vi att det blir svårt eller i längden omöjligt att fortsätta med svensk militär närvaro i Afghanistan.

15. Natoövningar inom svenskt territorium, punkt 21 (v, mp)

av Kalle Larsson (v) och Max Andersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:U216 yrkande 3, 2008/09:U17 yrkande 5 och 2008/09:U19 yrkande 2.

Ställningstagande

Natoledda övningar har ägt rum på svensk mark vid flera tillfällen. I sommar är det tänkt att Sverige ska stå värd för en fristående Natoledd övning med minst 1 000 soldater, åtskilliga flygplan från Natos medlemsländer samt ett brittiskt hangarfartyg. Övningen, kallad Loyal Arrow, kommer att ha sin bas på flygflottiljen F 21 i Luleå och sätter onekligen svensk alliansfrihet under debatt. Denna ytterst militära övning sänder ut otvetydiga

signaler om svenskt närmande till Nato. Alltihop sker dessutom på direkt-initiativ från regeringen och Försvarsmakten – utan att riksdagen har blivit hörd.

Vänsterpartiet och Miljöpartiet anser att om den svenska neutralitetspolitiken ska kunna hävdas ska Nato framöver inte ha tillåtelse att genomföra övningar inom Sveriges gränser.

16. Sveriges representation vid Natos högkvarter, punkt 22 (v)
av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:U216 yrkande 4, 2008/09:U17 yrkande 4 och 2008/09:Fö204 yrkande 11.

Ställningstagande

Sedan flera år har Sverige en representation på Natos högkvarter med ett tiotal personer och en ambassadör. Vänsterpartiet tycker inte att det är rimligt med svensk representation på Natohögkvarteret när vi inte är medlemmar i militäralliansen. Denna representation bör därför snarast dras tillbaka.

17. Natos snabbinsatsstyrka (NRF), punkt 23 (v, mp)
av Kalle Larsson (v) och Max Andersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:U17 yrkande 6 och 2008/09:U19 yrkande 1.

Ställningstagande

Vid Natos toppmöte i Prag 2002 fattade man beslut om att inrätta en snabbinsatsstyrka, Nato Response Force, NRF. Partnerländer, alltså även Sverige, har sedan 2006 också möjlighet att delta i NRF. Förband från partnerländer kan anmälas som supplementära bidrag till styrkan. Samma principer gäller för deltagande i en NRF-insats som för deltagande i en sedvanlig Natoledd insats. Att anmäla supplementära resurser till NRF:s styrkeregister är ett nationellt beslut.

Under senare år har konceptet anpassats och gjorts mer flexibelt för att minska belastningen på Natoländerna vars åtaganden i framför allt Afghanistan har ökat. Det har förts en diskussion om ett svenskt deltagande i NRF möjligen ska bli verklighet. I skrivelsen säger regeringen att man tills vidare avvaktar ett beslut till dess att Natos pågående utvärdering av konceptet är klar.

Vänsterpartiet och Miljöpartiet menar att ett engagemang i NRF ytterligare skulle försvåra för ett svenskt oberoende internationellt fredsarbete och att Sverige därför tydligt och omgående ska avböja erbjudandet att delta i NRF.

18. Svenskt deltagande i Natos snabbinsatsstyrka (NRF), punkt 24 (s)

av Urban Ahlin (s), Carina Hägg (s), Kent Härstedt (s), Kenneth G Forslund (s), Kerstin Engle (s) och Carin Runeson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:U18 yrkande 2.

Ställningstagande

I 2008 års utrikespolitiska debatt i riksdagen gav utrikesminister Carl Bildt besked om att Sverige skulle knyta sig allt närmare Nato. Sverige skulle delta i Natos snabbinsatsstyrka, NRF, och göra detta i nära samarbete med Finland. Vi socialdemokrater sade nej till svenskt deltagande i Natos snabbinsatsstyrka, eftersom vi anser att Försvarsmakten redan har betydande åtaganden samtidigt som försvarsbudgeten är starkt ansträngd.

Det blev en stor debatt kring detta, men utrikesministern vidhöll regeringens ställningstagande och utlovade närmare besked under våren. Våren gick. Finland meddelade att landet vill delta i NRF. Sommaren kom och gick liksom hösten, utan besked. I årets utrikesdeklaration står ingenting om svenskt deltagande i Natos snabbinsatsstyrka, och i skrivelse 2008/09:137 om samarbetet med Nato meddelar regeringen att man fortsatt avvaktar Natos konceptutvärdering.

Vi socialdemokrater uppskattar att det har funnits förnuftiga krafter i regeringen som har prioriterat rimliga villkor för Försvarsmakten att fullgöra sina uppdrag framför Natoinriktad symbolpolitik. Socialdemokraterna säger fortsatt nej till ett svenskt deltagande i Natos snabbinsatsstyrka NRF.

19. Strategiska flygtransporter (SAC), punkt 25 (v)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:U17 yrkande 7.

Ställningstagande

Sverige deltar sedan 2008 i Strategic Airlift Capability (SAC). SAC-initiativet presenterades 2006 av Nato som en multinationell lösning för att tillgodose behovet av strategiska flygtransporter vid internationella insatser. Samarbetet står öppet för de stater som är medlemmar i Nato och de stater som deltar i PFF-samarbetet. För närvarande deltar tio Natoländer och två PFF-länder, Sverige och Finland, i samarbetet. I SAC-initiativet ingår anskaffning och förvaltning av flygplan och kringutrustning med stöd av Nato via dess organisationsenheter Nato Airlift Management Organization och Nato Airlift Management Agency, Namonama.

SAC-avtalet sträcker sig över 30 år och omfattar en driftskostnad på ca 200 miljoner kronor per år. Till detta kommer en kostnad på ca 1 450 miljoner kronor för de första fyra åren. Sveriges sammanlagda kostnad för avtalet blir alltså 7 450 miljoner kronor; av detta ska huvuddelen betalas oavsett om någon flygtid utnyttjas eller ej.

Vänsterpartiet anser att detta är en orimlig kostnad och vi motsätter oss dessutom militära avtal som sträcker sig över en så lång tidsperiod. Av dessa skäl bör Sverige säga upp samarbetet kring strategiska flygplanstransporter.

20. En värld fri från massförstörelsevapen, punkt 26 (v, mp)

av Kalle Larsson (v) och Max Andersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:U246 yrkande 2, 2006/07:U258 yrkande 13, 2007/08:U203 yrkande 1 och 2008/09:U254 yrkande 1 och avslår motionerna 2006/07:U204 yrkande 2, 2007/08:U361 yrkandena 1–4 och 6 samt 2008/09:U349 yrkande 51.

Ställningstagande

Svenskar har tidigare varit drivande i arbetet för nedrustning. År 2003 till-
sätte Anna Lindh en kommission, med Hans Blix som ordförande, för att
utarbeta förslag till det fortsatta arbetet med nedrustning av nukleära, bio-
logiska och kemiska massförstörelsevapen. I sin rapport föreslår kommis-
sionen att innehav och användning av kärnvapen bör förbjudas folkrätts-
ligt, liksom kemiska och biologiska vapen.

Vänsterpartiet och Miljöpartiet anser att Sverige ska arbeta för en värld
fri från kärnvapen, och med anledning av detta kräver vi att regeringen
verkar för att kärnvapen samt kemiska och biologiska massförstörelsevap-
en förbjuds folkrättsligt.

21. Blixkommissionens rekommendationer, punkt 27 (v)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande
lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i
reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:U204
yrkande 3 och 2006/07:U246 yrkande 1.

Ställningstagande

Kärnvapnen är och förblir de värsta tänkbara massförstörelsevapnen.
USA:s kärnvapenutveckling och krigspolitik utgör den största faran för att
kärnvapen ska komma till användning och att fler ska försöka framställa
dem. I Blixkommissionens rapport om terrorvapen intar kärnvapen en cen-
tral plats. I den krävs att hittills ingångna avtal måste respekteras av alla.

Vänsterpartiet anser därför att det är av största vikt att Sverige ansluter
sig till Blixkommissionens rekommendationer gällande alla massförstörelse-
vapen.

22. Tillämpningen av Blixkommissionens rekommendationer, punkt 28 (s)

av Urban Ahlin (s), Carina Hägg (s), Kent Härstedt (s), Kenneth G
Forslund (s), Kerstin Engle (s) och Carin Runeson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande
lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i
reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:U349 yrkande 47.

Ställningstagande

Socialdemokraterna välkomnar att utskottet i betänkandet beskriver det viktiga arbete som har gjorts av Kommissionen om massförstörelsevapen, den så kallade Blixkommissionen. Kommissionen tillkom på svenskt initiativ och leddes av svensken Hans Blix. Dess slutrapport har översatts till flera språk och dess rekommendationer äger stor giltighet. Kommissionens arbete är internationellt välkänt och mycket respekterat.

Vi kan bara beklaga att den borgerliga regeringen inte valt att använda de möjligheter som nu syns internationellt där nedrustningsfrågor får allt större vikt, genom att själva stödja avslutandet av Blixkommissionens arbete och som värmland för kommissionen själv inta en aktiv hållning i arbetet för att omsätta dess rekommendationer i praktik.

Utskottet skriver om vikten av att regeringen, i synnerhet mot bakgrund av det svenska värdskapet för den internationellt sammansatta kommissionen, bör verka för att dess slutrapport och rekommendationer kommer till praktisk användning inom ramarna för internationella organisationers och institutioners arbete för icke-spridning och nedrustning.

23. Israel, punkt 29 (v, mp)

av Kalle Larsson (v) och Max Andersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:U204 yrkande 1.

Ställningstagande

Israel fick stöd av västmakterna med att utveckla kärnvapen och bedömdes på 1980-talet ha ca 200 stridsspetsar. Israel försåg för övrigt i sin tur apartheidregimen i Sydafrika med kärnvapenstridsspetsar.

Så länge Israel tillåts hålla sig med kärnvapen blir det naturligtvis svårt att övertyga Iran om att landet ska avstå från att skaffa sig såväl kärnkraftsanläggningar som kärnvapen.

Vänsterpartiet och Miljöpartiet anser att Sverige i FN, EU och andra internationella organ ska kräva att Israel avvecklar sina kärnvapen och undertecknar icke-spridningsavtalet.

24. Nedrustning av kärnvapen, punkt 30 (v, mp)

av Kalle Larsson (v) och Max Andersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:U204 yrkande 4, 2006/07:U246 yrkande 4, 2007/08:U203 yrkande 2 och 2008/09:U254 yrkande 2 och avslår motionerna 2006/07:U204 yrkande 5 och 2007/08:U361 yrkande 5.

Ställningstagande

De alliansfria länderna har spelat en alldeles särskild roll i FN:s arbete med kärnvapenedrustning. När Slovenien 1998 ansökte om medlemskap i militäralliansen Nato var man samtidigt aktiv i NAC. Nato ställde då krav på att Slovenien fick välja, eftersom man inte har en chans att bli medlemsland i militäralliansen om man samtidigt verkar för radikal kärnvapenedrustning. Den militära alliansfriheten möjliggör en självständig utrikespolitik.

Vi anser att Sverige bör återta sin roll som aktivt pådrivande för nedrustning av kärnvapen. Sverige bör även återta rollen i FN som pådrivande i kärnvapenedrustning genom att återuppliva NAC.

25. USA:s kärnvapen i Europa, punkt 31 (v, mp)

av Kalle Larsson (v) och Max Andersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:U204 yrkande 6.

Ställningstagande

Sverige bör i FN och EU verka för att USA drar tillbaka sina kärnvapen från Europa och upphör med att hota andra länder med förebyggande kärnvapenanfall.

26. Natos avskräckning med kärnvapen, punkt 32 (v, mp)

av Kalle Larsson (v) och Max Andersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:U246 yrkande 3, 2007/08:U203 yrkande 5 och 2008/09:U254 yrkande 4.

Ställningstagande

Nato har kritiserats för att dess kärnvapenstrategi strider mot icke-spridningsavtalet (NPT). Enligt artikel VI i icke-spridningsavtalet förbinder sig länderna att fortsätta förhandlingarna om att stoppa kärnvapenupprustningen och om ett avtal om allmän och fullständig nedrustning. Vid översynskonferensen 2000 antogs ett dokument om fortsatt unilateral nedrustning, minskning av taktiska kärnvapen och en minskad betydelse för kärnvapen i säkerhetspolitiken.

Målen om fullständig kärnvapenedrustning och att kärnvapen ska få minskad betydelse i säkerhetspolitiken är dock inte vägledande i Natos kärnvapenpolicy. Tvärtom fäster Natos säkerhetsstrategi stor betydelse vid kärnvapen, som man anser är nödvändiga för att bevara Natoländernas säkerhet under överskådlig framtid. Vänsterpartiet och Miljöpartiet anser att regeringen ska verka för att Nato omprövar sin säkerhetsstrategi som bygger på avskräckning med kärnvapen.

27. En kanadensisk-arktisk-skandinavisk kärnvapenfri zon, punkt 33 (v, mp)

av Kalle Larsson (v) och Max Andersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:U203 yrkande 4 och 2008/09:U254 yrkande 3.

Ställningstagande

Viktiga steg mot en kärnvapenfri värld har tagits genom de kärnvapenfria zoner som upprättats runt om i världen. I dag finns sådana zoner i bl.a. Latinamerika, Karibien (utom Kuba), södra Stilla Havet, Sydostasien, Cen-

tralasiern och Afrika. Det pågår dessutom diskussioner om att skapa fler zoner. För närvarande omfattar de kärnvapenfria zonerna mer än 50 % av jordens landyta och 113 av världens 195 länder.

I Kanada diskuteras just nu idéer om en kanadensisk-arktisk-skandinavisk kärnvapenfri zon. Vänsterpartiet och Miljöpartiet anser att det är ett intressant förslag som även Sverige borde stödja.

28. EU – en kärnvapenfri zon, punkt 34 (v)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:U238, 2006/07:U246 yrkande 5, 2007/08:U203 yrkande 3, 2007/08:U256, 2008/09:U219, 2008/09:U221 yrkande 12 och 2008/09:Fö204 yrkande 6 och avslår motion 2006/07:U246 yrkande 6.

Ställningstagande

Det pågår en militär upprustning i EU, och Sverige är med och bidrar. Den nordiska stridsgruppen är en del av EU:s stridsgruppskoncept som består av flera grupper med deltagare från EU-länder. Stridsgrupperna är en del av EU:s ambitioner att bli en militär maktfaktor. I och med åtagandet i EU:s stridsgruppskoncept lämnar Sverige sitt tidigare krav på att alla internationella insatser som vi deltar i måste ha ett FN-mandat bakom sig.

Produktion och utveckling av krigsmateriel är en mycket viktig del av EU:s säkerhetspolitik. Det gäller att exportera och sälja så mycket vapen som möjligt i världen. Starka krafter styr utvecklingen mot en gemensam politik och upphandlingsprocess för försvarsmateriel inom EU. År 2004 bildades den europeiska försvarsbyrån, Eda. Byråns syfte är att utveckla försvarskapaciteten, stärka samarbetet om krigsmateriel, stärka försvarsindustrin i Europa och främja militär forskning och utveckling. Eda växer och Sverige har anställt personal på plats. Vänsterpartiet menar att Eda är en del av EU:s militarisering och upprustning, och därför bör Eda läggas ned.

Två av unionens medlemsländer både har och utvecklar kärnvapen – detta trots att det strider mot icke-spridningsavtalet. Vidare finns det ett stort antal amerikanska kärnvapenmissiler utplacerade i flera av EU:s medlemsländer. De amerikanska kärnvapnen är inte bara utplacerade på dessa länders territorium, de kan också användas av det aktuella landet i händelse av krig. Även detta strider mot icke-spridningsavtalet som innehåller ett förbud mot att överlåta kontroll av kärnvapen från kärnvapenländer till

icke-kärnvapenländer. Sverige bör vara en stark röst mot kärnvapen och för en nedrustning inom unionen. Med anledning av detta bör Sverige under sitt ordförandeskap verka för att EU blir en kärnvapenfri zon.

29. Spridningen av konventionella vapen och klustervapen, punkt 35 (v, mp)

av Kalle Larsson (v) och Max Andersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:U228 yrkandena 2–4 och 2008/09:U252 yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna 2006/07:Fö233 yrkande 1, 2007/08:U229 yrkandena 1 och 2, 2008/09:U228 yrkande 1 och 2008/09:U349 yrkande 48.

Ställningstagande

På initiativ av den norska regeringen hölls 2007 en internationell konferens om klustervapen i Oslo. Målet var att enas om ett internationellt förbud mot klustervapen. Den 30 maj 2008 enades 111 länder, däribland Sverige, om en konvention mot klustervapen. Konventionen skrevs under vid en ceremoni i Oslo den 2–3 december. För att konventionen skulle bli juridiskt bindande måste minst 30 länder ratificera den.

En svensk ratificering skulle ge minskad legitimitet för användning, produktion och export av klustervapen internationellt och öka Sveriges trovärdighet i internationella nedrustningsförhandlingar. Vänsterpartiet och Miljöpartiet kräver att Sverige ratificerar konventionen mot klustervapen.

Om den svenska regeringen fullföljer sitt löfte och efterföljer avtalet innebär det att Sveriges eget klustervapen, bombkapsel 90 som släpps från JAS 39 Gripen, måste skrotas. Vi anser att en sådan skrotning bör påbörjas omedelbart.

30. Den svenska ratificeringen av konventionen om klustervapen (CCW), punkt 36 (s)

av Urban Ahlin (s), Carina Hägg (s), Kent Härstedt (s), Kenneth G Forslund (s), Kerstin Engle (s) och Carin Runeson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:U349 yrkande 50.

Ställningstagande

Mot bakgrund av det stora mänskliga lidande som har vållats av klustervapen i olika konfliktområden välkomnar Socialdemokraterna att utskottet i betänkandet framhåller vikten av att den svenska ratificeringen av konventionen om klustervapen sker skyndsamt.

31. Utarmat uran (DU-vapen), punkt 37 (v, mp)

av Kalle Larsson (v) och Max Andersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:U234 yrkandena 1–3, 2007/08:U203 yrkandena 6 och 7 samt 2008/09:U254 yrkandena 5 och 6.

Ställningstagande

Utarmat uran är en radioaktiv och kemiskt giftig tungmetall som uppkommer som restprodukt när naturligt uran anrikas till vapenuran eller kärnbränsle. Dess halveringstid är 4,5 miljarder år. Det utarmade uranets höga densitet gör det effektivt som pansarbrytande ammunition och även som skydd mot pansarbrytande ammunition. Utarmat uran har använts i projektiler i bl.a. Afghanistan, Irak och på Balkan.

När en projektil med utarmat uran träffar annan materia frigörs partiklar av uran som oxideras. Om dessa mikroskopiskt små uranoxidpartiklar inandas eller på annat sätt kommer in i kroppen kan de leda till allvarliga och livshotande skador. En enda molekyl som fastnar i cellväggen kan med sin radioaktiva alfastrålning förorsaka cancer och skador på arvsmassan, vilket i sin tur skadar foster generation efter generation.

Europaparlamentet har fyra gånger, med stor majoritet, krävt ett förbud, och Belgien har antagit en lag mot utarmat uran. En rad internationella experter och FN-kommittéer har förklarat att användningen av utarmat uran i vapen strider mot folkrätten. Vänsterpartiet och Miljöpartiet kräver att regeringen ska verka för ett FN-beslut om ett globalt förbud mot användning av utarmat uran i vapen.

Svensktillverkade skjutvapen och artilleripjäser används med utarmat uran i ammunitionen. Vänsterpartiet och Miljöpartiet anser att regeringen bör verka för att all svensk medverkan i spridandet och användandet av utarmat uran stoppas.

När utarmat uran används som skydd, för t.ex. stridsvagnar, ligger faran för kontaminering i den oxidering och fragmentering av det utarmade uranet som sker i samband med att fordonet beskjuts. Vi anser att regeringen

i de relevanta internationella forum Sverige är representerat ska verka för att FN ska besluta om ett globalt förbud för användning av utarmat uran som förstärkningskydd i bepansrade fordon.

Sverige bör kraftfullt protestera mot USA:s användning av DU-vapen och verka för att USA upphör att använda vit fosfor och DU-vapen i sin krigföring.

32. USA:s användning av DU-vapen, punkt 38 (v, mp)

av Kalle Larsson (v) och Max Andersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 38 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:U257 yrkande 3.

Ställningstagande

USA har i sin krigföring i Irak använt klusterbomber, brandbomber med vit fosfor och projektiler med utarmat uran (depleted uranium, DU). Eftersom DU-vapen är både radioaktiva och kemiskt giftiga kan de definitivt hänföras till kategorin massförstörelsevapen. De bryter därmed mot alla konventioners regler och intentioner för ”tillåtna” vapen, dvs. de fortsätter att skada när kriget är över, de åstadkommer skador långt bort från krigsskådeplatsen, de har djupgående effekter på miljön, de orsakar skador på människor under flera generationer och griper in i alla levande organismers arvs massa.

Sverige bör kraftfullt protestera mot USA:s användning av DU-vapen och verka för att USA upphör att använda vit fosfor och DU-vapen i sin krigföring. Sverige bör inte heller på något sätt medverka i tillverkning och spridning av radioaktiva vapen.

33. Små och lätta vapen, punkt 39 (v, mp)

av Kalle Larsson (v) och Max Andersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 39 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:U217 yrkande 6, 2007/08:U231 yrkande 3 och 2007/08:U327 yrkande 1.

Ställningstagande

Enligt FN:s handlingsplan inom små och lätta vapen ska varje land utarbeta en nationell strategi för att gripa sig an frågor som rör små och lätta vapen. Fördelen med en sådan strategi är att den kan ta ett helhetsgrepp på dessa komplexa frågor, inte minst de tidigare nämnda. Om allmänheten och det civila samhället deltar i denna strategi, såsom FN:s handlingsplan rekommenderar, kan strategin därutöver tillförsäkras större genomslagskraft. Detta kan i sin tur främja en ansvarsfull hantering av skjutvapen och göra myndigheter och andra ansvariga uppmärksamma på aspekter och möjliga åtgärder som annars inte kommer till deras kännedom.

Sverige har dessvärre ännu inte antagit en nationell strategi enligt FN:s handlingsplan. En nationell strategi är tvivelsutan en möjlighet för Sverige att stärka sitt arbete med frågor som rör små och lätta vapen.

Särskilt yttrande

Sverige och den transatlantiska säkerhetsgemenskapen (fp)

Birgitta Ohlsson (fp) anför:

Folkpartiet står vare sig i riksdag eller i regering bakom fyrpartiuppgörelsen om säkerhetspolitiken från 2002. Uppgårelsen är dessutom i dag överspelad både av händelseutvecklingen i vår omvärld och av den utveckling av den svenska säkerhetspolitiken som har skett sedan dess, inte minst genom riksdagens ratificering av Lissabonfördraget och den nya solidaritetsklausulen.

Sverige har i dag ett nära samarbete med den transatlantiska säkerhetsgemenskapen. Den trygghet som följer av ett formellt medlemskap saknas dock, liksom möjligheten att aktivt påverka alliansens utveckling. Det kalla kriget må vara slut, men de geopolitiska tyngdlagarna består. Under mycket lång tid har Sveriges säkerhet byggts på ett tänkt och planerat stöd från Nato. Vi måste förr eller senare erkänna att för ett litet land som Sverige kommer ett sådant stöd alltid att behövas.

Tron på att ett nordiskt samarbete kan utgöra ett självständigt, säkerhetspolitiskt alternativ saknar förankring i verkligheten. De nordiska länderna kan inte ensamma generera tillräcklig politisk och militär tyngd. Insikten om detta finns hos våra närmaste grannar. De har alla sin grundläggande säkerhetspolitiska förankring i ett faktiskt eller tilltänkt medlemskap i Nato.

I avsaknad av en tydlig svensk vilja att ansluta till försvarsalliansen Nato blir ett nordiskt samarbete utan verkligt djup och förtroende. Som icke-medlem kommer Sverige inte heller att kunna spela den centrala roll för ett regionalt samarbete som vore både naturlig och eftersträvanvärd. Samarbete skapar förutsättningar för ett mer kostnadseffektivt och därmed starkare försvar. Samtidigt är samarbete också en viktig väg för att gemensamt utveckla säkerhet. Inte minst av sistnämnda skäl bör det svensk-nordiska samarbetet fullt ut inkludera Estland, Lettland och Litauen. Dessa länders geografiska läge och förflutna gör dem mer utsatta för den osäkerhet som präglar Rysslands politiska utveckling – en utsatthet som även påverkar vår säkerhet.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2008/09:137 Sveriges samarbete med Nato inom Euroatlantiska partnerskapsrådet (EAPR), Partnerskap för fred (PPF) och krishanteringsinsatser.

Följdmotionerna

2008/09:U17 av Hans Linde m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inte ska inleda några förhandlingar eller vidta andra åtgärder i syfte att ansöka om medlemskap i Nato.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att svenskt deltagande i fredsbevarande och fredsframtvängande åtgärder enbart bör ske på uppdrag av FN.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige snarast ska lämna samtliga åtaganden i PFF.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska dra tillbaka sin representation i Natos högkvarter.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Nato inte ska tillåtas öva på svensk mark, i svenskt luftrum och i svenskt vatten.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige omgående ska avböja erbjudandet att delta i Nato Response Force (NRF).
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör säga upp samarbetet kring strategiska flygplanstransporter (SAC-avtalet).
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska upprätta en handlingsplan för att förebygga väpnade konflikter.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen regelbundet ska utarbeta en regeringsskrivelse om arbetet med att förebygga väpnade konflikter.

2008/09:U18 av Urban Ahlin m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om militär alliansfrihet och samarbetet med Nato.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inte ska delta i Natos snabbinsatsstyrka (NRF).
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av bättre informationstillgång och större inflytande för att öka säkerheten för soldaterna från truppbidragande icke-Natoländer.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kvinnor i konflikter.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om luftövervakningssamarbete.

2008/09:U19 av Max Andersson m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inte ska delta i Nato Response Force (NRF).
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inte bör hysa Natoövningen Loyal Arrow.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2006

2006/07:U204 av Hans Linde m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i FN, EU och andra internationella organ ska kräva att Israel avvecklar sina kärnvapen och undertecknar icke-spridningsavtalet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör uppmana Nordkorea att upphöra med all verksamhet som rör kärnvapenprov och kärnvapenproduktion och underteckna icke-spridningsavtalet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det är av största vikt att Sverige ansluter sig till Blixkommissionens rekommendationer gällande alla massförstörelsevapen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör återta sin roll som aktivt pådrivande för nedrustning av kärnvapen.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i FN och EU kräver att USA med sitt överlägsna vapeninnehav inleder nedrustningen av kärnvapen och att Ryssland och övriga kärnvapenmakter omedelbart följer efter.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i FN och EU verkar för att USA drar tillbaka sina kärnvapen från Europa och andra länder och upphör med att hota andra länder med förebyggande kärnvapenanfall.

2006/07:U226 av Hans Linde m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i FN bör verka för att en ny strategi för fred när det gäller ISAF:s närvaro i Afghanistan utformas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör dra tillbaka sin del av ISAF-styrkan.

2006/07:U233 av Eva Flyborg (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att integrera ett genderperspektiv i all fredsfrämjande verksamhet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i alla internationella insatser bör erbjuda stöd och rehabilitering på plats åt våldtagna kvinnor.

2006/07:U234 av Gunilla Wahlén m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen arbetar för ett internationellt förbud mot användandet av utarmat uran i projektiler.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen arbetar för ett internationellt förbud mot användandet av utarmat uran som förstärkningsskydd i bepansrade fordon.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen stoppar all svensk medverkan i spridandet och användandet av DU-vapen.

2006/07:U238 av Susanne Eberstein och Eva Sonidsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i lämplig form väcka frågan om ett kärnvapenfritt Europa.

2006/07:U246 av Gunilla Wahlén m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen ska ansluta sig till Blixkommissionens rekommendationer gällande alla massförstörelsevapen.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen ska verka för att kärnvapen, kemiska och biologiska massförstörelsevapen ska förbjudas folkrättsligt.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen ska verka för att Nato omprövar sin säkerhetsstrategi som bygger på avskräckning med kärnvapen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör återta rollen i FN som pådrivande i kärnvapenedrusning genom att återuppliva NAC.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör verka inom EU för att unionen ska bli en kärnvapenfri zon.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör verka för att Storbritannien blir det första landet i FN:s säkerhetsråd som avskaffar sina kärnvapen.

2006/07:U257 av Hans Linde m.fl. (v):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige kraftfullt bör protestera mot USA:s användning av DU-vapen och i FN verka för att USA upphör att använda vit fosfor och DU-vapen i sin krigföring.

2006/07:U258 av Lars Ohly m.fl. (v):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i EU och FN bör verka för att kärnvapen förbjuds i internationell lag och avvecklas.

2006/07:U274 av Anita Brodén och Rosita Runegrund (fp, kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett framtida norsk-svenskt konfliktlösningssentrum.

2006/07:U281 av Rosita Runegrund och Désirée Pethrus Engström (båda kd):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vidga det säkerhetspolitiska begreppet i Sverige till att även gälla epidemier.

2006/07:U290 av Karla López (mp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att ställa om den internationella verksamheten så att den genomsyras av ett långsiktigt fredsperspektiv.

2006/07:Fö233 av Birgitta Ohlsson (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa ett svenskt förbud mot klusterbomber.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007*2007/08:U203 av Gunilla Wahlén m.fl. (v):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att kärnvapen och kemiska och biologiska massförstörelsevapen ska förbjudas folkrättsligt.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör återta rollen i FN som pådrivande i kärnvapenedrustning genom att återuppliva NAC.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör verka inom EU för att unionen ska bli en kärnvapenfri zon.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för en kanadensisk-arktisk-skandinavisk kärnvapenfri zon.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att Nato omprövar sin säkerhetsstrategi som bygger på avskräckning med kärnvapen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör arbeta för ett internationellt förbud mot användning av utarmat uran i vapen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör stoppa all svensk medverkan i spridandet och användandet av utarmat uran.

2007/08:U204 av Eva Flyborg m.fl. (fp):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i alla internationella insatser bör erbjuda stöd och rehabilitering på plats åt våldtagna kvinnor.

2007/08:U216 av Gunilla Wahlén m.fl. (v):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Nato inte ska tillåtas öva på svensk mark och svenskt vatten.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska dra tillbaka sin representation i Natos högkvarter.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inte ska inleda några förhandlingar eller vidta andra åtgärder i syfte att ansöka om medlemskap i Nato.

2007/08:U217 av Gunilla Wahlén m.fl. (v):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utveckla en nationell strategi rörande små och lätta vapen.

2007/08:U229 av Peter Rådberg m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska införa ett moratorium för bombkapsel 90 som ett första steg innan en avveckling av vapnet sker.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en plan utfärdas för ett avvecklande av bombkapsel 90.

2007/08:U231 av Peter Rådberg m.fl. (mp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att upprätta en nationell strategi för hantering av lätta vapen.

2007/08:U256 av Susanne Eberstein och Eva Sonidsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kärnvapenfri zon i Europa.

2007/08:U273 av Mats G Nilsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska ansöka om medlemskap i Nato.

2007/08:U327 av Christer Winbäck m.fl. (fp, m, kd, mp, v, c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utarbeta en nationell handlingsplan rörande små och lätta vapen.

2007/08:U335 av Rosita Runegrund och Désirée Pethrus Engström (båda kd):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vidga det säkerhetspolitiska begreppet i Sverige till att även gälla epidemier.

2007/08:U348 av Urban Ahlin m.fl. (s):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nya hot och en modern säkerhetspolitik.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbetet med att utveckla EU:s civila insatser bör fortsätta.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om FN:s, EU:s och regionala organisationers roll i kris- och konflikthantering samt deras kris- och konflikthanteringsförmåga.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att riksdagen bör understryka Sveriges vilja till fortsatt militär alliansfrihet.

2007/08:U356 av Urban Ahlin m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ett riksdagsbeslut för att slå fast att överenskomsten om Sveriges militära alliansfrihet fortfarande gäller.

2007/08:U361 av Veronica Palm m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fullständig avveckling av massförstörelsevapen, såväl biologiska och kemiska som nukleära.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett starkare IAEA.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att icke-spridningsfördraget (NPT) stärks.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om USA:s överenskommelse med Indien om export av kärnteknik.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett svenskt initiativ för nedrustning inom kärnvapenområdet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om övergripande handlingsprogram för nedrustning.

2007/08:U367 av Ulf Holm och Karla López (båda mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att begära att regeringen kräver att den amerikanska offensiva krigsföringen i Afghanistan upphör.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att krav ska ställas på FN och Nato att tydliggöra ISAF:s roll.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att om USA:s krig i Afghanistan fortsätter eller om den svenska regeringen vägrar att ställa tydliga krav gentemot FN och USA, den svenska styrkan i Afghanistan tas hem.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008

2008/09:U204 av Eva Flyborg m.fl. (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att integrera ett genusperspektiv i all fredsfrämjande verksamhet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i alla internationella insatser bör erbjuda stöd och rehabilitering på plats åt våldtagna kvinnor.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör arbeta för att fler kvinnor ska finnas med i Sveriges internationella styrkor.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att genusfrågor får ett större utrymme i utbildningen av insatsstyrkorna.

2008/09:U205 av Allan Widman m.fl. (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta en angränsande zon utanför svenskt sjöterritorium.

2008/09:U206 av Hans Linde m.fl. (v):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige omgående ska upphöra med alla former av militärt samarbete och utbyte med Israel.

2008/09:U213 av Aleksander Gabelic (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige även fortsättningsvis bör ge Shirbrig sitt fulla stöd.

2008/09:U219 av Susanne Eberstein och Eva Sonidsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en kärnvapenfri zon i Europa.

2008/09:U221 av Lars Ohly m.fl. (v):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige under sitt ordförandeskap i EU bör verka för att EU blir en kärnvapenfri zon.

2008/09:U228 av Peter Rådberg m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska införa ett moratorium för bombkapsel 90 som ett första steg mot en avveckling av vapnet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en plan utfärdas för ett avvecklande av bombkapsel 90.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska arbeta aktivt för ett internationellt förbud mot samtliga klustervapen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige, som ett första steg mot ett internationellt förbud mot klustervapen, skriver under Oslokonventionen i Oslo den 3 december 2008.

2008/09:U230 av Mats Sander (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska se över förutsättningarna för ett framtida medlemskap i Nato.

2008/09:U252 av Gunilla Wahlén m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska skriva under och ratificera konventionen mot klustervapen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen genast påbörjar en skrotning av bombkapsel 90.

2008/09:U254 av Gunilla Wahlén m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att kärnvapen och kemiska och biologiska massförstörelsevapen ska förbjudas folkrättsligt.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör återta rollen i FN som pådrivande i kärnvapenedrustning genom att återuppliva NAC.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för en kanadensisk-arktisk-skandinavisk kärnvapenfri zon.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att Nato omprövar sin säkerhetsstrategi som bygger på att avskräcka med kärnvapen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen arbetar för ett internationellt förbud mot användning av utarmat uran i vapen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör stoppa all svensk medverkan i spridandet och användandet av utarmat uran.

2008/09:U256 av Gunilla Wahlén m.fl. (v):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att alla samarbetsländer vid internationella insatser har en handlingsplan för att implementera FN:s resolution 1325.

2008/09:U279 av Finn Bengtsson och Annicka Engblom (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av förutsättningarna för svenskt medlemskap i Nato.

2008/09:U284 av Rolf K Nilsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en svensk fredskår, som kan vara ett komplement i biståndsarbetet, bör införas.

2008/09:U325 av Peter Rådberg och Bodil Ceballos (båda mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att i linje med riksdagens tidigare beslut ”att konstruktivt vara pådrivande för ett konfliktförebyggande perspektiv som successivt skall genomsyra politiken”.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att man prioriterar en uppbyggnad av nationella resurser som kan användas till att förebygga väpnade konflikter i olika konfliktområden i världen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en uppbyggnad av en ”International Prevention Group”.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stegvis avsätta ekonomiska resurser för en uppbyggnad av strukturer, mekanismer och processer för att förebygga väpnade konflikter.

2008/09:U329 av Marie Nordén (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att i linje med riksdagens tidigare beslut bli ”konstruktivt pådrivande för att ett konfliktförebyggande perspektiv successivt ska genomsyra politiken”.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att prioritera en uppbyggnad av nationella resurser för förebyggande av väpnad konflikt i konfliktområden.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behov av att bygga upp en ”international prevention group”.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att stegvis avsätta ekonomiska resurser för en uppbyggnad av strukturer, mekanismer och processer för förebyggande av väpnad konflikt.

2008/09:U346 av Désirée Pethrus Engström och Rosita Runegrund (båda kd):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vidga det säkerhetspolitiska begreppet i Sverige till att även gälla epidemier.

2008/09:U349 av Urban Ahlin m.fl. (s):

41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nya hot och en modern svensk säkerhetspolitik.
42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kvinnor i konflikter i avsnittet om säkerhetspolitik.
43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om FN och regionala organisationer.
44. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell strategi för internationella insatser.
45. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om EU:s krishantering.
46. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Sveriges militära alliansfrihet.
47. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om massförstörelsevapen.
48. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om konventionella vapen.
50. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om klustervapen.

51. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett tolvpunktsprogram för nedrustning.

2008/09:Fö204 av Lars Ohly m.fl. (v):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör verka inom EU för att unionen ska bli en kärnvapenfri zon.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inte ska inleda några förhandlingar eller vidta andra åtgärder i syfte att ansöka om medlemskap i Nato.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska dra tillbaka sin representation i Natos högkvarter.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör upprätta en handlingsplan för arbetet med att förebygga väpnade konflikter.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör upprätta en organisation med ansvar för arbetet med att förebygga väpnade konflikter.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör upprätta en regeringsskrivelse som redogör för gjorda insatser samt formulerar framtida prioriteringar i arbetet med att förebygga väpnade konflikter.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att civila och militära insatser alltid bör hållas separerade.

2008/09:Fö293 av Anders Karlsson m.fl. (s):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige är militärt alliansfritt.